ಕೊಟ್ಟೂರು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

(೨೦೧೭-೧೮ ನೇಯ ಸಾಲಿನ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ
ಎಂ ಫಿಲ್ (ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ) ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ನಿಬಂಧ)

ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೭೦೧೧೨೦೭೦೦೨೦

ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಪ್ರವೀಣಕುಮಾರ್ ಬಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ ಕೆ ಎಂ ಮೇತ್ರಿ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ-೫೮೩ ೨೭೬
೨೦೧೭-೧೮

ಕೊಟ್ಟೂರು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಂ ಫಿಲ್ (ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ) ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ
ನಿಬಂಧ

ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೭೦೧೧೨೦೩೦೦೨೦

ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಪ್ರವೀಣಕುಮಾರ್ ಬಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ ಕೆ ಎಂ ಮೇತ್ರಿ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩ ೨೭೬

೨೦೧೭–೧೮

ಘೋಷಣಾ ಪತ್ರ

"**ಕೊಟ್ಟೂರು : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ**" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಎಂ ಫಿಲ್ (ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ) ನಿಬಂಧವನ್ನು ಡಾ ಕೆ ಎಂ ಮೇತ್ರಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಎಂ ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಬಂಧವು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಿನಾಂಕ :
ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಪ್ರವೀಣಕುಮಾರ್ ಬಿ
ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩ ೨೭೬

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಪ್ರವೀಣಕುಮಾರ್ ಬಿ ಅವರು "**ಕೊಟ್ಟೂರು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ**" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಎಂ ಫಿಲ್ (ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ) ನಿಬಂಧವನ್ನು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಎಂ ಫಿಲ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಬಂಧವು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಿನಾಂಕ: 29.8.2018
ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಡಾ ಕೆ ಎಂ ಮೇತ್ರಿ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩ ೨೭೬

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ: ನಾಲ್ಕು

ಅಧ್ಯಾಯ: ಐದು

ಅಧ್ಯಾಯ: ಆರು

ಅಧ್ಯಾಯ: ಏಳು

ಅಧ್ಯಾಯ: ಒಂದು

ಪ್ರವೇಶ

೧.೧. ಪೀಠಿಕೆ

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನಗಳು

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ

೧.೪. ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನ

೧.೫. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪರಾಮರ್ಶನ

ಅಧ್ಯಾಯ: ಒಂದು
ಪ್ರವೇಶ

೧.೧. ಪೀಠಿಕೆ

ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನದ ಹಂತದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದ ಮಾನವನ ಜೀವನ ವಿಧಾನವು ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಗುಂಪಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾಗರಿಕ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ನಾಗರೀಕತೆಗಳು ಬೆಳೆದುಬಂದವು. ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದಂತ ಜೀವನ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಅನೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳು ನೆಲೆ ನಿಂತವು. ಆ ನೆಲೆಗೆ ಒಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡಲಾಯಿತು. ಅದೇ ಮುಂದೆ ಊರು, ಗ್ರಾಮ, ಹಳ್ಳಿ, ಗುಡಿ, ಹೀಗೆ ವಾಸದ ನೆಲೆಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ತಮ್ಮದೇ ಆದಂತಹ ಮನೆ, ಗುಡಿಸಲುಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜ ಎಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೂ ಮೂಡತೊಡಗಿತು. ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ಮಾನವ ಸಮುದಾಯವು ಈ ಬಗೆಯ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಮಹಾಮಾರ್ಗವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಜನಾಂಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭದ್ರತೆ ಒಂದೊಂದು ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ತಳಹದಿ ಹಾಕಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾರ್ಗಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಅಕ್ಷರವಲ್ಲದ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯ ಮಾನವನ ಬದುಕಿಗೆ ಮೌಖಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ವಿಚಾರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ವಿಕಾಸವಾದಂತೆ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಜೀವಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಒಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೇರುಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಗಾಧವಾದಾಗ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯ ಜೀವನದ ಮುಂದುವರೆದ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಮಾನವನ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಜೀವನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ವೈಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಜಾಗತೀಕರಣದಂತಹ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ಜನಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೆಳೆದುಬಂದ ದಾರಿ ಹೀಗೆ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಮಾನವನು ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವನಲ್ಲಾಗುವ ಏರು ಪೇರುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಾಗುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೆಲೆ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅದು ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಜಗತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಿತಿಗಳಿದ್ದು, ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಯು ಬದಲಾಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಜನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಗರಗಳಾಗುವ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕಗಳು ಕಳೆಗುಂದಿದೆ. ಭೋಗಿಸುವ ಸಿಮೆಂಟ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ನುಂಗಿ ಹಾಕಿವೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದಂತಹ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ತಳಸ್ಪರ್ಶ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾದರೂ ತಳಮಟ್ಟದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದ ಧರ್ಮ, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಮರೆಯಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅವುಗಳ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ನಾಡಿನ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಾಗ ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಾಧಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಆಧುನಿಕತೆ ಒಳಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳ ಮೌಖಿಕತೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ದೈವಗಳ ಪರಂಪರೆ, ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಅಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮ ಪರಿಸರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂದು ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಬೆಡಗು ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾದ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಹುಪುರಾತನ ಐತಿಹಾಸಿಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪಂಚಮಠಗಳು ಗುರುಬಸವನ ತಪೋತ್ಸವ, ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕೆರೆ ಭವ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಸರಿಯಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸುಧೀರ್ಘವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನನ್ನದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರಾಣ, ಕಥೆ, ಹಾಗೂ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕುರಿತು ಇದು ಬರೀ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನವಲ್ಲ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚರಿತ್ರೆ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಚರಿತ್ರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಆಯಾ ರಂಗದ ತಜ್ಞರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಾನಪದ ವಕ್ತೃಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವು ೮ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅವನತಿ ಹಾಗೂ ನಗರದ ಪ್ರಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ದೈವವಾದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪರಿಚಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಭಾಗೋಳಿಕತೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ೨ನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩ ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪ್ರಧಾನ ದೈವವಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ರಚನೆಗಳ ಶೈಲಿ, ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪ ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೇ ದೈವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ೫ ಪಂಚ ಮಠಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಒಂದೊಂದು ಮಠಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಆ ಮಠಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಗಳು, ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳನಾಮ, ಹೀಗೆ ಮಠಗಳ ರಚನೆಯ ಶೈಲಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ೪ನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಾತ್ರಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ರಥೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ೫ನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬ ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಈ ೬ನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೭ ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ, ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿ, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ, ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ೭ನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮಾರೋಪ, ವರ್ಕ್ಶ್ಸ್‌ಗಳ ವಿವರ, ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು, ಆಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ ೮ನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ "ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ" ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವಂತಹ ಆಚರಣೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಠಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ರಥೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಬರುವ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸಿಗುವ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಕುರಿತು ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಿಗಳು ಬರೆದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಗ್ರಾಮ ಇಲ್ಲವೆ ಪಟ್ಟಣದ ಸಂಬಂಧಗಳು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಪಾಳೆಗಾರರನ್ನು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾಳೆಗಾರರನ್ನು, ದೆಹಲಿಯ ಅಕ್ಬರನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸುತ್ತಲಿನ ಬದುಕು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಶಂಗಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು; ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

ಇಡೀ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಆತಂಕ–ಸಂಭ್ರಮಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದು ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಅಧಿ ದೈವವಾದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ಸುತ್ತ ಈಗ ಇರುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳು ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಎರಡನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾವುಕವಾಗಿ ನೋಡಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಆ ಊರಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಗಳೇನು, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವ ಬಯಕೆ ಹೊಂದಲಾಗಿದೆ.

ಸುಣಕಲ್ ಬಿದರಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವಾನಂದ ಕೆಳಗಿನಮನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಗಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾಬಲೇಶ್ ಕಾಟ್ರಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಉಜ್ಜಿನಿಯ ಕುರಿತು ರಮೇಶ್ ೨೦೦೨ ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಮಾಡಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಧ್ಯಯನದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಮಾದರಿ ಎಂತಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ಭಾವುಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಚರ್ಚಿಗಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಕಥನಗಳನ್ನು, ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳನ್ನು, ಸರಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪುರಾಣ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಡುವ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೂ,

ಜನಪದ ಪಠ್ಯವೊಂದು ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೂ ನಿಜ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಕಂಡು ಬರುವ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣದ ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇರುವ ಕೊಟ್ಟೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಕುರಿತು ಪ್ರಚೀನ ಕೃತಿಗಳು, ಶಾಸನಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಾರಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿವೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಈಗ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ಪ್ರಾಚಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಅರಿಯಬೇಕಿದೆ. ಇದು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ–ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮದ್ದಾಗಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದರೂ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಭೂತವಾದಿತನ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಪ್ರೀತಿ–ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಿದೆ. ಇದು ಭವಿಷ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅವಶ್ಯಕೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

- ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ರಥೋತ್ಸವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು
- ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಜಾತಿಯ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಕ್ಬರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನೀಡಿದ ಮಣಿಮಂಚ ಮತ್ತು ಖಡ್ಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು.
- ದಲಿತಕೇರಿಯ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಬರುವ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಡೆ ಪ್ರಸಾದದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ೬೦ ಮನೆಗಳ ವಂಶಸ್ಥರೇ ಹಿರೇಮಠದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲು.
- ಶಿಖಾಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಊರು ಕೊಟ್ಟೂರು ಆಗಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ಅರಿಯಲು.
- ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಐದು ಮಠಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು.
- ಬಿಕ್ಕಿಮಳ್ಳಿ ದುರ್ಗಮ್ಮನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ತೂರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು.

• ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ದೈವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು.

• ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ದೈವಗಳು ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ದೈವಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಿಖಿತ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳು

• ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥವು ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

• ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ದಲಿತ ಕೇರಿಯಿಂದ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಆಕಳು ಗಿಣ್ಣ ಪ್ರಸಾದದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಆ ಕೇರಿಯಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಏಕೆ?

• ಬಿಕ್ಕಿಮಡ್ಡಿ ದುರ್ಗಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ತೂರಲು ಕಾರಣವೇನು?

• ಅಕ್ಬರ್ ನೀಡಿದ ಮಣಿಮಂಚಕ್ಕೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರರಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು?

• ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜ ಖಡ್ಗ ನೀಡಲು ಕಾರಣವೇನು?

• ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ಅರ್ಚಕರೇ ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಏನು?

• ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು?

• ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರು ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧.೪. ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಏನೆಂಬುದು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವವರಾಗಿ ವಕ್ತೃಗಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವವರಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸುಧೀರ್ಘವಾದ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜಾತ್ರೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮತ್ತು ಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಒಗ್ಗೂಡುವಿಕೆಯ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನ ಬಹಳ ಉಪಯೋಗವಾಯಿತು ಎಂದು

ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಪಾತ್ರ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರಿಂದ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ.

೧.೫. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮಾಹಿತಿ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ದೈವವಾದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಳಿದ ಸಂತರುಗಳಾದ ಮತ್ತು ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಈ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತವೆ.

- ಸಿ ಹೆಚ್ ಎಂ ಕೊಟ್ರಯ್ಯ, ೨೦೦೮ ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕಾಶನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ.
- ಎಂ ಶರಣಪ್ಪ, ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳನಾಮ, ವಿಚಾರ ಕುರಿತು ಪತ್ರಿಕೆ "ವಿದ್ಯಾಶಿಖರ" "ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ" ಪ್ರಕಾಶನ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ೧೯೯೬ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನವಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳನಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಚಿ.ಶಶಿಕಿರಣ 'ಕೊಟ್ಟೂರು ನವನಿರ್ಮಾಣದತ್ತ' ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕಾಶನ ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಕೊಟ್ಟೂರು.
- ಎ.ಕೆ.ಬಸವರಾಜ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ೨೦೦೮ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
- ಬಿ.ಎಂ.ಬಸಲಿಂಗಯ್ಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಪ್ರಭ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ೨೦೦೬ ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಎಂ.ಎಂ.ಹುಡೇದ ವಿದ್ಯಾಶಿಖರ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಶ್ರೀ ಜಿ ಸಿದ್ದಬಸವನಗೌಡ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ೧೯೯೬.
- ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಂಚಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಎಂ ಫಿಲ್ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ೨೦೦೨.
- ಶ್ರೀರಾಮ ೧೯೯೫ ರಲ್ಲಿ ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ಅರ್ಜುನ ಯು ಗೋಳಸಂಗಿ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ೧೯೯೫ ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಕಾಶನ ಗೋಳಸಂಗಿ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಬಿಡಿ ಬರಹಗಳೋ ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವುದೋ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಉತ್ಸವ ಜಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಬರಹಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡಲಾರವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಬರಹಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಭಾವುಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಯಾರೂ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಧ್ಯಾಯ: ಎರಡು

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪರಿಚಯ

೨.೧ ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೨.೨ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೨.೩ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೨.೪ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳ ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ: ಎರಡು
ಕೊಟ್ಟೂರು ಪರಿಚಯ

೨.೧. ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಾತನ ಅರ್ಚಕರು, ಶರಣರು, ಸಂತರು ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಭಾರತದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಐಕ್ಯವಾದ ಮಹತ್ವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು. ನಮಗೆ ದೇವಾಲಯಗಳಾಗಿ ಶರಣರ ಗದ್ದಿಗೆಗೆ ಮಠಗಳಾಗಿ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕವಿಯ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಜೈನನು ಇಂದಿಗೂ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಾ ವಿವೇಕಯುಕ್ತ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಆಚರಣೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಕೊಟ್ಟೂರು.

ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಇದು ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹೋಬಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ೪೨ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಇದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಈ ಕೊಟ್ಟೂರು ಶಿಕ್ಷಣ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಟ್ಟೂರು ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿಗಿಂತ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣ ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಟ್ಟೂರು ೨೬,೨೪೯ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೈರುತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ೫೭೪ ಮೀಟರ್‌ಗಳ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೃಷಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಂಪುಮಸಾರಿ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಣ್ಣು ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಜಲ್ಲಿಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡಸಾಲು ಇದ್ದು, ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಚಿರಿಬಿ ಅರಣ್ಯವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತಿಹಾಸವಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ಇದೆ. ಈ ಕೆರೆ ಸುಮಾರು ೧೦೦೦ ಎಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು

ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಕೆರೆಯು ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುಜಾಕೃತಿಯ ದೊಡ್ಡ ಹಗರಿಗಳಿದ್ದು, ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಗರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನೂರಾರು ಕಾಲುವೆ, ಬಾವಿಗಳಿವೆ. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೩೫ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿ ಇದೆ. ಈ ನದಿಯಿಂದ ಈಗ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಒಣ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಇದರ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣಾಂಶ ೪೩೦ ವರೆಗೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಹರಿಹರಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಮೇಲಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ದೇಶದೆಲ್ಲೆಡೆ ಸಂಚರಿಸಬಹುದು. ಯೋಗ್ಯವಾದ ರಸ್ತೆಯಿದ್ದು, ಒಂದು ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಸಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹೊಸಪೇಟೆವರೆಗೆ ಬ್ರಾಡ್‌ಗೇಜ್ ರೈಲುಮಾರ್ಗವಿದ್ದು ಈ ರೈಲುಮಾರ್ಗವು ಹರಿಹರದವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರಸ್ತೆ, ರೈಲು ಜಾಲದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಗದ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನೆಲಗಡಲೆ, ಶೇಂಗಾ, ಹತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಮತ್ತು ಎರಡು ಪ್ರೆಸಿಂಗ್ ಜಿನ್ನುಗಳು ಹಾಗೂ ೯ ಮಿಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಶೇಂಗಾ ಎಣ್ಣೆ, ಇಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಇರುವವು. ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು ಹಾಗೂ ಖಾದ್ಯ ತೈಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯಮವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಲ್ಲುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು "ಮ್ಯಾನ್ಚಿಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ತ್ತಕರುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

ಉತ್ತಮವಾದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಹೊರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿ ರೈಲು ಮಾರ್ಗದ ಹಳಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ತ್ತಕರುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಖಾದ್ಯ ತೈಲಗಳು ಮೂರು ಘಟಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಖಾದ್ಯ ತೈಲಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕೈಮಗ್ಗ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಉತ್ತಮವಾದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕೂಡಾ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಎಂಬ ಸಂತರು ನೆಲೆಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬಂತೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದ್ದು, ಉತ್ತಮ ಶಾಲಾ, ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮೂರು ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ೬ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ೩ ಕೈಗಾರಿಕಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ೨೦೧೬ ಮತ್ತು ೨೦೧೭ ರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ೨೦೧೮ ರಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ

ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದು ಇದು ಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ವರ್ಕ್ಶ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯದವರು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮನೆ ದೇವರು ಭಕ್ತರನ್ನು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ೫ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಒಂದೇ ದೇವರಿಗೆ ಐದು ದೇವಾಲಯಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ ೨ ಶಾಸನಗಳು ಇವೆ. ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನ ಹಾಗೂ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಿಶೇಷವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಾವಿಗಳು ಇವೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯು ಸುಮಾರು ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಈ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ರೈತರು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದ್ದು ಕೂಡ್ಲಿಗಿ, ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು, ಹೊಸಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು, ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲೂ ರೈತರು ಕಾಳು, ಕಡಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಅಂಡಿಗಳನ್ನು ಹರಾಜು ಹಾಕುವಂತಹ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೦ ವಾರ್ಡುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ಪುರಸಭೆಗೆ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ್ದು, ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಪುರಸಭೆಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ಶ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಇರುವ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಪುರಸಭೆಗೆ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರೂ ಕೂಡಾ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ೫ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ದಳ, ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆ, ೧೦ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ವಿದ್ಯುತ್ ನಿಗಮ ಮಂಡಳಿ, ೩ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕ್‌ಗಳು, ಯಾತ್ರಾ ನಿವಾಸವನ್ನು ಕೂಡಾ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು

ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇದರಿಂದ ವಹಿವಾಟವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೨ ಕಿ.ಮೀ ಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಪಂಚಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಉಜ್ಜಿನಿ ಪೀಠವನ್ನು ಸಹ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೨.೨. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦ ಮತ್ತು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೋಗಳಿಯ ನಾಡಿನ ೫೦೦ರ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೬ ಮತ್ತು ೧೭ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಲು, ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಂಗಮಸ್ವರೂಪಿ ಗುರುಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಳೆಯಗಾರ ಸೋಮಶೇಖರನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ನೀಡಿ ನಂತರ ದೆಹಲಿಯ ಅಕ್ಬರ್ ಬಾದಷಹನಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯಾದ ಮಣಿಮಂಚವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯ ತವರೂರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಮಠಗಳು ತನ್ನದೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಂಚಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಉಜ್ಜಿನಿ ಪೀಠವು ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ, ಹಿರೇಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ, ಗಚ್ಚಿನಮಠ, ಮರಿಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಿವೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪ್ರೇಮಿ. ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಜೈನ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರನ್ನು ಒಂದೇ ಭಾವದಿಂದ ಕಂಡಂತಹ ದೈವ. ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಎನ್ನುವ ವಚನದಂತೆ ಸಕಲ ಲೇಪನ ಬಯಸಿದಾತ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮತಾವಾದಿ, ಜಾತ್ಯಾತೀತ ದೇವರು. ಈಗಲೂ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹರಿಜನ ಮುತ್ತೈದೆ ಮಹಿಳೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದ ನಂತರವೇ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದವರು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ತವರೂರು ಎಂದು ಕೂಡಾ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

"ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕಾಲ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರವೆಂದೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಬಸವ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ನಂತರದ ಕಾಲವೆಂದೂ ವಿಭಜಿಸಬಹುದು. ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದದ್ದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೋಭೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮೀಯರು ಭರತ ಖಂಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸಂಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿದ್ದ ಹೊಯ್ಸಳ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜವಂಶಗಳು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆ ತಲುಪಿದ್ದವು. ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಮತೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ

ನಡೆಸಿದ ತಾತ್ವಿಕ ದಾಳಿಯು ತದನಂತರ, ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಶೈವ ಮತದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಆಕ್ರಮಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಕ್ಷೋಭೆಗೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶೈವ ಧರ್ಮ ವೈಷ್ಣವ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿತೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ಈ ಕ್ಷೋಭೆ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಘಟಕಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಶೈವ ಕವಿಗಳಾದ ಹರಿಹರ ರಾಘವಾಂಕರು ಹೊಸ ಶಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಮಾಧವ (ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ) ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸಂಗಮ ವಂಶದ ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕರು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಿದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಕದಂಬ, ಹೊಯ್ಸಳ, ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜಸತ್ತೆಗಳು ಅನಂತರ ಅವನತಿಗೀಡಾದವು. ಹಾಗೆ ಅವನತಿಗೀಡಾದ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪೈಕಿ ಕೋಗಳಿ ಮುನ್ನೂರು ನಾಡಿನ ಪರಗಣದೊಳಗಿದ್ದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸಹ ಒಂದು. ಮುನ್ನೂರು ನಾಡಿನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಕೋಗಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜೈನ ಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿತ್ತು. ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಎಂಬ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನ್ವಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಆತ ಕೋಗಳಿಗೆ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರಿನೊಂದಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ, ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು. ಕೋಗಳಿಯಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸಹ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ, ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ತುಂಬ ಹರಡಿರುವ ಶಿಲಾವಶೇಷಗಳು, ಶಾಸನಗಳು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಪರಂಪರೆಯವರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಬಸವರಾಜೇಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಭಾಗದ ಶ್ರೀಮಂತ ಇತಿಹಾಸವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇದ್ದದ್ದು ಕೋಗಳಿ, ಬಾಗಳಿ, ಉಚ್ಚಂಗಿ, ರಾಜಸತ್ತೆಗಳ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ವಂಶೀಯರು ಕೋಗಳಿ ಮುನ್ನೂರು ನಾಡನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕದಂಬರೆಂದೇ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕದಂಬ ಶೈಲಿಯ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಕದಂಬರ ಕಾಲದ್ದು. ಜೈನಧರ್ಮದ ಯಕ್ಷಿಗಳ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ಕೊಟ್ಟವ್ವೆಯೇ ಇಂದಿನ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ. ಈಕೆ ಸದರಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿದೇವತೆಯೂ ಹೌದು. ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ತ್ಯಾಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಊರಮ್ಮದೇವತೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಕ್ರಿ.ಶ.ಐದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದದ ಸಂಗತಿ. ಹೊಯ್ಸಳ ಪ್ರಭು ವೀರನಸಿಂಹನ ಉಲ್ಲೇಖನವಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೧ ರ ಕಾಲದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲದೇ ಕುಂತಳನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ನಗರದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಂತನಾದ ಕದಂಬವಂಶದ ನಾಚೀದೇವರಸನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಯೆಳೆಹದ (ಇಂದಿನ ಹ್ಯಾಳ್ಯಾ) ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ ದೇವಂಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳುಳ್ಳ ಶಾಸನ ಹ್ಯಾಳ್ಯಾದ ಹನುಮಂತ ದೇವರಗುಡಿ ಮುಂದೆ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಬಾಗುಳಿಯ ಮಾಚನಾಯಕನ ಮಗನಾದ ವಾದಿನಾಯಕನು

ಕೊಟ್ಟೂರು ಸೀಮೆಯ ಕುರುಬರಿಗೆ ಕುರಿದೆರಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ವಿವರ ಸಾರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧-೧೨-೧೫೮೦ ರ ಕಾಲದ ಶಾಸನ ಇವತ್ತಿಗೂ ಸದರಿ ಗ್ರಾಮದ ಕರಣಿಕರ ಮನೆ ಸಮೀಪವಿದೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ರಾಮರಾಜನು ಕೊಟ್ಟೂರು ಸೀಮೆಯ ನಾಯಿಂದರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಬಿಟ್ಟ ಕೊಟ್ಟಣವೆಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ವಿವರಗಳುಳ್ಳ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೪೮ರ ಕಾಲದ ಶಾಸನ ಸದರಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಶಾಸನಗಳು ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದು. ಇವುಗಳ ಕಾಲ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನ. ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ್ಲನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಪಾಂಡ್ಯದೇವನು ನೊಣಂಬವಾಡಿಯನ್ನು ಕದಂಬ ವಂಶದರಸು ಘಟ್ಟಿಯರಸನು ಕೋಗಳಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಘಟ್ಟಿ ದೇವನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಅಮೃತರಾಶಿ ಪಂಡಿತರ ಪಾದ ತೊಳೆದು ದಾನ ನೀಡಿದ ಅಪೂರ್ವ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಈ ಶಾಸನದ ಪಾಠ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಮೂರು ಕಲ್ಲುಮಠದ (ಹಿಂದೆ ಜೈನ ಬಸದಿಯಾಗಿತ್ತು) ಬಳಿಯಿರುವ ವೀರನರಸಿಂಹ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೧) ದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ, ಭೇರುಂಡನ ಬಂಮಯ ಭಟ್ಟ, ಅಚ್ಯುತಭಟ್ಟ, ನಾಗ ಎಂಬ ವೈದಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಗಿಮಾವಿನಹಳ್ಳಿ (ಹಿಂದೆ ಇದು ಮಾವಿನಮಾಗೇ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿತ್ತು) ಯ ಹೆಸರು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರು ವಿಜಯನಗರಾಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಹರಿಹರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ಚಾವಡಿ (ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂಥ ಕೇಂದ್ರ)ಯಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೩೪ ರ ಒಂದು ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಹಡಪದ ಬೈಯಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕ ಕೊಟ್ಟೂರು ೩೨ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ವಿಜಯನಗರ ಪತನಗೊಂಡ ನಂತರ ತನ್ನ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ತ್ರಿಕೂಟಾಚಲ (ಮೂರು ಕಲ್ಲು ಮಠ), ಕಲಿದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನ (ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ) ಅಲ್ಲೇ ಇರುವ ಗಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಗಚ್ಚಿನಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ, ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲದ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಸುಂದರ ಶಿಲ್ಪ ಸಮುಚ್ಚಯಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತವಿದ್ದ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಶ್ರೀ ಗುರುಬಸವರಾಜೇಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಶರಣಕುವಲಯಚಂದ್ರ ಜಯಬಸವ ರಾಜೇಂದ್ರರೆಂದು ಬಸವಲಿಂಗರಂಥ ಪುರಾಣ ಕವಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ವರವಚನಕಾರರಿಂದಲೂ, ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಸರೋರುಹದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದದ ಸಂಗತಿ.

ಪಂಚಗಣಾಧೀಶ್ವರರ ಪೈಕಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಈ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ನಿಜನಾಮಾಮಕಿತ, ಮೂಲನೆಲೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ದುರ್ಲಭ. ಋಷಿಯ ಹಾಗೂ ನದಿಯ ಮೂಲದಷ್ಟೇ ನಿಗೂಢ. ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರವಾಗಿ ಪತನದ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಅಹರ್ನಿಶಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಈ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರರು ಎಲ್ಲ ಶೈವ ಸಂತರಿಗೆ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದ ತಮಿಳ್ನಾಡಿನಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದವರಾಗಿರಬಹುದು" (ಹಿರೇಮಠ ಆರ್ ಸಿ:೨೦೦೧:೧೦-೧೩). ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸರಸೀಪುರ ತಮಿಳ್ನಾಡಿನ ಧರ್ಮಪುರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸೂರು ಇವರ ತವರಾಗಿರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಧರ್ಮಪುರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಕೆಲಕಾಲ ಕೋಲಾರ ಸಮೀಪದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವಪುರದಲ್ಲಿದ್ದು ತದನಂತರ ಎಡೆಯೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ತಪೋನಿಧಿ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯತಿಗಳ ಬಳಿ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಎಡೆಯೂರಿನಿಂದ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಗೊಂಡು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡಿರಬೇಕು. (ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆಂಬಂತೆ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಸಮೀಪ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವದೇವಾಲಯವಿದೆ) ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟವರು ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣ ಸಮೀಪದ ನುಗ್ಗೇಹಳ್ಳಿಯ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಡಗೂಡಿ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿರಬೇಕು. ನುಗ್ಗೇಹಳ್ಳಿ ಪುರವರ್ಗದ ಜಂಗಮರು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಸಮೀಪದ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳು ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ, ಶಾಂತೇಶ್ವರರೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಶರಣರ ಸಾಂಗತ್ಯ ಲಭಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ತದನಂಥರ ಅವರು ಕುಪ್ಪಿನಕೆರೆ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ತ್ರಿಕೂಟಾಚಲ ಬಸದಿಯೊಳಗೆ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಲ್ಲು ಮಠವೆಂದು ಪುನರ್ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆಧಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಅದ್ವಿತೀಯ ಶಿವಶರಣರ ಅನುಭಾವಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವೇಶ್ವರರ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಗುರುಬಸವರಾಜೇಂದ್ರರಾದ ಈ ವಿಶ್ವ ಸಂಜೀವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಈ ಪುರಾಣದ ಕರ್ತೃ ಬಸವಲಿಂಗ ಯಾಕೆ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲವೋ? ಈ ಕವಿ ಸುಮತಿಪ್ರದಾಯಕರೂ ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಿಗಳೂ, ಕರುಣ ಚಿಂತಾರತ್ನಕರೂ ಆದ ಸದ್ಗುರು ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರರು ತಾವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಅನತಿ ಕಾಲದಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಕಂದಾಚಾರ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರಲ್ಲದೆ ಕುಂತಳ ನಾಡಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಗಳು ರಥಾರೋಹಣಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ವರ್ಗದವರ ಕೇರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆ ಎಡೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದು. ಪಾಳೈಪಟ್ಟುಗಳ ಗತ್ತು ಗೈರುತ್ತಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ. ಹರಪನಹಳ್ಳಿ

ಪಾಳೆಗಾರರಿಗಂತೂ ಶ್ರೀಗಳು ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಕಾರುಣ್ಯನಿಧಿ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನೆನೆದವರ ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಧಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ತಾವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಜಾಗೃತ ಪದವಿಗೇರಿಸಿ-ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಈಶ್ವರರು ಕೈಲಾಸದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ನಂದೀಶನ ಆತ್ಮದಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಗುರುಬಸವರಾಜರು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದವರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪಂಚ ಗಣಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಗುರುಬಸವರಾಜರು ದೊಡ್ಡವರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅಧರ್ಮ ತೊಡೆಯಲು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟೂರು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕುಪ್ಪಿನಕೇರಿಯ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮೊದಲು ಬಂದು ಇದ್ದದ್ದು ಮೂರ್ಕಲ್ಲು ಮಠದಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದು ಜೈನ ಶೈಲಿಯ ಆಕೃತಿಯ ಮಠವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಠವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬುದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿದ ವರ ಕೊಡುವ ಈಶ್ವರ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲದಿಂದ ನಾವು ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬುದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಅರಸರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೆರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಒಂದು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನವನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬಹುದು. ನೊಳಂಬವಾಡಿಯ ೩೨೦೦ ಕೋಗಳಿ ೫೦೦ ರ ನಾಡಿನ ಉಪವಿಭಾಗವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ೧೨ ರ ಮೂಲ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ೨೫ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಇನ್ನೂ ಹಲವೆಡೆ ಸಿಗಬಹುದು. ಅಧ್ಯಯನದ ಮಿತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ೨೫ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಮೊದಲ ಶಾಸನವೆಂದರೆ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ತೆಲಿಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೩೨ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಚಾಳುಕ್ಯ ಅರಸ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಗದೇವನ ಮಹಾಸಾಮಂತ ಜಗದೀಕಮಲ್ಲ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತೆಲಿಗಿಯೊಡನೆ ಕಣ್ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಕರಿಗೌಡನಿಗೆ ಕೋಲಾರಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗದ್ದಿಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೧೨ರ ಶಾಸನವು ಚಾಳುಕ್ಯ ಅರಸ ತ್ರಿಭುಜಮಲ್ಲ ಪಾಂಡ್ಯದೇವನ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕದಂಬ ವಂಶದ ಘಟಾಯ ಅರಸನು ಕೋಗಳಿಯ ೫೦೦ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮೂಲಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ ರಾಮೇಶ್ವರದೇವ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ಗುಣ ಹಾಗೂ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ೪ ಮನೆಗಳನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಶಾಸನ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗದ್ದಿಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯು ರಾಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಇಲ್ಲವೆ ಕೊಟ್ರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಊರುಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬಹಳ ಅಂದರೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು, ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೆಂದಾಕ್ಷಣ ಶ್ರೀ ಗುರುಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ನೆನಪಾಗಿ ಬರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸ್ಥಳ ನಾಮವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ದಾನ ಧರ್ಮ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು ಎಂತಲೂ ಕೊಡುವ ದಾನಿಗಳ ಊರು ಕೊಟ್ಟೂರು ಎನ್ನುವ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ದಾವಣಗೆರೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಗಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ೧೨೧೨ರ ಶಾಸನವು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಕೊಟ್ಟೂರು ವಾಚದೇವನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಶ್ರೀ ವೀರಚನಗದಳ ಎಂಬ ದೇವರಸನು ಬಾಗಳಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು ಬೆನ್ನಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಪಂಪಾಪತಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ೧೧೪೯ರ ಶಾಸನವು ೨ನೇ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ವೀರಪಾಂಡ್ಯ ದೇವನು ಉಚ್ಚಂಗಿ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ನೊಳಂಬವಾಡಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕದಂಬ ವಂಶದ ನಾಚಿದೇವರಸನು ಕೊಟ್ಟೂರು ೧೨ ಕೋಗಳಿಯ ೨೦೦ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರು ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೋಗಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೭೫ ರಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನವು ಯಾದವ ನಾರಾಯಣ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಥದೇವನು ಕೋಗಳಿಯ ೫೦೦ ನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೋಗಳಿಯ ಚನ್ನಪ್ಪೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಜೈನಭಕ್ತರು ಹಾಗೂ ಇತರರು ಹಣವನ್ನು ದತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೆಲವು ಜೈನಭಕ್ತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಗರನೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೪೭ ರ ಶಾಸನವು ಸದಾಶಿವ ಮಹಾರಾಯರು ಬಸವಪ್ಪ ನಾಯಕರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಂಗಪುರ ಸ್ಥಳದ ಅಮರರಿಗೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು ಮೈದೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೪೮ರ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸೀಮೆಯ ಮೈದೂರು ಗ್ರಾಮದ ಹಡಪದ ಜನಾಂಗದವರು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ವಿನಾಯತಿ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಸುಮಾರು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಡೂರು ಗ್ರಾಮವು ಕೊಟ್ಟೂರು ಸೀಮೆಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಡಗಲಿ ತಾಲೂಕು ಸೋಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೧೯ರ ಶಾಸನವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಯನ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಅನುಯಾಯಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಬಸವಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತೆಮ್ಮನವರ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಕೊಟ್ಟೂರು ಪ್ರಧಾನ ಆರುವ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ನಾಯಕನು ಅಣ್ಣಾಯಕಪ್ಪರೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೋಗಿಯ ಕಲ್ಲಿನಾಥ ಸೇವೆಗೆಂದು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಸುಮಾರು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಎಂಬ ಆಡಳಿತಗಾರನಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ"(ಬಸವರಾಜ ಕೆ ಎ: ೨೦೦೮:೧೪-೧೬).

ಸ್ಥಳ ನಾಮ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಇಲ್ಲವೆ ಕೊಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಊರುಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಇವೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು, ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂದ ಕ್ಷಣ ಶ್ರೀಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸ್ಥಳನಾಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತೆಂತಲೂ ಕೊಡುವ ದಾನಿಗಳ ಊರು ಕೊಟೂರು ಕೊಟ್ಟೂರು ಎನ್ನುವ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಶ್ರೀಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ದಾನಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ವರಗಳ ಊರು ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂದಾಯಿತು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

"ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ನೊಳಂಬಾಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಟ್ಟಣ. ಈಗಿನ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಅನಂತಪುರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನೊಳಂಬಾಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ರಾಜಧಾನಿ ಉಚ್ಚಂಗಿದುರ್ಗ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜೈನ ರಾಜರೇ ಆಳಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯರು, ಶಾತವಾಹನರು, ಕದಂಬರು, ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮವಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಾದ ಕೋಗಳಿ, ಹಡಗಲಿ, ಮಸಲವಾಡ, ಉಜ್ಜನಿ, ಕೊಟ್ಟೂರು, ಬಾಗಡಿ ಮುಂತಾದವು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಬಹುತೇಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಯಕ್ಷಿಣಿಯರನ್ನು ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಎಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು." (ಬಸವರಾಜ ಕೆ ಎ: ೨೦೦೮:೧೨-೧೩).

"ಕೊಟ್ಟವ್ವೆ" ಯಕ್ಷಿಣಿ ಈ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಜೈನ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಕೊಟ್ಟವ್ವ > ಕೊಟ್ರವ್ವ > ಕೊಟ್ರಮ್ಮ > ಕೊಟೂರು ಎಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗೆ ಶಿವರಾಂ ಕಾರಂತರ ತಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೇ ಮಲೆನಾಡಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ "ಕೊಟ್ಟವ್ವೆ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಈಗಲೂ ಇದೆ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ಸಹ ಕೊಟ್ರಮ್ಮನ ಗುಡಿ ಎಂದು ರೇಣುಕಾಂಬೆಯ ಗುಡಿ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು, ಈ ಗ್ರಾಮ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಾರಕ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಕೊಟ್ರವ್ವ ಗುಡಿಯಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಊರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅದೇ ಈಗಿನ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಕೋಟೆಯ ಭಾಗವೆಂದು ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಈಗಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮೂಲ ಪ್ರದೇಶ ಈ ಕೋಟೆಯ ಪ್ರದೇಶ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಸ್ಥಳನಾಮ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ವಿವೇಚನೆ ಇದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಸ್ವಭಾಷೆ ಇಲ್ಲವೇ ಪರಿಭಾಷೆಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಹೆಸರು ಅದು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂದೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ತೆಲುಗು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಬಿ.ಚಿ.ಯವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಬಳ್ಳಾರಿ ಶಿರುಗುಪ್ಪ, ಸಂಡೂರು, ಹೊಸಪೇಟೆ, ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ವ್ಯಾಮೋಹಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಷ್ಟೋ ಊರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ತೆಲುಗು ಪದವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಟ್ಟು ಎಂದರೆ ಮಳಿಗೆ, ಅಂಗಡಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಈಗಲೂ ಆಂಧ್ರದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಕಿರಾಣಿ ಕೂಟ್ಟು ಎಂದು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಿರಾಣಿ ಕೂಟ್ಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಆಂಧ್ರದ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಊರೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಕೂಟ್ಟು (ಅಂಗಡಿ, ಮಳಿಗೆ) ಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಊರು ಅಂದರೆ ಕೂಟ್ಟ+ಊರು>ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರಬೇಕು.

೨.೩. ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪಂಚಗಣಾಧೀಶ್ವರ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವೀರಶೈವರ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆ ಇದೆ. ಅವರ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲವನ್ನು ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿ ಐವರು ಆರಾಧ್ಯರು ಅವತಾರ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯರಿ ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯೊಂದು ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ರೇವಣರಾಧ್ಯ (ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರು ಮರುಳಸಿದ್ಧಾರಾಧ್ಯ, ಉಜ್ಜಿನಿ, ಏಕೋರಾಮಣ್ಯರಾಧ್ಯ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯ, ಕೇದಾರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವರಾಧ್ಯ, ಕಾಶಿ) ಈ ಐವರು ೫ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಐವರಲ್ಲಿ ರೇವಣರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಮರುಳರಾಧ್ಯ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಸಾಕ್ಷಿ ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಉಜ್ಜಿನಿಯ ಮರುಳಾರಾಧ್ಯ ಕೇಂದ್ರವು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರಿನ ರೇವಣರಾಧ್ಯ ಕೇಂದ್ರವು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಪೀಠಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅರಸರಿಂದ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಬದುಕು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವೀರಶೈವ ಗುರು ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ೫ ಪೀಠಗಳು ಇರುವಂತೆ ವಿರಕ್ತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ೫ ಸಮಯ ಪರಂಪರೆಗಳಿವೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಯ ಎಂದರೆ ಕುಲ, ಜಾತಿ, ಶ್ರೇಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ನಿಯಮಗಳು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಸಮಯಗಳನ್ನು ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ೧೬ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಹಾಲಿಂಗೇಂದ್ರ ವಿಜಯಕೃತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ೫ ಮಾತ್ರ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಕೆಂಪನಸಮಯ, ಕುಮಾರ ಸಮಯ, ಸಂಪಾತನ ಸಮಯ, ಬೇರಳ ಸಮಯ, ಮುರುಗ ಸಮಯ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಶ್ರೀ ಬೆನ್ನೋಲಾಂದ್ರಿ ಮಠವು ಮುರಿಘಾ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಮುರಿಘಾ ಶಾಂತವೀರರ ಐವರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮೂಡಿ ಮೊದಲ ನಾಲ್ವರು ವಿರಕ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಸಮಯಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದರೆಂದು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಮುರಿಘಾ ಶಾಂತವೀರ ಶಿಷ್ಯ ಮುರಿಘಾ ಗುರುಸಿದ್ದರು ಗುರುಗಳ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುರಿಘಾ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಗುರು ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ವಿರಕ್ತರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲವನ್ನು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ ಜೊತೆ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ವಿರಕ್ತ ಮಠಗಳು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಧಾರವಾಡ, ಮುಳುಗುಂದ, ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುರುಘಾ ಸಮಯದ ಮಠಗಳು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಹಾಸನಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ಕುಮಾರ ಸಮಯದ ಮಠಗಳು ಗದುಗಿನ ತೋಟೇಂದ್ರ ಮಠ, ಇಳಕಲ್‌ನ ಚಿತ್ತರಗಿ ಮಠ, ಕೊಪ್ಪಳದ ಗವಿಮಠ, ಗುರುಕೊಂಡ ಗವಿಮಠ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬೆಲಾಳ ಸಮಯದ ಮಠಗಳು.

ಗುರುವರ್ಗದ ಪಂಚ ಪೀಠಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿರಕ್ತ ಮಠಗಳು ಶರಣ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಡೆದು ಬೇರೆ ಮಾಡಿದವು. ಮೊದಲನೇಯಾದವರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಠರಾದರೆ,

ಎರಡನೇಯವರು ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಶಾಖಾ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮುರುಘಾ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಮಠಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಮಠಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಶಾಖಾ ಮಠಗಳ ಜಂಗಮರು ತಮ್ಮ ಮಠದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಬೆಳೆದ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಉಪಜಾತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟವರು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಶರಣರು. ೧೮ ಜಾತಿಗಳು ಒಂದೇ ಎಂದು ಸಾರಿದ ಆಶ್ರಯ ಗುರು ವಿರಕ್ತ ಮಧ್ಯದ ತಿಕ್ಕಾಟದಿಂದ ಒಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವೀರಶೈವಲಿಂಗ ಅನೇಕ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳು ಹೊರಗುಳಿದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ವರ್ಗದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವಗಳಾಗಿ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಗಣಾಧೀಶರು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ೭೦೧ ಗಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತೋಟದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಾಯತಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಪ್ರಧಾನರೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತೋಟದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಾಯತಿಗಳು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಕೋಸಲವೀರದಿಂದ ಹೊರಟು ಗದಗಿನ ಡಂಬಳ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದಾರೆ.

ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರೆಂದು ೫ ಶರಣರುಗಳನ್ನಾಗಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲಿನವರು ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಹಾಗೂ ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿ ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಕೂಲಹಳ್ಳಿ ಮದ್ದಾನೇಶ್ವರರು, ಕೋಲ್ ಶಾಂತೇಶ್ವರರು, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಕೆಂಪೇಶ್ವರರು.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲಯೆನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದೇನೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅಷ್ಟ ವರ್ಣಗಳ ಪೂಜೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಭೂತಿ, ಪ್ರಸಾದ, ಪಾದೋಳಕ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಓಂಕಾರ, ಮಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಗುರು ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೂಜಾ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೇ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ದೇವರಾಧನೆಗೆ ಮೊದಲು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ದೀಪಾವಳಿಯ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿವಾರ ಗುರುವಾರ ರಾತ್ರಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಬಹಳ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ದಸರಾ ಹಬ್ಬದ ದಿನವೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದಸರಾ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಬನ್ನಿಪಾದಗಟ್ಟೆಗೆ ಅಂದರೆ ಊರಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬನ್ನಿಗಿಡಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಇರುವ

ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಬನ್ನಿಮರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಊರಿನ ದೈವಸ್ಥರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯಲು ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಲು ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಮೂರು ಸಲ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಾವುದೇ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೈವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸೋಮವಾರ ಹಾಗೂ ಗುರುವಾರ ಉತ್ಸವದ ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೆರವಣಿಗೆ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ದೈವಸ್ಥರು ಕೂಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರು ಬಣಕಾರರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ಗೌಡ್ರು, ಊರಿನ ಹಿರಿಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೈವಸ್ಥರು ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದ ದೈವಸ್ಥರು ಸಾಯಂಕಾಲ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪಂಚಾಂಗ ಪಠಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಫಲ ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಒಳಿತು ರಾಶಿಫಲಗಳನ್ನು ನಾಡಿನ ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಹೊಸ ಪಂಚಾಂಗ ಓದಿದ ನಂತರ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯ ಫಲ ಏನೆಂದು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಿಂದ ಅಂದರೆ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಿಂದ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯವರೆಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದವರು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಾತಿಬೇಧ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಮೊದಲು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಈಗ ಸುಮಾರು ೮–೧೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಬರುವಾಗಲೇ ಜೊತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಬಂದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಹಿಂದೆ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ ವಂಶಸ್ಥರು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಆದ ನಂತರ ಪ್ರಸಾದ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕರುಣ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಪ್ರಸಾದ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಂತೆ ರಾತ್ರಿಯೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕರುಣಾ ಪ್ರಸಾದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಸಾದ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಸಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರುದ್ರಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೋಲು ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಹಳ ಕಾಡುಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬರಬಾರದೆಂದು ಹಾಗೂ ಮೈಲಿಗೆ ಜನರು ಅಡ್ಡ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಘಲ್ ಘಲ್ ಎಂಬ ಗೆಜ್ಜೆ ನಾದದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹ ಓಣಿಯ ಜನರು ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆ ಪ್ರಸಾದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಸಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕೇವಲ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರಲು ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಷ್ಟ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಪೂಜೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಕೃತಿ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಕೃತಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ತೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಿಭೂತಿ ಎಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಭೂತಿಯು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಕೈಲಾಸದಿಂದಲೇ ಬಂದವರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾಹಿತಿದಾರರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ ಬಸವನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮೂಲ ಪಶುಪಾಲನೆ ಜಾರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಕರಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ನೋಡಬಹುದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಆರಾಧನೆಯೇ ಮೊದಲು ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಿಯಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪವಾಡಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟವರ್ಣಗಳೇ ನಮಗೆ ಮೂಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಷ್ಟವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨.೪. ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳ ಪರಿಚಯ

ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರುಗಳಾದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮತ್ತು ಮದ್ದಾನೇಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಕೆಂಪೇಶ್ವರ, ಕೋಲ್ ಶಾಂತೇಶ್ವರ, ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿ ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೫ ಸಂತರನ್ನು ಪಂಚ ಗಣಾಧೀಶರೆಂದು

ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೈವಸ್ವರೂಪಿ ಮಾನವರು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೂ ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಪವಾಡವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜನರಿಗೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಅಲೆದಾಡಿ ನಂತರ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಪವಾಡದ ಅರಿವನ್ನು ತೋರಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

"ಮಹಾತ್ಮರ ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳು ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷರು, ಆದರ್ಶ ಜೀವಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರ ಬದುಕು ಮತ, ಧರ್ಮ, ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳು ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಸಾಗಿ ಬರುವಾಗ ರಂಗು ರಂಗಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಕವಿಗಳು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಪವಾಡಗಳು ಆಯಾ ಸಮರ್ಥ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಬಗೆಯ ನಾಯಕರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವಾಗ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಪವಾದ>ಪವಾಡ>ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಾದ ಪದಕ್ಕೆ ಉಪಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿ ಪ್ರವಾದಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಾದ ಎಂದರೆ ಚರ್ಚೆ, ತರ್ಕ, ಮಾತು, ಸಂಭಾಷಣೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಒಬ್ಬನ ಮಾತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಪವಾಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಪವಾದ ಹೇಳುವವನು ಪ್ರವಾದಿ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರವಾದಿ ಎಂದರೆ ತನ್ನದೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಎರಡೂ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರವಾದಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪವಾಡ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಲವಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯ ಆತಾರ್ಕಿಕ ಶಕ್ತಿ ನಿಸರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ತೆಲುಗುಗಳಲ್ಲಿ ಪವಾಡವೆಂದರೆ ಪವಾಡವೆಂದು, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಪವಾಡ್ ಎಂದು, ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಪೂವಾಡ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೆರಕ್ಕುಲ್ ಎಂದು ಭಾಷೆಯ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ, ಅಸಮಾನ್ಯವಾದ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸಂಗತಿ ಅಸಮಾನ್ಯ ಘಟನೆ ಅಥವಾ ನಿಸರ್ಗದ ಯಾವುದೇ ನಿಯಮ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಂದ ಮಿಕ್ಕಿದ ಅತಾರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯ ದೇವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ದೈವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ಸಂಭವಿಸುವ ಅದ್ಭುತವಾದ ಘಟನೆಯೇ ಪವಾಡ" (ರೇಖಾ ಎಸ್ ಟಿ:೨೦೧೨:೬೩)

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪವಾಡಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಹಿರೇಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ, ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ, ಗಚ್ಚಿನಮಠ ಹಾಗೂ ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಮಠ ಈ ೫ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಭಕ್ತರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಈಡೇರುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳು ಸುಮಾರು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ, ಜನರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಕ್ಬರನಿಗೆ

ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡದ ಅರಿವು ಗೋಚರಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತನ್ನ ಮಣಿಮಂಚ ಮತ್ತು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇವತ್ತಿಗೂ ಈ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಣಿಮಂಚವನ್ನು ಗಚ್ಚಿನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಬಡವನಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಬರುವ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರುಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಾನಿಗಳು ಬಂಗಾರದ ಕಿರೀಟ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥೋತ್ಸವದ ದಾನ ಮಾಡಿರುವುದು ಅವರ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಸಂತರೂ ಕೂಡ ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪವಾಡ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪವಾಡಗಳಾಗಿವೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿ ಬಂದ ವರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರು. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ದರ್ಬಾರು ಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಮಠ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪವಾಡಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಆಗದೇ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳು ಆಗಿದ್ದವು. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ನನಗೆ ಮಗುವಾದರೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ರಥೋತ್ಸವದ ಗಾಲಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಳಂತೆ. ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಮಗು ಕರುಣಿಸಿದರಂತೆ, ಮಗು ಒಂದು ವರ್ಷ ಇರುವಾಗ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಮುಂದೆ ದಂಪತಿಗಳು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರು ನೋಡಿ ಯಾಕಮ್ಮಾ ಕಣ್ಣೀರು ಎಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ. ಅವರು ನನಗೆ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಗು ಜನಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರಂತೆ. ಮಗುವನ್ನು ನಿನ್ನ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಾಲಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳುತ್ತಾ ನಿಂತಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ರಥೋತ್ಸವದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಒಂದು ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಾಲಿಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರ ಸಾಗರದ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದರಂತೆ. ಒಂದು ಸಲ ಗಾಲಿ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಸಾಗಿದರೂ ಕೂಡ ಮಗುವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಪಾಯವಾಗದೇ ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕೃಪೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಂದು ವಿಸ್ಮಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಅಪಾಯದ ಸಂಗತಿಗಳು ದೂರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬರೇ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆದರೆ ಸಾಕು ಅಪಾಯಗಳು ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಇಂದಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪವಾಡಗಳು ಅವರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ ಆಕಳು ಅಥವಾ

ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ನೆರಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಬದುಕುತ್ತಾರಂತೆ. ಅದರಂತೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ಸತ್ತ ಶವವನ್ನು ಒಯ್ಯುವಾಗ ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಹೋದವರು ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವುದು ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ. ಯಾರು ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಶುಭ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ರಥೋತ್ಸವ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರ ಕೂಡಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ರಥ ಎಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇವತ್ತಿಗೂ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪವಾಡ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬಹುದಂತೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪವಾಡದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಹಿತಿ ಎಂದರೆ ೨೦೧೭ ರಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಾಲಿ ಕುಸಿದು ಇಡೀ ರಥವೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸದೇ ಇರುವುದು ಒಂದು ಪವಾಡ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಭಕ್ತರುಗಳು ಬದುಕುಳಿದಿರುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪವಾಡವೇ ತೋರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರ ಎದುರೇ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಪವಾಡದ ಶಕ್ತಿಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಬದುಕುಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಜೀವನದ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಒಂದು ದಿನ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದವರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬುವುದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ ಬೇಡಿ ಬಂದವರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವಂತೆ ಅದರಂತೆ ಕೇಳಿದ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈಶ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ ಎಂಬಂತೆ ಶಿಕಾರಿಪುರ ಎಂಬುದರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಊರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮಗುವಾಗಿ ಆಡಿ ಬೆಳೆದ ಮಠ ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಗು ಕರುಣಿಸುವರಂತೆ. ಈ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. . ಹಾಗೇಯೇ ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಕ್ಬರ್ ಕೊಟ್ಟ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಥಡಿ (ಹಾಸಿಗೆ) ಇವತ್ತಿಗೂ ಆ ಥಡಿಯನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬಳಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಸವೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೂಡಾ ಪವಾಡದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಕಳು ಅಥವಾ ಎಮ್ಮೆ ಕರು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ

ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ೬ ರಿಂದ ೭ ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ಕರು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹಸುವಿನ ಗಿಣ್ಣವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಡೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಸಪ್ತ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರಂತೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಎಡೆ ತರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಕರು ಒಂದು ರುದ್ರಕೋಲು ಹಿಡಿದು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅಡ್ಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೂಡಾ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡದ ಸಂಗತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪವಾಡಗಳು ಸಾವಿರಾರು ರೀತಿಯ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಜನರುಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ನಿತ್ಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿ ಪತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಹೂಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸರಿ ಅಥವಾ ಬೆಸ ಅಂಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ ಸರಿ ಬಂದರೆ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಜನರು ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನಸಮುದಾಯದವರೂ ಕೂಡಾ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದು ನೂರಾರು ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಕೂಡಾ ತೊಂದರೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಕಾಲುನೋವು, ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಏರು ಪೇರು ಕಂಡು ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪವಾಡಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಸಂತರು) ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ನಿಗೂಢತೆಗೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು, ಸಂಡೂರು ವೀರಪ್ಪನಾಯಕನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಪಾದೋಳಕದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ್ದು ಅಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟವರ್ಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೂಜಿಸುವಂತವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾದೋಳಕ ಒಂದು ಎಂಬುದರ ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಏನೆಂಬುದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಬರ್ ಶರಣಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತನ್ನ ಮಂಚ ಹಾಗೂ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ ಏನೆಂಬುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಸತ್ತ ಗೂಳಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಪವಾಡ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಜಾತಿ ಬೇಧ ಎನ್ನದೇ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರು ಸ್ವಾಮಿಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕೃಪೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮೊದಲಿಗರು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮೊದಲು ಬಂದು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿರೇಮಠ ಮೂಲ

ವೀರಭದ್ರ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು, ಇವತ್ತಿಗೂ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು (ಗುರು ಬಸವೇಶ್ವರರು) ಉಳಿಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗವನ್ನು ಕೇಳಿದರಂತೆ. ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನು ಆಯ್ತು ಎಂದು ಬೆತ್ತ ಜೋಳಿಗೆ ಇಡಲು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ತುಂಬಾ ಬೆತ್ತ ಜೋಳಿಗೆಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಇವರ ನಡಾವಳಿ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪವಾಡದಿಂದ ಭಕ್ತರ ದಂಡು ತುಂಬಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವತಾರ ಶಕ್ತಿ ಬೆಳಗಿತು. ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು (ಗುರುಬಸವರಾಜ) ನೀನು ಕೊಡದ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಅಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೂಜೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತರ ಸಾಲು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂದು ನುಡಿದರಂತೆ.

ಅದರಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಕೊಡದ ಗುಡ್ಡ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗೂ ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ರೈತನು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಕಟ್ಟಲು ಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರಡಿ ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿತು. ಅವರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ, ಕೊಟ್ರಯ್ಯ ಎಂದು ಕೂಗಿದರಂತೆ. ಮೈಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಕರಡಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹಿಂದೆ ಸಾಗಿರುವುದು, ಇದು ಕೂಡಾ ಪವಾಡದ ಸಂಗತಿ ಎಂದು ಈ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮೂರ್ಕಲ್ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪವಾಡ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟಣದ ದುರುಳರು (ದುಷ್ಟರು) ಹುಚ್ಚು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಊರ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಮೂರ್ಕಲ್ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯೊಳಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ವಿಷ ಸರ್ಪಗಳು ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿ ಕೊಂಡಿತು. ಊರ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಅಯ್ಯೋ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಪಾಪ ಹುಚ್ಚ ಸತ್ತನೆಂದು ಶಿವ ಶಿವ ಎಂದು ಮರುಗಿದರು. ಬೆಂಕಿ ನಂದಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನೋಡಲು ಸುಟ್ಟ ದೇವಾಲಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಬಂಗಾರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಆನಂದ ತುಂಬಿದ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಗುರುಗಳು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೆರೆದ ಜನರು ನೋಡಿ ಈತ ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದರು.

ಸತ್ತ ಎಮ್ಮೆ ಬದಕ್ಕಿದ್ದು

ಶ್ರೀಗಳು ಶಿವಾಚಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಾಳವ್ವಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿಯಲು ಹಾಲು ಕೊಡಮ್ಮ. ಯಾಕೋ ಹಸಿವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾಳಮ್ಮ ಹಾಲು ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಏನೋ

ರೋಗ ಆಗಿತ್ತು, ಏನೋ ಇವತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ಕರೆದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಬಿಡಮ್ಮಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ಬಳಿಕ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಎಮ್ಮೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಬನಿಯಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು. ನಮ್ಮನ್ನು ಬದುಕಿಸು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ ಸತ್ತ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು.

ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದ ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿದ್ದು

"ಒಮ್ಮೆ ಕುಷ್ಠ ರೋಗದಿಂದ ಬಳಲಿ ಮೈತುಂಬಾ ಹುಣ್ಣು ಹೊಡೆದು ಯಮನ ಅಪ್ಪಣೆ ಆಗುವ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕೀವು, ರಕ್ತ ಸೋರಿದ್ದು, ಹೊಲಸು ನಾರುವ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಹೇಸಿಗೆ ಬರುವಂತ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಸುಕ್ರಿತ ಫಲವಿಷಯದಿಂದ ಗುರುಬಸವರಾಜರು ನೆನಪಾಗಿ ಕುಷ್ಠರೋಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತನಂತೆ. ಬೀಳುತ್ತಾ ಏಳುತ್ತಾ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿರೋಗಿ ಎನಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ" (ವೀರಪ್ಪ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಸಾಗರ್: ೧೧೪).

ಬಸವಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆ

ಅದರಂತೆ ಕಂಚಿಗೇರಿಯ ಗೌಡನು ಜ್ವರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಸವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ ನಂತರ ಜ್ವರದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜ್ವರವು ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೦-೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಊರಿನ ಎಮ್ಮೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ಬಂದು ದೇವರ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕೂ ಮೊಲೆಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಹನಿ ಹಾಲನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸುಮಾರು ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦ ಕಿ.ಮೀ ದೂರ ಸಾಗುವಷ್ಟು ದಾರಿ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಷ ೨೦೦೮ ರಲ್ಲಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಮರು ರಾತ್ರಿ ೨ ಗಂಟೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೋಗಳಿ ತಾಂಡ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಸಾಗುವಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಗಾಢವಾದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿತ್ತು. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ನಡಿಗೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇರುವಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೬ ಜನ ಇದ್ದವರು ಇಬ್ಬರೇ ಮೊದಲು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾ ಹೋದೆವು. ಒಂದು ತೋಟದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ಸುತ್ತಲೂ ಯಾವುದೇ ಮನೆಗಳು, ಗುಡಿಸಲುಗಳು ಇಲ್ಲ. ಎದುರಿಗೆ ದಿಢೀರನೇ ಒಂದು ವಯಸ್ಸಾದ ಮಹಿಳೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದಳು. ಆ ವಯಸ್ಸಾದ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ವಯಸ್ಸಾದ ಮಹಿಳೆ

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಿಳೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಹೊಂಟಿದಿರೇನಪ್ಪಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಶಬ್ದ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಇದು ಕೂಡಾ ಪವಾಡದ ಸಂಗತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಹಿರೇಮಠ ಆರ್ ಸಿ., (ಸಂ), *ಶ್ರೀ ಗುರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ*, ೨೦೦೧.

ಬಸವರಾಜ ಕೆ ಎ., *ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ*, ಸಂಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೮.

ಬಸವರಾಜ ಕೆ ಎ., *ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ*, ಸಂಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೮.

ರೇಖಾ ಎಸ್ ಟಿ., *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪವಾಡಗಳು:ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಥನ*, ಪಿಎಚ್ ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ. ೨೦೧೨.

ವೀರಪ್ಪ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಸಾಗರ್., (ಸಂ), *ಶ್ರೀ ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ*, ೨೦೦೧.

ಅಧ್ಯಾಯ: ಮೂರು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪರಿಚಯ

೩.೧. ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೩.೨. ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಆಚರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಚಯ

೩.೩. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮೂಲ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆ

೩.೪. ಬಸವಣ್ಣನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೩.೫. ಊರಮ್ಮ ದೇವಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೩.೬. ಸಿರಿಮಠದ ಪರಿಚಯ (ಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ)

೩.೭. ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ: ಮೂರು
ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪರಿಚಯ

೩.೧. ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಮೂಲ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಕೂಡಾ ಒಂದು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಊರಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೂರು ಶಾಸನಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಬಹಳ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಶಿ ಎಂದು ಕೂಡಾ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳೇ ಬಹಳ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಶೈವಪಂಥದ ಹರಿಕಾರರು ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕೋಟೆಯ ಏರಿಯಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣೇಶನ ದೇವಾಲಯವು ಕೂಡಾ ಇದೆ. ಶಿವಲಿಂಗ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಶಿವಲಿಂಗವು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಇರುವುದು, ಅದರ ಎದುರುಗಡೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಇದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮಠವು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಶಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಲಿಂಗವು ದಕ್ಷಿಣ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬಹಳ ವಿರಳ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣೇಶನ ಗುಡಿಯಿದ್ದು, ಆ ಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ಇರುವಂತಹ ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹವು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದ ವಿಗ್ರಹವಿತ್ತು. ಕಳ್ಳರು ನಿಧಿಯ ಆಸೆಗೆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಭಿನ್ನ ಮಾಡಿ ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನೂತನವಾದ ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಾರಣ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದು ಊರ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವಂತಹ ತೋಟಗಳ, ಗದ್ದೆಗಳ ಮಧ್ಯೆದಲ್ಲಿ. ಆದಕಾರಣ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಈಗ ಈ ಗುಡಿಯು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವಲಿಂಗದ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಾಲಯದ ಕಟ್ಟಡವು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಮೇಲೆ ಛಾವಣಿಯು ಗಾರೆಯಿಂದ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

೩.೨. ಮಲೆ ಮಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವಾಲಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶೇಷವಾದ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಈ ದೇವಾಲಯ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪೂಜೆ, ವಿಧಿ, ವಿಧಾನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಲೆ ಮಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಆಚರಣೆಯು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವರು ಶಿವಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪಿ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಚರಣೆಯು ಈ ಮಲೆ ಮಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕಲ್ಲುಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ಕಾಲದ ಮಠದ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಶಿವಲಿಂಗವು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಎದುರುಗಡೆ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯೆಂದರೆ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಕುಳಿತು ಉಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಲೆ ಮಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ದೈವಸ್ಥರು ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಳೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ, ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾನುವಾರ ರಾತ್ರಿ ವಾರದ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಊರಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಜನೆ ಭಾನುವಾರ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬೆಳಗಿನಜಾವದವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತಹ ಗದ್ದಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಒಳಗಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪಾಣಿ ಬಟ್ಟಲಿನಿಂದ ಲಿಂಗದವರೆಗೂ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಶಿವಲಿಂಗದ

ಮುಂದೆ ಹೋಮ, ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಊರಿನ ದೈವಸ್ಥರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಾವ ಮಳೆ ಬರಬೇಕು, ಯಾವಾಗ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಶಿವಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬುವುದು ಅವರು ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆ, ನೈರುತ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯ ಹೀಗೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ನಂತರ ಊರಿನ ೧೧ ಜನ ಯುವಕರು ಅಥವಾ ಬೆಸಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯುವಕರ ಗುಂಪನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿ ಮಡಿನೀರಿನಿಂದ ಮುಡಿಯಿಂದ ಪಾದದವರೆಗೂ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕೈಗೆ ತಾಮ್ರದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಹೀರೇಮಠದ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಬಾನಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಬರುವಾಗ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಓಡಿ ಓಡಿ ಬಂದು ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಓಡಿ ಓಡುತ್ತಲೇ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಟ್ಟೆಯ ತುಂಬಾ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಂಬಿಸಿದ ನೀರಿನ ಕಟ್ಟೆ ೧೦ ಬಿಂದಿಗೆಗೆ ಒಡೆಯಬಹುದು ಅಥವಾ ೩೦-೪೦ ಬಿಂದಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಟ್ಟೆ ಒಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಎಷ್ಟು ಬಿಂದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಒಡೆಯಬೇಕು, ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬುವುದು ಅದು ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಒಡೆದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಶಿವಲಿಂಗವು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆಗ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಂದು ಆರತಿ ಬೆಳಗುವುದು ಕೂಡಾ ಇದೇ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ.

೩.೩. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮೂಲ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಆರಾಧನಾ ದೈವಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಕರೆಗಲ್ಲು ಊರಿನ ಮುಂದೆ ಹಾಗೂ ಆಂಜನೇಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕರೇಗಲ್ಲು ಹಾಗೂ ಆಂಜನೇಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಬೇರೆ ಊರಿನವರು ಹಾಗು ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಸುಮಾರು ೮-೯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಆಂಜನೇಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ವೀರಾಂಜನೇಯ ದೇವಾಲಯ ಊರಿಗೆ ಮೊದಲನೇ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸುಮಾರು ೩೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ದೇವಾಲಯ ಎಂಬುದು ಆ ದೇವಾಲಯದ ಏರಿಯಾದ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ,

ವೀರಾಂಜನೇಯ ದೇವಾಲಯ ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಂಜನೇಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತಳವಾರ ಸಮುದಾಯದವರು ಪೂಜಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಆಚರಣೆ ಪದ್ಧತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೫–೦೦ ಗಂಟೆಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ವಿಶೇಷವಾದ ಭಕ್ತರಿಂದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಎಲೆಕಟ್ಟು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಈ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮೆರಗು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ತಳವಾರ ಸಮುದಾಯದವರು ಆಂಜನೇಯನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಯುವಕರು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೀಳುವಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಯುವಕ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕೀಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದೇ ಉಗಾದಿಯ ಹಬ್ಬದಂದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಯೆಂದರೆ ಕಡುಬಿನ ಕಾಳಗ ಎಂಬ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಸುಮಾರು ೫೦೦ ಜನ ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಆಚರಣೆ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ೪೦ ಜನ ಯುವಕರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ೨೦ ಗುಂಪು ೨೦ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ೨ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಕಡುಬುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಡುಬುಗಳು ಕಲ್ಲಿನ ತರಹ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಅಪಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಎಸೆದ ಕಡುಬುಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದನಕರುಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. "ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಡುಬುಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಎಸೆಯುವ ಆಚರಣೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಈಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ದಿನ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ದೇವದಾಸಿಯರಿಗೆ ಊರಿನ ಗೌಡರು, ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರು, ಪುರೋಹಿತ ಶಾಹಿ ವರ್ಗದವರು ಕಡುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುವ ಮೂಲಕ ಕೆಳವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಇದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ."(ರೇಖಾ ಎಸ್ ಟಿ:೨೦೧೨: ೧೧೫) ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೩.೪. ಬಸವಣ್ಣನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಊರಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಗುಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕೂಡ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ

ಒಂದೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯವು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಹಳೆಯದಾದಂತಹ ಬಾವಿಯೂ ಕೂಡ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಎರಡು ಬಸವಣ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೆತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಬಹಳ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಶಕ್ತಿಯುತ ಬಸವಣ್ಣಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಥೋತ್ಸವದ ದಿನದಂದು ಕಳಸವನ್ನು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ರಥೋತ್ಸವದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲಾದ ಜೆಲ್ಲಿಯನ್ನು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ನಂತರ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮದುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಕೂಡಿಸಿ ಅರಿಷಿಣ ಹಚ್ಚುವ ಪದ್ಧತಿ ಕೂಡಾ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೩.೫. ಊರಮ್ಮ ದೇವಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಊರಮ್ಮ ದೇವಿಯು ಕೂಡಾ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಈ ದೇವಿಯು ಕೂಡಾ ಗ್ರಾಮದ ದೇವತೆ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಮೂರು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೊಡ್ಡೂರಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು ಬಡಿಗೇರು ಸಮುದಾಯದವರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಂಗಳವಾರ ಮತ್ತು ಗುರುವಾರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಕ್ಕಿ ಉಡಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ಈ ದೇವಾಲಯದ ಜಾತ್ರೆಯು ಸುಮಾರು ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿತ್ತು" ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ (ಬಡಿಗೇರ ಈರಣ್ಣ, ಕೊಟ್ಟೂರು).

ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಪುರಾತನವಾದ ದೊಡ್ಡ ಮರವಿದೆ. ಈ ಮರಕ್ಕೆ ದೇವಿಯ ಪ್ರತೀತಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ದೇವಿಯ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಳಗಡೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ತುಂಬಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ೧೦೦ ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಒಂದು ಕಟ್ಟೆಯು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಊರಮ್ಮನ ಬಯಲು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಊರಿನ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮೂಲಕ ಗುಡಿಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಈ ಊರಮ್ಮನ ಬಯಲಿನ ಗಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಉತ್ತರ ಮುಖವಾಗಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೩.೬. ಸಿರಿಮಠದ ಪರಿಚಯ (ಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ)

ಸಿರಿಮಠವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದ್ವಾರಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಈ ಮಠವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಿರಿಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಿರಿ ಎಂದರೆ ಸಂಪತ್ತು, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಿರಿಮಠವು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಿರಿಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಗುರುಬಸವ) ಈ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಉಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. (ಜಿ.ಕೆ.ವೀರಣ್ಣ, ಕೊಟ್ಟೂರು)

ಮಠದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ನೊಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ನೀಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಿತ್ಯ ಅನ್ನ ದಾಸೋಹ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಿರಿಮಠ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಕೂಡಾ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪೂಜೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಠವು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಈ ಸಿರಿಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಠದ ಆವರಣದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಬಾವಿಯು ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಈಗ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲು ಈ ಬಾವಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಮಲೆಮಾದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹರಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಈ ಮಠದ ಮುಂದಿನ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ದೇವಾಲಯ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾಳಜಿಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮಳೆ, ಗಾಳಿಯಿಂದ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಅಂಕಣ ಮಾತ್ರ ಜಾಗ ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಹೋದರೆ ಒರಟು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಕೆತ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೩ ಅಡಿಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಶಿವಲಿಂಗವಿದ್ದು, ಅದರ ಮುಂದೆ ಸುಂದರವಾದ ನಂದಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಶಿವರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು, ಅಭಿಷೇಕಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಓಣಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ಶಿವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಸಿರಿಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವು

ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ದೇವಾಲಯ ಬಹಳ ಅದ್ದೂರಿ ಹಾಗೂ ಬಹಳ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೩.೭. ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಪರಿಚಯ

ದೇವಾಲಯವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮೂಲ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನ ದೇವಾಲಯ ಎಂಬುದು ಸಹ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉಜ್ಜಿನಿ ಸರ್ಕಲ್‌ನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ದೇವಾಲಯ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯ ಪೂಜಿಸುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದವರು.

ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಅಧಿದೇವತೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಈ ದೇವಾಲಯ ಇತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತರು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಗಾಡಿ, ಬಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆಚರಣೆಯು ಬಹಳ ಮಡಿ, ಉಡಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು ಕೂಡಾ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯು ಕೂಡಾ ಮಾಂಸಹಾರ ನೈವೇದ್ಯ ಹಾಗೂ ಬಂದಂತಹ ಭಕ್ತರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವಾಲಯದ ನಾಮಫಲಕವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ಮತ್ತು ರೇಣುಕಾ ಯಲ್ಲಮ್ಮ ಎಂಬ ನಾಮಫಲಕವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಒಳಗಡೆ ಇರುವಂತಹ ವಿಗ್ರಹವು ಶಿವಲಿಂಗದ ವಿಗ್ರಹವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಲಿಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೈತಾಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಕೊಟುವಮ್ಮ ಅಥವಾ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ಜಾತ್ರೆಯೂ ಸಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯವು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿದ್ದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಡವಿ ಹೊಸ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೂ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಒಳಗಡೆ ನೂತನವಾಗಿ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕೂಡಾ ಕೆತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಗಂಬ ಆಚರಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಡಿಗಂಬವನ್ನು

ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಉಮ್ಮಣ್ಣನವರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ರೇಖಾ ಎಸ್ ಟಿ., *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪವಾಡಗಳು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಥನ*, ೨೦೧೨.

ಅಧ್ಯಾಯ: ನಾಲ್ಕು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪಂಚ ಮಠಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

೪.೧. ಹಿರೇಮಠ

೪.೨. ಗಚ್ಚಿನಮಠ

೪.೩. ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ

೪.೪. ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ

೪.೫. ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಮಠ

ಅಧ್ಯಾಯ: ನಾಲ್ಕು
ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪಂಚ ಮಠಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

೪.೧. ಹಿರೇಮಠ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಡುವಳಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನಡುವಳಿ ಇರುವಂತಹ ಮಠ ಎಂದರೆ ಈ ಹಿರೇಮಠ. ಈ ಹಿರೇಮಠವನ್ನು ದರ್ಬಾರ್ ಮಠ ಎಂದೂ ಕೂಡಾ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಮಠ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಭಕ್ತಸಾಗರದ ದಂಡು ಹರಿದು ಬರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠವು ಕೋಟೆಯ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಈ ಒಂದು ಹಿರೇಮಠವು ಮೂಲ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮಠ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ವರ್ಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಈ ಮಠವು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೂಲ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬಂತೆ ಹಿರೇಮಠದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆತ್ತನೆ ೪ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವುದು ಹನುಮಂತನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವೀರಭದ್ರ ಮತ್ತು ಮಾರೆಮ್ಮ ಕೂಡ ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಹಿರೇಮಠ ಮೊದಲಿಗೆ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯ ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಮಠ ಮದುವೆಗೆ ಮಾರೆಮ್ಮನ ದೇವಾಲಯ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಇಂದು ಎರಡು ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಮುಖ ವೀರಶೈವ ಮಠಗಳಾಗಿವೆ. ಎರಡೂ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾದ ಮಿತ್ ಇವೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಗುರುಬಸವ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ (ಹಿರೇಮಠ) ಜನರಿಗೆ ತತ್ವ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭಕ್ತಾಧಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದೇ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗುರುಬಸವನ ಹಿರೇಮಠವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಮಠದ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಇದೆ. ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಸಣ್ಣ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡುವ ಜನರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ (ಗುರುಬಸವ) ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಓಡಿಸಿ (ಕೊಡದ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ) ತಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಶೈವ ಪಂಥದ ಪ್ರತೀತನಾದ ವೀರಭದ್ರನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗುರುಬಸವನು

ಗುರುವಾದುದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಶೈವಪಂಥದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಗುರುಬಸವ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವೀರಶೈವ ಚಳುವಳಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ೧೫-೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗಳು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಈಗಿರುವ ವೀರಭದ್ರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಗುರುಬಸವನ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಾಗಲೀ, ವಿಗ್ರಹ ಆರಾಧನೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ವಿಭೂತಿಗಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಕಾರ ಪೂಜಾ ವಸ್ತು. ವೀರಶೈವ ಅಷ್ಟವರ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ." (ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್:೨೦೦೪:೯೮)

ಹೀಗೆ ವೀರಭದ್ರ ನೆನಪಿಗೋಸ್ಕರ ಕಾರ್ತಿಕೋತ್ಸವದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಗಚ್ಚಿನಮಠ (ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿ) ದಲ್ಲಿ ಗುರುಬಸವನ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ ಬಂದಾಗ ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಒಡಪು ಹೇಳಲು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರಾತ್ರಿ ೧ ರಿಂದ ೨ ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡಪು ಆರಂಭವಾಗಿ ೩ ರಿಂದ ೪ ತಾಸು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಸವಾಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆವೇಶದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮೊದಲು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ವೀರಭದ್ರನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಜೋಳಿಗೆ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಇಡಲು ನಿಂತರು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯ ಉದಯ ಆಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮಠದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಬೆತ್ತ ಹಾಗೂ ಜೋಳಿಗೆಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ನಂತರ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಈ ಮೂಲ ವೀರಭದ್ರನ ಮಠ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ ಇವರ ಸನ್ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗತೊಡಗಿತು. ಇವರ ನಡುವಳಿ ಪವಾಡದಿಂದ ಭಕ್ತರು ಹಾಗೂ ಜನರು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವೀರಭದ್ರನು ನಾನು ಉಳಿಯಲು ಕೊಟ್ಟೆ, ನನಗಿಂತ ನಿನ್ನ ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಇಲ್ಲಿಗಿಂತ ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಬೆತ್ತವನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೂಜಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡುವಳಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಅದರಂತೆ ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕು, ಕೊಡದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ನೆಲೆ ನಿಂತರು. ಈ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕೊಟ್ಟ ಗುಡ್ಡವೇ ಕೊಡದ ಗುಡ್ಡ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರತೀತಿಯು ಇದೆ ಎಂಬುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯದ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗೂ ಕೊಡದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಆಕೃತಿ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯು ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. (ಇಲ್ಲಿ ದೇವರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ) ವೀರಭದ್ರನ ಗುಡಿಯ ಹೊಸಿಲಿನ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಒಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗೋಪುರವನ್ನು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಅರಸನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೆತ್ತಿದ ಕಂಬವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಹಿರೇಮಠದ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರವನ್ನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ತತ್ವೋಪದೇಶ ನೀಡಿದ ಮಠ, ಅದಕ್ಕೆ ದರ್ಬಾರು ಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿಯಮ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಡುವಳಿ ನಡೆಯುವುದು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಇರುವ ಕಂಬಗಳ ಕೆತ್ತನೆ ಅನೇಕ ಬಸವ ಮತ್ತು ಶಿವಲಿಂಗ, ಆಂಜನೇಯ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಕ್ಬರ್ ನೀಡಿದ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಖಡ್ಗ ೪ ಅಡಿ ಉದ್ದವಿದ್ದು, ಕಂಚು ಮತ್ತು ಪಂಚಲೋಹ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಖಡ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಖಡ್ಗವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಚೂಪಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಖಡ್ಗದ ಹಿಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೂಪಾದ ಬಾಕು ಮತ್ತು ಸಿಂಹದ ಗುರುತು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಖಡ್ಗವು ಝುಳಕುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಅಕ್ಬರ್ ಬಾದಷಹ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಅಕ್ಬರ್ ರಾಜ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸನ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿರೇಮಠ ಮೂಲ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಖಡ್ಗ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸೇರಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಭಕ್ತರನ್ನು ದಿನಾಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಇವೆ. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಈ ಮೂರು ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ೪೦ ಕೊಠಡಿವುಳ್ಳ ಗೃಹವಸತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪವೂ ಇದೆ. ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಎದುರುಗಡೆ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದ ತೇರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವಂತಹ ಸಣ್ಣ ಮನೆಯನ್ನು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಿರೇಮಠ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತಿ ಪವಾಡಗಳ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ

ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅನ್ನದಾಸೋಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಎಳೆಯುವ ನಾಗದೇವತೆ, ಆನೆ, ಬಸವ, ನವಿಲುಗಳ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಾನದಿಂದ ನಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಗುರುವಾರ, ಸೋಮವಾರ ಅಕ್ಬರ್ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಖಡ್ಗವನ್ನು ರಾತ್ರಿ ದೇವರ ಕೊನೆಯ ಪೂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ೧೦೮ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಎಂದು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಮಠದ ಒಳಗೆ ಎರಡು ಅಂಕಣದಷ್ಟು ಜಾಗ ಇದೆ. ಒಂದು ಮೂಲ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಅಂಕಣವು ಇದೆ. ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜ ಈ ಅಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆತ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಈ ಕೆತ್ತನೆ ಜಕಣಾಚಾರಿಯವರ ಕೆತ್ತನೆ ಎಂಬುದು ಹಿರೇಮಠದ ಪೂಜಾ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರ ಕಳಸದ ಹತ್ತಿರ ಕೆಳಗಡೆ ಸುಂದರವಾದ ೬ ಸಿಂಹದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಸುಂದರವಾದ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಒಳಗಡೆ ಗೋಪುರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಭಕ್ತರು ಕೇಳಿದರೆ ಕೇಳಿದ ವರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಎಂಬುವುದು ದೇವಾಲಯದ ವರ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. (ಟಿ.ನಾಗರಾಜ ಮತ್ತು ಎ.ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಕೊಟ್ಟೂರು)

ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಹಿರೇಮಠ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಮಠ, ದರ್ಬಾರು ಮಠ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು ಇದೆ. ಶಬ್ದ, ಸಡಗರ, ಗಲಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಿಂದ ಮುಂದೆ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋದ ಅನುಭವ ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವಂತ ಮಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ನಿಶ್ಯಬ್ದವನ್ನು ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿರೇಮಠವನ್ನು ದರ್ಬಾರು ಮಠ, ಉಪದೇಶ ನೀಡುವ ಮಠ, ಹೀಗೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ೫ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಹಿರೇಮಠವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಜುರಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೩ ಬಾರಿ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದ ಆದಾಯ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಇರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ

ಆಚರಣೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರು ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತರು ಬರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ದಸರಾ, ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕೀರಸ್ವಾಮಿ ದೇವರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಈ ಹಿರೇಮಠದ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮಂಗಳಾರತಿ ಬೆಳಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಇರುವುದು.

ಪೂಜಾ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳ ಸಮಯವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ೫ ಹೊತ್ತು ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೇ ಪೂಜೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೪-೦೦ ಗಂಟೆಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅಭಿಷೇಕ, ಪೂಜೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುವುದು. ಎರಡನೇ ಪೂಜೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨-೦೦ ಗಂಟೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಪೂಜೆ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೂರನೇ ಪೂಜೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩-೩೦ ಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ೪ನೇ ಪೂಜೆ ಸಂಜೆ ೬-೦೦ ಗಂಟೆಗೆ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ೫ನೇ ಪೂಜೆ ರಾತ್ರಿ ೯-೧೫ ಗಂಟೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಭಿಷೇಕ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಸಾದ ಪೂಜೆ ರಾತ್ರಿ ೧೦-೦೦ ಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಗುರುವನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ, ಗುರುವಾರ ರಾತ್ರಿ ೧೦-೦೦ ಕ್ಕೆ ಕೈಮಹಾ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತೀಕ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ಸೋಮವಾರ ಮತ್ತು ಗುರುವಾರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವ ದಿನ ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ ಮತ್ತು ರಥೋತ್ಸವ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾಘ ಮಾಸ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ದಶಮಿ ತಿಥಿಯ ದಿನ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮಹಾ ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಕೊಟ್ರೇಶ ಅವರ ಮನೆಯ ದೇವರು ಇರುವವರು ಇವತ್ತಿಗೂ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಲಗಿದರೂ ತಪ್ಪು ದಂಡವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದವರೇ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲೂ ಈ ದೇವರಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೪.೨. ಗಚ್ಚಿನಮಠ

ಗಚ್ಚಿನ ಮಠವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರುಸ್ವಾಮಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿ ಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಸಂತರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಒಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ೫ ಮಠಗಳು ಕಾಣಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ೫ ಮಠಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ಹಿರೇಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ, ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ, ಮರಿಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಮಠ ಹಾಗೂ ಗಚ್ಚಿನಮಠ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

"ಸಾಮಾನ್ಯರು ಸತ್ತರೆ ಅವರನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶರಣರು ಅಮರತ್ವ ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಬಯಲಿನೊಳಗೆ ಬಯಲಾದವರೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗದ್ದುಗೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗದ್ದುಗೆಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಗರ್ದುಗೆ, ಗದ್ದಿಗೆ, ಗದಿಗೆ ಎಂದರೆ ಪುಟಾವಾಣಿ ಸಂವಾಸನ ಪೀಠ ಗುರುಗಳ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿ ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಂಬವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಗದ್ದಿಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶರಣರು ಶಿವೈಕ್ಯ ಆದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ತೋಡಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯಿಂದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅದರ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಶರಣರು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು, ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪ ತಾಳಿದರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗದ್ದುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ತೋರುಗದ್ದುಗೆ, ಉಂಗದ್ದುಗೆ, ಜಲಗದ್ದುಗೆ ಇದು ಶರಣರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ. ಶರಣರು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭತ್ತ ಅಥವಾ ಜೀರಿಗೆಯನ್ನು ಆ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದರೆ ಹರಳುಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಮೇಲೆ ಗುರುಗಳು ಆ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ಗುರುಪೀಠದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಂಟೆಸ್ವಾಮಿ, ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿ ಗದ್ದುಗೆಗಳು ಈ ತರಹದ್ದು. ಕೆಲವು ಶರಣರು ಜಲಸಮಾಧಿ ಹೊಂದುವುದುಂಟು. ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ ಎಂಬ ಶರಣ ಪಾತಾಳ ಬಾವಿಯನ್ನು ೧೧ ಆಳದಷ್ಟು ತೆಗೆದು ಐಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಶರಣರು ಹಲವು ಕಡೆ ದೇಶ ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾದ ಕೆಲವು ಶರಣರ ಗದ್ದುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾಧಿಗಳು ಹೋಗುವುದು ಆಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ, ಬಂದು ಹೋದ, ಕೆಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಗದ್ದುಗೆ ನಿರ್ಮಿಸುವರು. ತೋರಿಕೆಗೆ ಗದ್ದಿಗೆಯಾಗಿ ಅರ್ಹರಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾದೇಶ್ವರ, ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ, ತೋಟದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರರು ಮುಂತಾದ ತೋರು ಗದ್ದುಗೆಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮೂಲ ಗದ್ದಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಆಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಶರಣರ ಗದ್ದಿಗೆಗಳೆಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಗದ್ದುಗೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ರಥವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಎಳೆದು ಪುನೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಅನ್ನದಾಸೋಹ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹಚ್ಚಿದ ದೀಪ ಇಂದಿಗೂ ನಂದಾದೀಪವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಗಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಶರಣಬಸವೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಖಾನಾಮಡಗು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯ ಅನ್ನ ದಾಸೋಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿ ಗದ್ದಿಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರ್ಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇವರು ಅಕ್ಕಂಡೇಶ್ವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶರಣರು. ತೋಟದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆ ಎಡೆಯೂರು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಕ್ತಾಧಿಗಳು ಇವರನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಎರಿತಾತನ ಗದ್ದಿಗೆಯು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಳಗುರ್ಕಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇವರು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸರ್ಕಾರಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ" (ಬಸವರಾಜ ಇ ಎಂ: ೯-೫-೨೦೧೮:೨)

ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಗಚ್ಚಿನಮಠ ಎಂಬುವುದು ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಗಚ್ಚು ಎಂದರೆ ತಂಪು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು (ಗುರು ಬಸವರು) ಜೀವಂತ ಐಕ್ಯವಾದ ಮಠ ಎಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪೂಜೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಬಹಳ ಮಡಿಯುಡಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಈ ಮಠ ಜಾಗೃತ ಮಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಮಠಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಮಠ ದೊಡ್ಡ ಮಠ ಇದೆ ಎಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ಸುಮಾರು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ೪೩ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕಂಬಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಾದ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವಾದ ರೀತಿಯ ಒಂದು ವಾತಾವರಣವು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಮಠವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಬೆಳೆದ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿದ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಾಗ ಕಾಣಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮಠದ ಮುಂದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಾಗವನ್ನು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರು ಹೇಳುವಂತೆ ಸುಮಾರು ೨-೩ ತಾಸು ಇರುವಷ್ಟು ನೆಮ್ಮದಿ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ನುಡಿಯುವವರು ಎಂದು ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಠ ಊರಿನ ಕೋಟೆಯ ಏರಿಯಾ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಏರಿಯಾ (ಓಣಿಯಲ್ಲಿ) ಇದೆ. ಹಿರೇಮಠ ಹಾಗೂ ಗಚ್ಚಿನಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ ಈ ಮೂರೂ ಮಠಗಳು ಇದೇ ಕೋಟೆಯ ಏರಿಯಾದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಠದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಮಠಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೨೫೦ ರಿಂದ ೩೦೦ ಮೀಟರ್‌ಗಳಷ್ಟು ಅಂತರ ಇದೆ. ಈ ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ತರುವ ಏಣಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದವರು ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಏಣಿ ತರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಂದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತೊಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಶೇಷವಾದ ಬಾವಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾವಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಒರಟು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಇವತ್ತಿಗೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು

ಕಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾಗೃತಾ ಮಠ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿರೇಮಠವು ಮಾತ್ರ ಮುಜುರಾಯಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಎಡೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆದರೂ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುತ ಮಠ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಂದು ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಭಾವಣಿಯು ಗಾರೆಯಿಂದ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣು ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಾಣಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯ ಮೊದಲು ಬಹಳ ಗಾಢವಾದ ಕತ್ತಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಭಕ್ತರಿಂದ ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನೈಜತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈಗಲೂ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಭಾವನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲು ಮಠದ ಒಳಗಡೆ ಹೋದರೆ ಸಿಗುವುದು ಗುರುಬಸವ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೋದ ದಾರಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ದಾರಿಯು ಮೊದಲು ತೆರೆದಿತ್ತಂತೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠವನ್ನು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗೆಂದು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದವರು ಸೋಮಶೇಖರನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಬಂದಾಗ ರಾಜರು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪವಾಡ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜ ಗೆದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಈ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟವರ್ಣಗಳಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯ ಪೂಜೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆ ನಡೆದರೂ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ಬರುವುದು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಾರಣ ಸ್ವಾಮಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಾದ ಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅದು ಅಷ್ಟು ಸತ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಸಿಗುವ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಒಳಗಡೆ ಇರುವ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಮಠದ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೂರ್ತಿಯು ಒಂದೇ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಗಚ್ಚಿನಮಠ ಇದೆ. ಶ್ರೀ ಗುರು ಬಸವೇಶ್ವರರು ರಾಜದರ್ಬಾರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಈ

ಮಠ ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಡೆ ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಾಗಿಲುಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ೪೩ ಬೃಹತ್ ಆಕಾರದ ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬಗಳು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯ ಒಂದು ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಈ ೪೩ ಕಂಬಗಳು ಭಾರ ಹೊತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿನ ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಪವಾಡವೆಂದರೆ ಈ ಮಠದ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಜಾಗ ಖಾಲಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿನ ಗುರುತು ಮತ್ತು ನವಿಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಈ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಅಳಸಿಹೋದರೂ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಈಗಲೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಣಬಹುದು ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳ ಮಾಹಿತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಈ ಮಠವನ್ನು ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಈ ಮಠವನ್ನು ಶರಣರು ಬಂದು ಕಟ್ಟಿದವರು, ಆಗ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಸೂರ್ಯ ಉದಯ ಆದುದ್ದಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಈ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆಂದು ಕೆಲವು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮಠದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದರೆ ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಸಾದದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯ ಏರಿಯಾದ ಭಕ್ತರಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಈಗ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅಡುಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣದಾದ ಬಸವಣ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಬಸವ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಯುಗಾದಿಯ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ದ್ವಾರಬಾಗಿಲ ಮೇಲಿರುವ ಎರಡು ಕಿಂಡಿಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರದ ಬಾಗಿಲ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಹಾವಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾಹಿತಿಯೆಂದರೆ, ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ ವಂಶಸ್ಥರ ತಂಗಿಯನ್ನು ಈ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಾದ ಈ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಎಡೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತ ಯೋಗಸಮಾಧಿಯಾದ ಈ ಗಚ್ಚಿನಮಠ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಠ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಜ್ಞಾನದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಜ್ಞಾನ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠದ ಒಳಗಡೆ ಇರುವಂತಹ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಏಣಿಯ ಹಿಂಭಾಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ದಿಂಬೆಯ ಕಟ್ಟೆಗೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಯಾದ ಕೊಟ್ರಮ್ಮನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸಿಡಿ ಕಂಬವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದ ನಿಯೋಗ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಮವಾಸ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವೆ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿ ಆದರು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರವು ಮಧ್ಯಮ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಕಳಸ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನೈಜತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಇರುವಂತಹ ಬಯಲು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಇರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸುಂದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ ಈ ಸ್ಥಳ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ತಾಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೪.೩. ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ

ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸಾಗಿದರೆ ಈ ಮಠ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು (ಗುರುಬಸವ) ಆಡಿ ಬೆಳೆದ ಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಮಠ ಮೊದಲು ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಹೋದಾಗ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ದೊಡ್ಡ ಅಂಕಣದಷ್ಟು ಜಾಗ, ಗಾಳಿ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತ ಜಾಗ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಮಹಾಶಿವ ಭಕ್ತಳಾದ ನಿಂಬಕ್ಕನ ಮನೆ ಇಂದಿನ ಈ ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ. ಈ ನಿಂಬಕ್ಕ ಮತ್ತು ನಿಂಬ್ಯಕ್ಕ ಅಂತಲು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾಶಿವಭಕ್ತಳಾದ ನಿಂಬ್ಯಕ್ಕ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಹುಚ್ಚನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುಬಸವ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿ ಭಕ್ತಳಾಗಿ ಗುರುಬಸವನನ್ನು ನೀನೇ ನನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ (ಗುರುಬಸವ) ನಿಂಬ್ಯಕ್ಕಳ ಮಗನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ನಿಂಬಕ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಮ್ಮ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನಾದರೂ ಕಾಯಕ ಕೊಡು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ, ಆಗ ನಿಂಬಕ್ಕ ಕಂದಾ ನೀನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಆಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಲ ಕಾಯಕ ಯೋಗಿಗಳಾದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ ಕೇಳದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನ ದನ ಮೇಯಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲಿನ ರಭಸದಿಂದ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಹಸುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗುರುಬಸವ ತನ್ನ ಲಿಂಗ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದು ತಾಯಿ ನಿಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆ ನಿಂತು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನಿಂಬಕ್ಕ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಪವಾಡ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿತು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಆಟವಾಡಿ ಬೆಳೆದ ತೊಟ್ಟಿಲು ಕೂಡಾ ಇದೆ. ಈ ಮಠದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕವಚವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಬಂದವರಿಗೆ ಗುರುಬಸವ (ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು) ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಕ್ತಾಧಿಗಳ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೧೦-೨೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರು ಈ ತೊಟ್ಟಿಲ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಉಡಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿ ಹೋದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಈಗಲೂ ಈ ಪವಾಡ ಇದೇ ರೀತಿಯಂತೆ ಒಳಿತು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಗುರುಬಸವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. (ಮಂದಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ) ಗದ್ದಿಗೆ. ಈ ಮಠದ ದೇವಾಲಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಎರಡು ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಇವೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಮಠವು ಹಿಂದೆ ನಿಂಬಕ್ಕನ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಮನೆಯ ದಾರಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂತರು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ದಿನಾಲು ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯಂತಿದೆ.

ಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ೧೦-೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ದೇವಾಲಯದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಅಗೆಯುವಾಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಬಾ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪೂಜಾ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ, ದೀಪಗಳು, ಕಮಂಡಲು, ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪೂಜಾ ಸಾಮಾನುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಕ್ಷಾಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೪.೪. ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ

ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠವು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮೊದಲನೇ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಮಠ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಅರಸಿ ನೆಲೆಸಿ ಮಹಿಮೆ ತೋರಿದ ಪ್ರಥಮ ಮಠವೇ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಮೂರ್ಕಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯೆಂದರೆ ಈ ಮಠವು ಮೂರು ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಕಪ್ಪುಶಿಲೆಯಿಂದ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಈ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲೆಗಳು ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಮೂರು ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಸಿಗುವ ಶಿವಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನಮಗೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಗದೇವರ ಒಂದು ಕಂಚಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಗುಹೆ ಇದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಜೈನ ಶಿಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಿವಲಿಂಗದ ಪಾಣಿಬಟ್ಟಲು ೫ ರಿಂದ ೬ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಜೈನ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಗುಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಯ್ಸಳರ ವಂಶಸ್ಥರ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೨೧ರ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮಠವು ಉಡುಕೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶಿಲಾ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಜೈನರ ಶಿಲಾಕೃತಿಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗುಡಿಯನ್ನು ತ್ರಿಕೂಟೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಕೂಡಾ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠವನ್ನು ಊರಿನ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಈ ತ್ರಿಕೂಟೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಕದಂಬರ ನಾಗರ ಶಿಲೆಯ ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಪಿರಾಮಿಡ್ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕಲ್ಲಿನ ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಗಳು ಮೂರು ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಠದ ಸುತ್ತಲೂ ದೇವಾಲಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಮನೆಗಳಿಂದ ದೇವಾಲಯದ ಜಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿರುವ ಮನೆಗಳ ಕೋಣೆಗಳು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸರಿಯಾದ ವಾತಾವರನ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ದೊರಕಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ

ಸಿಗುವಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠದ ಮುಂದಿರುವ ಶಾಸನವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆಯಿಂಧ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೂರು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಈ ಮಠವನ್ನು ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿರಿಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರರ ಮೂಲ ಮಠ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆ, ಮೂರ್ತಿ ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದರೂ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇದೆಯಂತೆ. ಈ ಮಠವು ಭಕ್ತರ ಆಗಮನ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುವುದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ನಾಮಫಲಕವನ್ನು ಕೂಡಾ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ೧೭ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಗುರು ಬಸವರು ಮೊದಲು ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಉಡುಕೇಶ್ವರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪವಾಡ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಸಾರಿದ್ದರೆಂಬುವುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠಕ್ಕೆ ಹುಚ್ಚನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಜನರಿಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿ ಜಗದ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡಿಸಿದ ಮಹಾ ಮಹಿಮಾ ಪುರುಷರು ಎಂಬುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಳೇ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಸುಂದರವಾದ ಶೂನ್ಯ ಆಕೃತಿಯ ಕಂಬಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೪.೫. ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ

ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಊರ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಸಣ್ಣ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮಠ ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕೂ ಮಠಗಳಂತೆ ಈ ಮಠವೂ ಕೂಡಾ ಶಕ್ತಿ ವಿಸ್ಮಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠವು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಆಭರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜನಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದ ಜಾಗ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು (ಗುರುಬಸವ) ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರ ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ರವು ಇನ್ನುಳಿದ ಯಾವ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಠದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಕೂಡ ಪೂಜಿಸುವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಆಸನವು ಮಂದಾಸನವು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲೇಪನದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಪಾದಗಟ್ಟಿಯ ಸ್ಥಳ ಎಂದು ಕೂಡಾ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗದ್ದಿಗೆ ೪ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮೂರ್ತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯು ಇದೆ. ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರದ ಒಳಗಡೆ ಬರುವಾಗ ನಾಗದೇವತೆಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಹೊಸದಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ೨೪-೦೯-೧೯೯೦ ರಲ್ಲಿ ಈ ಗುಡಿಯನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್, *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ*, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ೨೦೦೪.

ಬಸವರಾಜ ಇ ಎಂ., ೦೯-೦೫-೨೦೧೮, *ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆ, ಶರಣರ ಸ್ಮರಣೆಗೆ, ಕೈದೀವಿಗೆ, (ಬೋಧಿವೃಕ್ಷ).*

ಅಧ್ಯಾಯ: ಐದು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ: ಐದು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು

೫.೧. ಮುಖ್ಯ ರಥೋತ್ಸವ

ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ (ಗುರು ಬಸವ) ಇವರ ರಥೋತ್ಸವವು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ರಿಂದ ೨೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ರಥೋತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮಡಿ ನಡೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ರಥೋತ್ಸವವು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಫೆಬ್ರವರಿ ಪ್ರಥಮ ವಾರ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ವಾರದಂದು ಜರಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲನಕ್ಷತ್ರ ಕೂಡಿದಾಗ ರಥೋತ್ಸವ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸೋಮವಾರ ಅಥವಾ ಗುರುವಾರ ದಿನದಂದು ರಥೋತ್ಸವ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ೨೦ ದಿನಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಾಲಿಯನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯಲು ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ದೈವಸ್ಥರು ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ೩-೩೦ ಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಾಲಿಯನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ೯ ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ರಥೋತ್ಸವ ಕಟ್ಟಲು ತಯಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯ ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಮುಂಚೆ ೫ ವಾರ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚಯ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿನ ನವಿಲು ಉತ್ಸವ, ಆನೆ ಉತ್ಸವ, ನಾಗ ಉತ್ಸವ, ಬಸವ ಉತ್ಸವ ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ದಿನಗಳಂತೆ ಈ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಎಳೆದ ನಂತರ ಈ ಉತ್ಸವವು ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿ ೧೦-೦೦ ಗಂಟೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ೩ ರಿಂದ ೪ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಎಳೆದು ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮೂಲ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ತರುತ್ತಾರೆ. ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ಸಾವಿರ ಜನ ರಾತ್ರಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ ನಂತರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯರು ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಒಳಗಡೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಾಸಿನಿಂದ ಎರಡು ತಾಸಿನವರೆಗೆ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನ ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಟೆನಾದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಳಗಳಿಂದ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯ ಒಡಪುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾದ ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಮಯ ಬೆಳಗ್ಗೆ ೩ ರಿಂದ ೪ ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೇ ಪೂಜೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ೪ ಉತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯ ಉತ್ಸವ ಎಂದರೆ ಬಸವ ಉತ್ಸವ ಆದ ನಂತರ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದು ಸೋಮವಾರ ಅಥವಾ ಗುರುವಾರ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ೪ ಉತ್ಸವಗಳ ನಂತರ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಮುಖ್ಯ ರಥೋತ್ಸವ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ ವೇಳೆಗೆ ರಥೋತ್ಸವ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರು ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ದಾವಣಗೇರಿ, ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು, ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಜನ ಭಕ್ತರು ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಜನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಥೋತ್ಸವ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಿದ್ಧತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ೩-೩೦ ಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೆರವಣಿಗೆ ಗಂಟೆ ನಾದದಿಂದ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಬಂಗಾರದ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ಹೊದಿಸಿದ ಕಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಒಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ತರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ದ್ವಾರಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ದಲಿತಕೇರಿಯ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ದೇವರಿಗೆ ಗಿಣ್ಣ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನಂತರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದ ರಥೋತ್ಸವದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇರಿಯ ಮಹಿಳೆ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದು ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಈ ಎಡೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಎಡೆ ಗಿಣ್ಣ ತರುವವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸು ಕರು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ಊರಿನ ದೈವಸ್ಥರು ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಎಡೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ "ಬಾನುಬಲಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯವರು ಹಾಗೂ ಊರಿನವರು. ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯವರು ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸೇವಕ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ವಂಶಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಥೋತ್ಸವದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತರ ಜನಸಾಗರದಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಎಳೆಯುವ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಈ ವಂಶಸ್ಥರಿಂದಲೇ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಮುಂಚೆ ಪಟಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಾದ ನಾಯಕಟ್ಟೆ ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಕೂಲಹಳ್ಳಿ ಗೋಣೆಬಸವೇಶ್ವರರು, ಕೋಲ್ ಶಾಂತೇಶ್ವರರು, ಕೆಂಪೇಶ್ವರರು, ಇವರ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಧ್ವಜ ಪಟಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೂಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಟಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೂಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ರಥೋತ್ಸವ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಥೋತ್ಸವ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಸುಮಾರು ೮೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಈ ರಥ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲನೇ ದೊಡ್ಡ ರಥೋತ್ಸವ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಆಸೀನರಾಗಲು ಸಹಕಾರವಾಗುವ ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ (ಏಣಿ) ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತೂಕವುಳ್ಳದ್ದು, ರಥೋತ್ಸವದ ಬಿಡಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕಾಲ ಇರುವ ಈ ಏಣಿಯನ್ನು ಹರಿಜನರು ರಥೋತ್ಸವದ ಕೆಲ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಡಗರ, ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಜಯಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಂತರ ರಥೋತ್ಸವದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ರಥೋತ್ಸವದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಸುಮಾರು ೩ ಸುತ್ತು ಸುತ್ತಿ ರಥ ಏರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರಾಜಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ನಡುವೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಯಘೋಷಗಳೊಂದಿಗೆ ತೇರಿನ ಒಳಗಡೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಒಳಗಡೆ ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರಥದ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಗೋಚರಿಸುವಷ್ಟು ರಥದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಗರ ಇರುವುದು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಹೀಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮಾಘ ಮಾಸ ಬಹಳ ಶುದ್ಧ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ತಡಮಾಡದೇ ರಥ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಥವನ್ನು ನೋಡಲು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಬಹಳ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಆತುರಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಯಾರೂ ಕೂಡ ರಥ ಎಳೆಯದೇ ಸರಿಯಾದ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ರಥ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹವೇ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿ.

ಬಹುತೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಬೇರೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೂಲ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಮೂಲ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತ ಮಹರ್ಷಿಯರು ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೇ "ಕೊಟ್ಟೂರು ದೊರೆಯೇ ನಿನಗಾರು ಸರಿಯೇ ಸರಿಯೆಂದವರ ಹಲ್ಲು ಮುರಿಯೆ ಬಹುಪರಾಕ್" ಎಂದು ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಉದಾರತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕಾರಿಪುರ ಎಂಬ ಮೂಲ ಹೆಸರಿನ ಈ ಊರಿಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸರ್ವವನ್ನು ದಯ ಪಾಲಿಸುವ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಲಿತಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುವುದು ವರ್ಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಗುರುಬಸವ (ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ) ನೆಲೆಸಿದ ಗುಡಿಗಳಾದ ಹಿರೇಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ, ಗಚ್ಚಿನಮಠಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ರಥೋತ್ಸವ ಜನಸಾಗರದಿಂದ ಮಧ್ಯೆ ಯಾರಿಗೂ ಅಪಾಯವಾಗದ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಹಾಗೂ ದವನವನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬನ್ನಿಮರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ಸಾಯಂಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ರಥೋತ್ಸವ ರಾತ್ರಿ ೭ ರಿಂದ ೮ ಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ ರಥ ಮೊದಲು ನಿಂತ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪೂಜೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರಥಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಭಕ್ತರೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ದೂರದ ಊರಿನಿಂದ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದು ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ರೀತಿಯ ತೊಂದರೆಗಳು ಆಗಿಲ್ಲವಂತೆ. ಪಾದಯಾತ್ರೆಗೆ ಬರುವ ಜನರು ದಾವಣಗೆರೆ, ಧಾರವಾಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತರು ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಣ್ಣವರಿಂದ ದೊಡ್ಡವರತನಕ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸುಮಾರು ೫೦ ರಿಂದ ೬೦ ವರ್ಷ ವಯೋವೃದ್ಧರು ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಮುಂಚೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ದಿನದ ಮುಂಚೆಯೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬರುವಂತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜನತೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬಂದ ಜನರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉಚಿತವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆ.

ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೦ ವರ್ಷ ಹಾಗೂ ೯ ವರ್ಷ ಮತ್ತು ೫ ವರ್ಷ ಎಂಬಂತೆ ಭಕ್ತರು ಪಾದಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ೩೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಸತತವಾಗಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತರ ಸಮೂಹವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ

ಜಾತಿಯವರು ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಧರ್ಮ ಹರಿಕಾರ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂರು ಕೂಡಾ ಈ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನದಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಾನತೆ ಎಂಬಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದವರು ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಹಳೇ ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಬೀಉಲ್ಲಾ ಟಪಾಲ್ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಡ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦ ಕಿ.ಮೀ ದೂರ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನತೆಯ ಜೀವನ ಕಲ್ಪಿಸುವರು ಎಂಬುದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ (ಗುರುಬಸವ) ಇವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ರಥೋತ್ಸವ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಆ ದಿನ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಮದನ್‌ಸಿ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರಥೋತ್ಸವದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸುತ್ತಲೂ ಭಕ್ತರು ಹಾಗೂ ಸಮಾಳ ಬಡಿಯುವವರು, ಡೊಳ್ಳು ಬಡಿಯುವವರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ನಾದಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುವವರು ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಿನತನಕ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ರಥದ ಸುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಚಕರು ಕೂಡಿ ಸಮಾಳ ಬಾರಿಸುವುದು ಇದು ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ನಂತರ ೯ ದಿನಗಳಾದ ನಂತರ ರಥೋತ್ಸವದ ಕಳಸವನ್ನು ಇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಥವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವವರನ್ನು ಆಯಗಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಥದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ೨೦೧೭ ರಲ್ಲಿ ಎಳೆದ ರಥ ಸುಮಾರು ೨೫೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ರಥವಾಗಿದೆ. ಈ ರಥದ ಗಾಲಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಸವೆದ ಕಾರಣ ಎಂದೂ ಸಂಭವಿಸದ ಘಟನೆ ೨೦೧೭ ರಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವ ಮುಗಿದು ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ೭-೩೦ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ರಥ ಉರುಳಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪವಾಡ ಎಂಬಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಾವು ನೋವು ಸಂಭವಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ರಥದ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ನಂತರ ೯ ದಿನಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ರಥ ಬಿಚ್ಚಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಏಣಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ರಥೋತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಭಕ್ತರು ದೀಡ್ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದಿಂದ ಹಿರೇಮಠದವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ರಥೋತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ೬೦ ಮನೆಗಳ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಅವಕಾಶ

ಅವರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರ ವಂಶಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ೬೦ ಮನೆ ವಂಶಸ್ಥರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆ ವಿಧಿ ವಿಧಾನವು ಸಂಪ್ರದಾಯಕತೆಯು ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈಗ ೨೦೧೭ ರಲ್ಲಿ ರಥ ಬಿದ್ದ ಕಾರಣ ಆ ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಒಂದೇ ವರ್ಷದೊಳಗಡೆ ಆ ರಥದಷ್ಟೇ ಸುಂದರವಾದ ನೂತನ ರಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಳೇ ರಥಕ್ಕೂ ನೂತನ ರಥಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ರಥೋತ್ಸವವು ೬ ಗಾಲಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಗಾಲಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಾಲಿ ಬಿಟ್ಟು ರಥವನ್ನು ತೇಗದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಜಿಂದಾಲ್ ಕಂಪನಿಯಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲಾದ ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ೩ ಅಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದ ಹೈಡ್ರೋಲಿಕ್ ಬ್ರೇಕ್‌ನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಥೋತ್ಸವದ ಗಡ್ಡಿ ೨೦ ಅಡಿ ಇದ್ದು, ಕಳಸಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದ ಶೀಟ್‌ನಿಂದ ಸುತ್ತಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ರೂ. ೨ ಕೋಟಿ ಮಂಜೂರಾಗಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶಾಸಕರ ಅನುದಾನ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಭಕ್ತ ಜನ ಸಮೂಹದಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ನೂತನ ರಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಥದ ಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚೌಡಮ್ಮದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಚೌಡಮ್ಮದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಚೌಡಮ್ಮದೇವಿ ಮೂರ್ತಿಯು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಆಕೃತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಮಡ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಡ್ರಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಈ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚೌಡಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ರಥ ಎಳೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಥದ ಮೇಲಿರುವ ಕಳಸವು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆ, ಬೆಳೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರತೀತಿ ಕೂಡ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೫.೨. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಈ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಜಾತ್ರೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಯಾವ ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ, ಗಚ್ಚಿನಮಠ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಿರೇಮಠದ ಕಡೆಗೆ ಬರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ದಸರಾ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವವು ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ದಸರಾದ ಆಯುಧ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ನೀಡಿದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯುವ ದಿನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಳಗಡೆ ಇಟ್ಟು ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಊರ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರು–ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಊರ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿಮರವಿದೆ. ಬನ್ನಿಮರಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯಲು ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಊರಿನ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ದೀಪಾವಳಿ ಪಾಡ್ಯದಿಂದಲೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸ ಬರುವವರೆಗೂ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಚರಣೆಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಕತೆಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಹಲವು ವಿಶೇಷವಾದ ಹೂಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಂಗಾರದಿಂದ ಹೆಣೆದ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು (ರತ್ನಕಂಬಳಿ) ಹೊದಿಸಿ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಳಗಿರುವ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು, ಪೂಜಿಸಲು ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ೬೦ ಮನೆಗಳ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕೇರಿಯ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿ ಬೆಳಗಿ ಎಡೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಸಹ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿರೇಮಠದ ಒಳಗಡೆ ಹೋಗುವಾಗ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಇದು ಹೊನ್ನಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆನೆದಂತಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ನಂತರ ಭಕ್ತರ ಮೇರೆಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಶೀಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಉಗಾದಿಯ ಹೊಸವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಊರಿನ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ೫ ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಕೂಡ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಿರೇಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಪಠಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ಯಫಲ, ಗ್ರಹಗತಿಗಳ ಫಲ ಏನೆಂಬುದು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಓದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರತ್ನಕಂಬಳಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಯಾರು? ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ವೀರಣ್ಣ ಜಿ ಕೆ, ದಲ್ಲಾಳಿ ಅಂಗಡಿ).

೫.೩. ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವ (ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ) ಪರಿಚಯ

ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಭವ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವ ಜರುಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ೫ ಸಂತರ ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮಠಗಳಿರುವ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ದಿನದಂದು ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

"ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಯೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ. ಈ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವವು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ದೀಪಾವಳಿಯ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಹೊಸ್ತಿಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಮೀಪದ ಸೋಮವಾರದಂದು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ೫ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಈ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ." (ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್:೨೦೦೪:೨೯) ಮೊದಲು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರುದ್ರಾಭೀಷೇಕಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನಂತರ ಈಗ ಉಳಿದ ೪ ಎಲ್ಲಾ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ ಎಂಬುವುದು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಅಂದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾರಣ ದಾನಿಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂಲಹಳ್ಳಿ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಾವಿರ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸ ಎಂಬುವುದು ಒಂದು ಸರಿಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆರಾಧನೆ ಕೂಡಾ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮರಿ ಜಾತ್ರೆಯಂತೆ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಮಠಗಳಿಂದ ದಿನಾಲು ಮಡಿಯುಡಿಯಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮದುವೆ ಹಾಗೂ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವವು ಒಂದು ಮರಿ ಜಾತ್ರೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಹಾಗೂ ಗುರುವಾರ ರಾತ್ರಿ ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರರ (ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ) ಅಷ್ಟವರ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಿಲ ಮಠದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಆತನೇ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಖಡ್ಗವನ್ನಿಟ್ಟು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೋಮವಾರದ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವವನ್ನು ಕೊನೆಯ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವವು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬರಿಯನ್ನು ಹಿರೇಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸುಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಗೌಡರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ಬಣಕಾರರು ಇತರೆ ಹಿರಿಯ ಮನೆತನಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಇವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦ ರಿಂದ ೪೦ ಸಾವಿರ ಜನರು ಸೇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಬರುವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ಪೂಜೆ ೯-೩೦ ಕ್ಕೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಅಷ್ಟವರ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು (ಚೌಕ) ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಠದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿ ರಥ ಎಳೆಯಲು ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದ ದಾರಿಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಧರ್ಮಕರ್ತರು ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠದ ಮುಂದೆ ಧರ್ಮಕರ್ತರಿಂದ ವೀಳ್ಯೆದೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. (ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ) ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠವು ಮೊದಲಿಗೆ ನಿಂಬ್ಯಕ್ಕ ಎನ್ನುವಳ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದು ಇವಳು ಗುರುಬಸವರಾಜನನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಕಿದಳು ಎಂದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿವರ ಎಂದರೆ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ ದಾರಿಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಸಾಯಂಕಾಲ ವೇಳೆ ವಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ದಿನಾಲು ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಭಕ್ತಳಾಗಿರುವ ನಿಂಬ್ಯಕ್ಕ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ತಾಂಬೂಲವನ್ನಿಟ್ಟು ದೂರ ಸರಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಾಗ ವೀಳ್ಯೆದೆಲೆ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥವನ್ನು ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಬರ್ ಕೊಟ್ಟ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರರ ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣವರು, ದೊಡ್ಡವರು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಅವರವರ ನುಡಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕರೆತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಗುಡಿದುಂಬುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ಯ

ಬಹಳ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಜರುಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಕಲ ನಾದದಿಂದ ಜನರ ಹರ್ಷ ಸಂದೇಶದಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಾಮ ಕೂಗುವಿಕೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಗುಡಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ದೀಪವು ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ದ್ವಾರಬಾಗಿಲು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ರಥದ ಬೀದಿಯವರೆಗೂ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ದೀಪಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ತರಹ ತೊಟ್ಟಿಲುಮಠ, ಹಿರೇಮಠ, ಗಚ್ಚಿನಮಠ, ಮರಿಕೊಟ್ರೇಶ್ವರಮಠ, ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ ಈ ಐದು ಮಠಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೀಪೋತ್ಸವದ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಆಚರಣೆಯೆಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾಲಾಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮಾಲಾಧಾರಣೆಗೆ ಉಜ್ಜನಿಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ಮಾಲಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇಂದು ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಮಾಲಾಧಾರಣೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸುಮಾರು ದೂರದ ಊರಿನಿಂದ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ ಈ ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುವವರನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಧಾರವಾಡ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ಹೀಗೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ತಾಲೂಕು, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಜನ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಬರುವವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವ್ರತಧಾರಿಗಳು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಆ ಭಾಗದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ತೀಕದಂದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಂತ, ಬಡವ, ಬಲ್ಲಿದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ ಬೇಧವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಲಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಈ ಮಾಲಾಧಾರಣೆಯ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳೆಂದರೆ, ಸರಳ ಉಡುಪು ಧರಿಸುವುದು, ಬಿಳಿ ಅಂಗಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಲುಂಗಿ, ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಮಿತವಾದ ಮಾತು, ಹಿತವಾದ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಮೃತವೇಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೫-೦೦ ಗಂಟೆಗೆ ಪೂಜೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಸಹ ಇದೇ ನಿಯಮ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ೧೧, ೨೧ ಹಾಗೂ ೫, ೯ ದಿನಗಳ ಮಾಲಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿ ಮಾಲಾಧಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಲಗುವಾಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾಲೆಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮೀಪದ ಬಂಧುಗಳು ನಿಧನವಾದರೆ ಅವರ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸೂತಕಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ರತಧಾರಿಗಳು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ವಿಭೂತಿ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ, ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಐಕ್ಯನಿಯಮ ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಈ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಆವರಣಗಳಿಗಿಂತ ಆಚಾರವೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಎಂದು ಕಾರ್ತೀಕ

ಮಾಸದ ದೀಪೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಾಲಾಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೀಪೋತ್ಸವ ಮುಗಿದ ೪-೩೦ ಗಂಟೆಗೆ ಮೊದಲನೇ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಾಗೂ ಬಹಳ ಹರ್ಷದಾಯಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಮಠವಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮಠಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ತೀಕ ನಡೆದ ದಿನ ಉಳಿದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಪೂಜೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ದೀಪೋತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

೫.೪. ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸಮಯ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣ ವಿಧಾನ ಬಹಳ ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಸಾದ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಎಡೆ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಡೆಯನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಮಡಿಯುಡಿಯಿಂದ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುವರಂತೆ. ಮೊದಲನೇ ಎಡೆ ಮತ್ತು ಪೂಜೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ೪-೩೦ ರ ಒಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಿನ ಎಡೆಯನ್ನು ಹಾಲು, ಹಣ್ಣು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಇನ್ನಾವುದೇ ತರಹದ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹವರಿಂದ ತಂದರೂ ಕೂಡಾ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಎಡೆ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ) ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೇಯ ಪೂಜೆ ೧೨-೩೦ ರಿಂದ ೧-೦೦ ಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕೂಡಾ ಎಡೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಪ್ರಸಾದ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ೯-೩೦ ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕೂಡಾ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುವುದು ದಿನಕ್ಕೆ ೫ ಬಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ ಪ್ರಸಾದ ನೀಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾರಣ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಮಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅರ್ಚಕರು ಎಡೆಯನ್ನು ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಮಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ನೆರವೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಮೂರು ಬಾರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ನಾನದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಇವರು ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತದನಂತರ ಎಡೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಎಡೆ ಪ್ರಸಾದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಎಡೆ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಎಡೆ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದಿನಾಲು ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಆದ ನಂತರ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಒಂದು ಬಿದಿರಿನ ಪುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವಿಟ್ಟು ಅರ್ಚಕರು ಮೂರು ಬಾರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ ಎಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದು ಗೆಜ್ಜೆ ನಾದದ ಕೋಲನ್ನು ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೋಲನ್ನು ರುದ್ರಕೋಲು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪುಟ್ಟಿಗೆ ಎಡೆಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸಾದ ೩೬೫ ದಿನಗಳು ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕಾರುಣ್ಯ ಪ್ರಸಾದ ನೀಡುವುದಾಗಲೀ, ಹಾಗೂ ಎಡೆಯನ್ನು ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಯಾವತ್ತೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಇದು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಎಡೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಅದು ಬಹಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹಾಲು, ಹಣ್ಣು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ಪಾಯಸ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೇ ಭಕ್ತರು ಪ್ರಸಾದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಮುದ್ದೆ ಮತ್ತು ಹುಳಿಸೊಪ್ಪು ಎಂಬುದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ೯-೩೦ ಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರವನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಒಮ್ಮೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಕೂಡಾ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೩-೩೦ ರಿಂದ ೪-೦೦ ಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.(ಎಡೆ). ಹಾಗೂ ಎಡೆಯನ್ನು ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುವುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸೇವಕರಾದ (ಶಿಷ್ಯ) ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಅವರ ತಂಗಿಯನ್ನು ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಪೂಜಾ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಿದ್ದು, ಒಂದೊಪ್ಪತ್ತಿಗೂ ಕೂಡಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಒಂದು ಎಡೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕಾರುಣ್ಯ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಡೆ ಕೊಡುವ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರು ಕೂಡಾ ಮರಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು ಕೂಡಾ ಅವರು ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಗಚ್ಚಿನಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಪೂಜಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮಠದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸಂಸಾರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಶ್ರೀಮದ್ ನಿರಂಜನ ಶಂಕರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣ ಪೂಜಾ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವರು. ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ೬೦ ಮನೆಯ ವಂಶಸ್ಥರು ಮಾತ್ರ ಇವರನ್ನು ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ವಂಶಸ್ಥರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಗಂಟೆನಾದದಿಂದ ಮಡಿಯುಡಿಯಿಂದ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಈ ೬೦ ಮನೆಯ ವಂಶಸ್ಥರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಖಾವಿ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದು ಪೂಜಾ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೫.೫. ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ನವಿಲು, ನಾಗದೇವತೆ ಮತ್ತು ಆನೆ ಇವುಗಳ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ರಥೋತ್ಸವದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಹುಚ್ಚಯ್ಯ ಎಂಬ ನಾಮಕ ರಥವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಎರಡು ಸಲ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಈ ರಥ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪೂಜಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸವ, ನವಿಲು, ನಾಗದೇವತೆ, ಆನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಡಗರದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲು ನವಿಲು ಉತ್ಸವ

ಮೊದಲು ನವಿಲು ಉತ್ಸವ ಎಳೆಯುತ್ತದೆ. ನವಿಲು ಒಂದು ಆಕರ್ಷಕ ಪಕ್ಷಿ. ಶಿವನ ಮಗನಾದ ಷಣ್ಮುಖನ ವಾಹನವೂ ಹೌದು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಹಿತಿ ಎಂದರೆ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಖಾಲಿ ಜಾಗವನ್ನು ಇವತ್ತಿಗೂ ಇದೆ. ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ನಂತರ ನವಿಲು ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಂತೆ

ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನವಿಲಿನ ಆರಾಧನೆಗೆ ಮೊದಲನೇ ಸ್ಥಾನ ಇರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿ ಮೂಲ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೇ ಉತ್ಸವ ನಾಗ ಉತ್ಸವ

ನಾಗಉತ್ಸವ ಕೂಡಾ ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಾಗ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ನಾಗ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಇರುವಂತಹ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿನ ಶಿಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲದೆ ಮಠಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ."(ಸತೀಶ ಪಾಟೀಲ್ ೨೦೦೪ ಪು ೨೧೮) ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ನಾಲ್ಕು ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇವೆ. ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರದ ಎಡಭಾಗದ ಮೇಲೆ ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಚಕರ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಈ ನಾಗರ ಹಾವು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಗರಾಧನೆಯು ನವಿಲು ಉತ್ಸವ ಆದ ನಂತರ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೇ ಆರಾಧನೆ ಆನೆಯ ಆರಾಧನೆ

ಆನೆ ಎಂದರೆ ಗಜ ಎಂಬ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ವಿಘ್ನಗಳು ಬರಬಾರದೆಂದು ಈ ಉತ್ಸವ ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಿರೇಮಠದ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕೂಡಾ ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಉತ್ಸವ ಬಸವ ಉತ್ಸವ

ಬಸವ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದಂತಹ ಬಸವಣ್ಣನ ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಬಸವನಿಗೂ ಕೂಡಾ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿ ಎಂದರೆ ನಂದಿಯ ಆತ್ಮದಿಂದ ಶ್ರೀಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು (ಬಸವೇಶ್ವರರು) ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಬಸವ ಎಂಬುದು ಮೂಲ ಕೃಷಿಕ ಜನರಿಗೆ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ವಾಹನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಉತ್ಸವ

ಇರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಶಿವನ ವಾಹನ ನಂದಿ ಬಸವಣ್ಣ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಶಿವನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳ್ಳಿ ಉತ್ಸವಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಈ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ರಥೋತ್ಸವದಿಂದ ಎಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ದಾನಿಗಳಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಎಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

೫.೬. ಕೊಟ್ಟೂರು–ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಬೆಸುಗೆ

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ೫ ಮಠಗಳಿದ್ದು, ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಠಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಮನೆತನದ ಅರ್ಚಕರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹಿರೇಮಠವೇ ಮೊದಲನೆಯ ಮಠ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ದರ್ಬಾರ್ ನಡೆಸಿದ ಮಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಬಂದಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವಂತಹ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ೪ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನವರೇ ಜಂಗಮರೇ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ೬೦ ಮನೆಗಳ ವಂಶಸ್ಥರು ಮಾತ್ರ ಈ ಹಿರೇಮಠದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹರೆಂದು ಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೂಹಾಗೂ ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ಜಂಗಮರಿಗೂ ಇರುವಂತಹ ಸಂಬಂಧ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಈ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಮಹಾನ್ ಶರಣ, ಮಾನವತಾವಾದಿ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ತಪೋಭೂಮಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗಿರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಜಂಗಮರು ನೆಲೆಸಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ. ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ.

ಗುರುಬಸವ ರಾಜೇಂದ್ರರ ಪೂಜಾರ್ಚನೆಯ ಭಾಗ್ಯವೇ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ನಂಬಿದ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಪರ್ಯಾದ ಪದವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಅಯ್ಯನವರು ನೆಲೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯನವರ ಹಳ್ಳಿ, ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೊಟ್ಟೂರಿನೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬಹು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಕ್ರಮೇಣ ಇಂಗ್ಲೀಷಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು.

"ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅರ್ಚನೆ, ಆರಾಧನೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರ ವಂಶಜರೇ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ವಾಸ್ತವ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರು ಯಾರೆಂಬ ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಬಸವಲಿಂಗ ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಪುನರ್ ಮುದ್ರಣ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ

ಖ್ಯಾತ ಸಹಿತಿ ಕುಂ.ವೀ. ಅವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ಇದ್ದ (ಈಗಲೂ ಇದೆ) ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತರು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರು. ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಕುಲದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರು ಪರಮಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೂಲತಃ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಂತೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇವರ ವಂಶಜರೇ ಹಿರೇಮಠದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಧರ್ಮಕರ್ತರಾಗಿ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ.

ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರಿಗೆ ನಾಲ್ವರು ಪುತ್ರರು, ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರಿಯರ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯ ಲಭಿಸಿತು. ಈ ವಂಶದ ಕುಡಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಅರವತ್ತು ಮನೆಗಳಾದವು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಅರವತ್ತು ಮನೆಯವರು (ಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ) ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಇಂದಿಗೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದ್ದ ಹರಾಳು ಕೆರೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಇವರ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಇವರು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದ ಸ್ಥಳವೀಗ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠವೆಂದು ಇಂದಿಗೂ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸದಾಶಯದಂತೆ ಇವರ ವಂಶಜರೇ ಮಠದ ನಿತ್ಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ವರ್ಣಬೇಧ ನೀತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪುರಾವೆ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ಕುರುಬ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದವರು ರಥೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಥದ ಚಕ್ರ ಹಾಗೂ ಗಡ್ಡಿಗಳಿಗೆ ತೈಲಾಭಿಷೇಕ ಇವರಿಂದಲೇ ನೆರವೇರುವುದು. ಅಂದು ಉಪವಾಸ, ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ಹಾಗೂ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಾವಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹಲಗೆ, ಡೊಳ್ಳು ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ರಥದ ಬಳಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಭಕ್ತಾಧಿಗಳು ಅರ್ಪಿಸುವ ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಕಾಯಕದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿರುವ ಕಳಂಕ ಹಾಗೂ ಜಾಡ್ಯತೆಗಳು ನಿರ್ಮೂಲನೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಇವರದ್ದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ಹಿರೇಮಠದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ

ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಷ.ಬ್ರ.ಮಹೇಶ್ವರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪಟ್ಟಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಂಭಾಪುರಿ ಪುರವರ್ಗ ಶಾಖಾ ಹಿರೇಮಠ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನೊಂದಿಗೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಯ ನಂಟನ್ನು ಸಾಕ್ಷೀಕರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವ ಪಾದಯಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅರ್ಚನೆ, ಆರಾಧನೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರ ವಂಶಜರೇ ನಡೆಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ವಾಸ್ತವ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರು ಯಾರೆಂಬ ಯಕ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುವುದು ಸಹಜ.

ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ಇದ್ದ (ಈಗಲೂ ಇದೆ) ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತರು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರು. ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯ ಸಮಕುಲದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಕರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರರು ಪರಮಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದರು." (ರಾಜು ಕೆ ಎಂ ಐನಳ್ಳಿ (ಜಿ.ಎಸ್):೨೩-೦೨-೨೦೦೬: ೩)

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್., *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,* ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ೨೦೦೪.

ರಾಜು ಕೆ ಎಂ ಐನಳ್ಳಿ, (ಜಿ.ಎಸ್), ೨೩-೦೨-೨೦೦೬, *ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ.*

ಅಧ್ಯಾಯ: ಆರು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಪಾತ್ರ

೬.೧. ಜಾತ್ರಾ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

೬.೨. ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅಕ್ಬರ್ ರಾಜ ನೀಡಿದ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಣಿಮಂಚದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೬.೩. ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮನ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಕರೆನೀಡಲು ಬರುವ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರ ಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೬.೪. ಕಣ್ಣೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿಯ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೬.೫. ಬಿಕ್ಕಿಮಳ್ಳಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆಯ ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ: ಆರು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಪಾತ್ರ

೬.೧. ಜಾತ್ರಾ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ "ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಇರುವ ದಲಿತರು ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದ ನಂತರವೇ ರಥೋತ್ಸವ ಮುನ್ನಡೆಯುವುದು. ಈ ಆಚರಣೆಯು ನಡೆದು ಬರಲು ಕಾರಣ ಗೋಣಿಬಸವ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಿವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರು ಕುಪ್ಪಿನಕೇರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಕುಲದವಳಾದ ವಿಚಾರನಾರಿ ಎಂಬ ದೇವದಾಸಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಶಿವಪೂಜೆ, ಜಂಗಮರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ನೀಡದೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದರೂ ಜಂಗಮರ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೇ ಅನ್ನ, ನೀರು ಮುಟ್ಟದೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರನ್ನು ನೋಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗುರುಬಸವರು ಇವಳು ಹೀನ ಕುಲದವಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಜಂಗಮರಾದ ನಾವು ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದುಃಖಿತಳಾದ ವಿಚಾರನಾರಿ ಕೋಪದಿಂದ ನಾನು ನಿಜವಾದ ಜಂಗಮಳಾಗಿದ್ದರೆ ನೀವು ಶಿಖಾಪುರ (ಕೊಟ್ಟೂರು) ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣದಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನರಳಿದ ಅವರು ಅವಳಿಗೆ ನೀನು ಕೇರಿಯ ದುರ್ನಡತೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಶಿವಪೂಜೆ

ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಷರತ್ತು ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವರು. ಆಗ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗುರುಬಸವ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ಗಿಣ್ಣದ ಎಡೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ನಂತರವೇ ರಥೋತ್ಸವ ಜರುಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಚನವಿತ್ತರು" (ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್:೨೦೦೪:೧೦೧).

ಅದರಂತೆ ಈಗಲೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ರಥೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಜನಕೇರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಗುರುಬಸವನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಎಡೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕುರಿತು ಕೇರಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ರಥದ ಬೀದಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ರತ್ನಕಂಬಳಿ ಹೊದಿಸಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಒಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾದ, ಸಮಾಳ ಅನೇಕ ಜನರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ಹರ್ಷದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ದ್ವಾರಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಮಡಿಯುಡಿಯಿಂದ ಮನೆಯಿಂದ ಕಳಸ ಹಾಗೂ ಎಡೆ ಗಿಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಳಸ ಬೆಳಗಿದ ನಂತರ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಕಲ ಗೌರವದಿಂದ ಉಡಿಅಕ್ಕಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ರಥದ ಕಡೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಜಾತಿ, ಬೇಧವಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಸಮಾನರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಳಸ ಬೆಳಗುವ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ರಥ ಎಳೆಯುವ ಮುಂಚೆ ೫ ದಿನಗಳಿಂದ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಊಟ ಮಾಡದೇ ಬರೇ ಹಣ್ಣು, ಹಾಲು ಸೇವನೆಯಿಂದ ೫ ದಿನ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪೂಜೆಯನ್ನು ದಿನಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಉಪವಾಸ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಮಾಂಸಹಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಡಿಯಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಳಸ ಬೆಳಗುವವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ೩-೫ ದಿನಗಳೂ ಮಾಂಸಹಾರ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯು ಕೂಡಾ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ಮನೆಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. (ದುರ್ಗಮ್ಮ). ಕಳಸ ಬೆಳಗುವ ಕೆಲವು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಇವರ ಮನೆಗೆ ಹಿರೇಮಠದಿಂದ ಬೆಲ್ಲ, ಬೇಳೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಅರಿಷಿಣ, ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ಮಾಹಿತಿ:ಅಣ್ಣಯ್ಯ:ಕೊಟ್ಟೂರು)

ಇವರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ, ಸಡಗರದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಡೆ ಗಿಣ್ಣವನ್ನು ಈ ಕೇರಿಯಿಂದಾದರೂ ಅಥವಾ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಗಿಣ್ಣವನ್ನು ಆರತಿ ಬೆಳಗುವವರ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ರಥೋತ್ಸವ ಎಳೆದು ಬಂದು ಗುಡಿದುಂಬಿದ (ಒಳಗಡೆ ಹೋದ) ನಂತರವೇ ಕಳಸ ಬೆಳಗಿ ಮಹಿಳೆ ಉಪವಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗೆ ಕಳಸ ಬೆಳಗುವಾಗ ಸುಮಾರು ಈ ಕೇರಿಯಿಂದ ೨೦ ರಿಂದ ೩೦ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು, ಗಂಡಸರು, ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸಮೇಳ, ಹಲಗಿ, ನಾದ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಮಡಿ ನೀರಿನಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಸಡಗರದಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆ ಪಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಅರಳಯ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗಲೂ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರಳಯ್ಯ (ಹರಿಜನ) ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ರಥೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ರಥವು ದಲಿತ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೂಲಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗುರುಬಸವನ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಬಸವನ ಮಠ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಚಳುವಳಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕಾರಣವಾದವು. ೧೫-೧೯ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಾಗಲೇ ವೀರಶೈವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಸ್ಥಾವರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಶರಣರಿಗೆ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ದಲಿತರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅದರಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲಾಯಿತು. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಚನಗಳು ಸಿಗದೇ ಇದ್ದು, ೧೫-೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ನಡೆದುಕೊಂಡ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂತರು ದಲಿತರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕವೂ ಅವರ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕವೂ ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ." (ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್:೨೦೦೪:೧೦೨)

ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೇರಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಮಫಲಕವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆರತಿ ಬೆಳಗುವವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂತಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಆ ಮನೆಯ ವಕ್ತೃಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

೬.೨. ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅಕ್ಬರ್ ರಾಜ ನೀಡಿದ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಣಿಮಂಚದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆಯ ಹರಿಕಾರರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದವರಿಂದ ಕಾಣಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಣಿಮಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಒಬ್ಬರೇ ಅಲ್ಲದೇ ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿ ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರ ದೈವವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಕೂಲಳ್ಳಿ ಮದ್ದಾನೇಶ್ವರರ ಮಗ ಗೋಣಿಬಸವೇಶ್ವರರು ಕೂಡಾ ಕುರುಬ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಸಮುದಾಯದವರು ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ ಸಮಾನತೆಯ ಸರಳತೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆಂದು ಅವರ ಆಚಾರ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಕಥೆ, ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಅಕ್ಬರನಿಂದ ಮಂಚ ಹಾಗೂ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಬರ್ ಅವರು ದೆಹಲಿಯ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಿಗಿ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಇದ್ದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಅಕ್ಬರರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುತ್ತಾರಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಸೈನಿಕರು ಅವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಣ್ತಪ್ಪಿಸಿ ರಾಣಿಯ ಅರಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಅವರು ಮಲಗುವ ಮಂಚದ ಹತ್ತಿರ ರಾಣಿಯ ಜೊತೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸೈನಿಕರು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಶಯ ಪಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಕೋಪಿತಗೊಂಡು ರಾಣಿಯ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಮಹಾರಾಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕುಳಿತು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕೋಪಗೊಂಡು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರಿಗೆ ಹೊಡೆಯಲು ಮುಂದಾದಾಗ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ರಾಣಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆಗ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಬರರು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಮಹಾಪುರುಷರೇ ನೀವು ಯಾರು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಬರ್ ರಾಜನು ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಕೇಳಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ನೀನು ಎತ್ತಿದ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ನಾನು ಕುಳಿತ ಮಂಚವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನುಡಿದರು. ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಂಚವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅದು ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಮಂಚ ಗಚ್ಚಿನಮಠದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

"ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಫಿಯಾ ಸ್ವಭಾವದ ಹಲವಾರು ಮಠಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದೀವಿ. ಹೊರಮಠಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಆಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಈವೊತ್ತಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪ್ರಭಾವ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಮೇಲೆಯೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದರು. ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಮುಸ್ಲಿಂರಾಗಿದ್ದರೂ ಮುಸ್ಲಿಂಯೇತರರ ದೈವಗಳನ್ನು, ಭಕ್ತರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದವರು.

(ಟಿಪ್ಪು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ-ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ) ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೈದರ್-ಟಿಪ್ಪುವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು ಕೂಡಾ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತರು ಎಂದು ಪೂಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಂತರ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಮತ್ತು ದೆಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಇಂಥದೇ ಆಶಯದಿಂದ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ" (ಸತೀಶ್‌ಪಾಟೀಲ್:೨೦೦೪:೮೯). ಹೀಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮೊದಲು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿವಾರ ಸೋಮವಾರ, ಗುರುವಾರ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಪೂಜೆ ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ನೆರವೇರಿದ ನಂತರ ೧೦೮ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪದೇ ಪ್ರತಿವಾರವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಖಡ್ಗವು ೪ ಅಡಿ ಉದ್ದ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಅಕ್ಬರ್‌ನಿಂದ ಕಾಣಿಕೆ ರೂಪದಿಂದ ಪಡೆದ ಮಣಿಮಂಚ ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಕ್ತರು ಕೂಡಾ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬರೇ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲದೇ ಉಳಿದ ೪ ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರು ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಅಭಿಷೇಕಗಳು ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಕ್ಬರ್ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಗಳು ಕಾಣಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠ ಮೂಲತಃ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಖಡ್ಗ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಖಡ್ಗವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

"ವಿಜಯದಶಮಿಯಂದು ಕಾರ್ತೀಕೋತ್ಸವದ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ್‌ನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಪೂಜ್ಯತೆಯಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಖಡ್ಗ ಶೈವಸಂತ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಏನು? ಮತ್ತು ಗುರುಬಸವನಂತಹ ವಿರಾಹಿ ಸಂತನಿಗೆ ದೊರೆತ ಖಡ್ಗದ ಉಡುಗೊರೆ ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು (ಅಕ್ಬರ್ /ನಿಜಾಮುಲ್ಲಾ) ಗುರುಬಸವ ತನ್ನ ಪವಾಡ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಣಿಸಿದ ಎಂದು ಜನ ಈ ಮಿತ್‌ನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂತನ ಗೆಲುವಿನ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿರಬಹುದು. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಗೋಣಿಬಸವ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಖಡ್ಗ (ಕಂಡಾಯ) ವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂತರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಈ ಕಂಡಾಯ (ಖಡ್ಗ) ಗಳು ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಂಡಾಯಗಳು ನಾಥಾ ಸಿದ್ದರು, ಸೂಫಿ ಸಿದ್ದರು ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರೀರವನ್ನು ಖಂಡಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಯುಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಯ ಉಪಕರಣವಾಗಿದ್ದ ಖಡ್ಗವು (ಕಂಡಾಯ) ಮುಂದೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪೂಜೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ

ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಕಂಡಾಯಗಳು ಸೂಫಿಸಂತರ ಗೆಳೆತನದ ಫಲವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೂಫಿಗಳಿಂದ ಕಲಿತ ಸಾಧನೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯ (ನಾಥ ಪಂಥದ) ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಸೂಫಿಗಳಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗಗಳು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪದ ಮುಂದೆ ಗುರುತಿಸಲುಪಡುತ್ತವೆ. ಮಹಿನುದ್ದೀನ್ ಚಿಸ್ತಿಯಾ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿದ್ದ ಹಾಜಿರೂಮಿ ಬಾಬಾ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ (೧೧೬೦) ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಸೂಫಿಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಕೂಡಾ ಸಂಘರ್ಷದ ಮಾಂತ್ರಿಕ. ಆದರೆ ಆನಂತರ ಸೈನಿಕ ಸೂಫಿಗಳು ಬಂದರೂ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳ ಸೂಚನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಹುಸಾಮ್ ತೀಘು–ಇ–ಬರ್ಹಾನ್ ಹಾಗೂ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಫೀರ್ ಮಲಬಾರಿ ಖಂಡಾಯತ್ (ಖಂಡಾಯ=ಖಡ್ಗ) ಖಂಡಾಯತ್ ಎಂಥರೆ ಖಂಡಾಯ ಧರಿಸಿದವನು. ಸೈನಿಕ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೂಫಿಗಳು ಓಡಾಡಿರುವುದು ಉಂಟು" (ಸತೀಶ್‌ಪಾಟೀಲ್:೨೦೦೪:೯೦).

೬.೩. ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮನ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಕರೆನೀಡಲು ಬರುವ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರ ಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಯು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಾವಲು ನಿಂತ ದೇವತೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯ ಹಿರೇಮಠದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡುವ ಜಾಗದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಯಾರು ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನ ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಈ ದೇವಿಯು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಿರೇಮಠದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ದೇವಿಗೆ ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಿಗೆ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ವಾರ ಮಂಗಳವಾರ, ಶುಕ್ರವಾರ ಓಣಿಯ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಜನರು ಹಾಗೂ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನರು ದೇವಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ದೇವಿಯ ಚಿತ್ರವು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರನ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ೨೦೧೭ ಕ್ಕೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಉರುಳಿದ ರಥೋತ್ಸವದ ಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಈ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕೆತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಹೊಸ ರಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಈ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮೊದಲು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಈ ದೇವಿಗೂ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ನೂರಾರು ಭಕ್ತರು ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮನಿಗೆ ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ರಿಂದ ೨೫೦ ಜನ ಬಂಡಿ, ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೆಂಗಸರು, ಗಂಡಸರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ

ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಮದ್ರಳ್ಳಿಯ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಈ ದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ಸೀರೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಅರಿಷಿಣ, ಕುಂಕುಮ, ಬಳೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ದೇವಿಯನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಖಾಂತರ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡಾ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದಲೇ ತಂದಂತಹ ವಸ್ತ್ರಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ತರುವಂತಿಲ್ಲವಂತೆ ಎಂಬುವುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ರಥೋತ್ಸವ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವಿಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಹಾರ ಎಡೆ ಪ್ರಸಾದ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ರಥೋತ್ಸವದ ಆಚರಣೆಗೂ ಈ ದೇವಿಯ ಕಾವಲು ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

೬.೪. ಕಣ್ಣೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿಯ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ೫ ಮಠಗಳಿದ್ದು, ಈ ೫ ಮಠಗಳ ಮುಂದೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಬಾವಿಯು ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಾದ ಮಠ ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಮುಂದೆಯು ಕೂಡ ಒಂದು ಬಾವಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಬಾವಿಯ ಹೆಸರೇ ಕಣ್ಣೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಬಾವಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಳ್ಳಿ ವೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿ ಎಂದೂ ಕೂಡಾ ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಣ್ಣೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಮಠಗಳಿಗೆ ಬಳಿಸಿದಂತಹ ಕಲ್ಲುಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಾವಿ ಎಂಬುವುದು ಈ ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಕಲ್ಲುಗಳ ಶೈಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾಗ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ನೀರಿನ ಬಾವಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಮುಂದೆ ಇರುವ ತೆಗ್ಗಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಬಾವಿ ಇದೆ. ವಿಶೇಷವಾದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಈ ಬಾವಿಯೊಳಗೆ ಮೂರು ಬಾವಿಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೇ ಹಂತದ ಬಾವಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಒರಟಾದ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೊಳಗಿನ ಬಾವಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಣ್ಣದಾದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಗಾರೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗಿನ ಬಾವಿ ಹಾಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ಹೊಂಡದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾವಿಯ ನೀರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮೂರು ಬಣ್ಣಗಳಾಗಿ

ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸಿರು, ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ನೀರು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಾವಿಯೊಳಗೆ ಇಳಿಯಲು ದಾರಿ ಇದೆ. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಒಳಗಡೆ ನಾಲ್ಕು ಕಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣದಾದ ಗುಣೇವು (ಮನೆ ತರಹ) ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣೇವಲ್ಲಿ ಕಿಲುಬುಗಳು, ಕುಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸುಗಳು ಕಂಡರೆ ಈ ಬಾವಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುವುದು ಕೂಡಾ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ತೋಟಯ್ಯ ಎಂ.ಜಿ, ಕೊಟ್ಟೂರು)

ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಿದ್ದು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿಯರು ಈ ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಾವಿಯು ಈಗ ಬಹಳ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಸ, ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವುದು, ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಾವಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೬.೫. ಬಿಕ್ಕಿಮಲ್ಡಿ ದುರ್ಗಮ್ಮದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆಯ ಪರಿಚಯ

ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಕೂಡಾ ಒಂದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ದೇವರುಗಳಿಗೆ ರಕ್ತದ ಓಕುಳಿ, ರಕ್ತಪಾತದ ಬಲಿಗಳು, ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ಎಡೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ರಕ್ತಪಾತದ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ಲಿಂಗಾಧಾರಣೆ ಕೂಡ ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಹಾರ ಸೇವನೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಕೂಡ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ಅರ್ಚಕರಾದ ಹಾಗೂ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. (ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ಉಮ್ಮಣ್ಣ)

ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ಸರಳ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡಿ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಿ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ದುರುಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ದುರ್ಗಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜರ್ಮಲಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ, ಬಿಕ್ಕಿ ಮಲ್ಡಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ, ನಡುಮಲಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬದ ಹಗೇದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನದಂದು ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆ ಬಹಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯ ವರ್ಗದವರೂ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾತ್ರೆಯು ಕೆಲವೇ ತಾಸು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸುಮಾರು ೨ ರಿಂದ ೩ ಸಾವಿರ ಜನ ಸೇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಆಚರಣೆಯ ೮ ದಿನಗಳ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಒಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಾಗಟಕೇರಿ, ಮತ್ತೂರು, ಚಪ್ಪರದಹಳ್ಳಿ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ನಂತರ ಮಲ್ಡಿ ಹತ್ತಿರ (ಕೆರೆ) ದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ದವನ, ಉತ್ತುತ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತೂರುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೭೦ ರಿಂದ ೧೦೦ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತೂರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತೂರುವ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ, ದೇವಿಗೆ ಲಿಂಗಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾಂಸ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಊರಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಕ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದವು. ದೇವಿಗೆ ಬಳಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಹರಕೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೂರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ತೂರಿದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ಜನರು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಮತ್ತೆ ಆ ಕೋಳಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ತೂರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷತೆಯೇನೆಂದರೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ನವದಂಪತಿಗಳು ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೮೦ ರಷ್ಟು ನವದಂಪತಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ದಂಪತಿಗಳು ಈ ತೇರಿನ ಕಳಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜೀವನವು ಸುಖಕರವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಸಿಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಂತವರು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವನೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಂಡಕ್ಕಿ, ಖಾರ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ತಿಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಉಜ್ಜಿನಿ ಸರ್ಕಲ್‌ನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಿರಿಬಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್, *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ*, ಪಿಎಚ್,ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ೨೦೦೪.

ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್, *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ*, ಪಿಎಚ್,ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ೨೦೦೪.

ಸತೀಶ್‌ಪಾಟೀಲ್, *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ*, ಪಿಎಚ್,ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ೨೦೦೪.

ಸತೀಶ್‌ಪಾಟೀಲ್, *ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ*, ಪಿಎಚ್,ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ೨೦೦೪

ಅಧ್ಯಾಯ: ಏಳು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

೭.೧. ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಪರಿಚಯ

೭.೨. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ, ಕೊಟ್ಟೂರು

೭.೩. ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿ.

೭.೪. ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು

೭.೫. ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು

೭.೬. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮುದಾಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ

೭.೭. ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

೭.೮. ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣ

ಅಧ್ಯಾಯ: ಏಳು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

೭.೧. ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಮೊದಲಿಗೆ ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಉತ್ತಮ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇದರಂತೆ ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಕೆಳದರ್ಜೆಗೆ ತರಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ೧೯೯೫ ರಿಂದ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತಿಗಳಾದ ಮಂಜುನಾಥ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶ್, ಬಿಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಇವರುಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ೧೯೯೫ ರಲ್ಲಿ ಘೋಷಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮೊದಲು ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಈ ಕಟ್ಟಡ ಹಿರೇಮಠದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಬುದ್ಧ ಸರ್ಕಲ್ ಎದುರುಗಡೆ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಊರ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ೨ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ೨ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎರಡು ನೀರಿನ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಇದ್ದು, ಒಂದು ಟ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಟ್ಯಾಂಕ್ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇದು ೫ ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿದೆ. ಊರ ಒಳಗಡೆ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಟ್ಯಾಂಕ್ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇದು ೧೦ ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿದೆ. ಈ ೨ ಟ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿಂದಲೇ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೪ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ೨೦ ವಾರ್ಡುಗಳು ಹೊಂದಿವೆ. ಪ್ರತಿ ವಾರ್ಡಿಗೂ ಉತ್ತಮವಾದ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಒಳಗಡೆ ಉತ್ತಮವಾದ ನಿವೇಶನಗಳಿದ್ದು, ಉತ್ತಮವಾದ

ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಒಳಗಡೆ ಎರಡು ಖಾಸಗಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಂದಿರಗಳಿವೆ.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ೩ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್‌ಗಳು, ೪ ಆಟೋಗಳು, ೧ ಶೌಚಾಲಯ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ವಾಹನ, ೧ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ, ೧ ಮುಕ್ತಿ ವಾಹನ (ಶವ ಸಾಗಿಸುವ ವಾಹನ), ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಕಾರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುವುದು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ೪೦ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನೌಕರರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ೪ ಜನ , ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ೫ ಜನ, ತೃತೀಯ ದರ್ಜೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ೨೫ ಜನ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ೪ನೇ ದರ್ಜೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ೬ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟು ಈ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ೪೦ ಜನ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ಈ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಬರುವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿವರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಸೂಚನೆ

ಸಂಖ್ಯೆ : ವನಇ ೩೦೯, ಎಂ.ಎಲ್.ಆರ್ ೯೫, ದಿನಾಂಕ:೨೮-೦೯-೧೯೯೫

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಿಶೇಷ ಪತ್ರಿಕೆ ದಿನಾಂಕ: ೦೫-೧೦-೧೯೯೫

ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಸಭೆ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೬೪ (೧೯೬೪ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಯ್ದೆ ೨೨) ರ ಕಲಂ ೯ ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಪಡಿಸಿರುವಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯತಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಸಂಖ್ಯೆ ವನಇ ೩೦೯ ಎಂ.ಎಲ್.ಆರ್ ೯೫ ದಿನಾಂಕ: ೨೬-೦೭-೧೯೯೫ ನ್ನು ದಿನಾಂಕ: ೨೭-೦೭-೧೯೯೫ ರ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶೇಷ ರಾಜ್ಯಪತ್ರದ ಭಾಗ ೪ ಸೆಕ್ಷನ್ ೨ಸಿ (ಖಖ) ರಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ೩೦ ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸದರಿ ರಾಜ್ಯಪತ್ರವನ್ನು ೨೭ನೇ ಜುಲೈ ೧೯೯೫ ರಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ;

ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಸಭೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೬೪ (೧೯೬೪ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಯ್ದೆ ೨೨) ರ ಕಲಂ ೩೪೯ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರದತ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರದನ್ವಯ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಈ ಮುಂದಿನವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅನುಸೂಚಿ 'ಎ' ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನುಸೂಚಿ 'ಬಿ' ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿರುವ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಇದರ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವ

ಪ್ರದೇಶವೆಂದೂ ಹಾಗೂ ಸದರಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯತ್ ಎಂದು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಈ ಮೂಲಕ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

೧. ಅನುಸೂಚಿ 'ಎ' ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದನ್ನು;

೨. ಅಂಥ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯು ಒಂದು ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು;

೩. ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವು ಒಟ್ಟು ಉದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣದ ಶೇಕಡಾ ಐವತ್ತಿಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು;

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಪೂರ್ವ: ಸ.ನಂ. ೧೧೫೯ ಇದನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು ಚೆರುವು (ಕೆರೆ ಇದರ ನೈರುತ್ಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಸ.ನಂ.೧೦೫೦, ೧೦೪೯, ೧೦೪೮, ೧೦೪೬, ೧೦೪೭, ೧೦೪೩, ೧೦೪೨, ೧೦೪೧, ೧೦೪೦, ೧೦೩೯, ೧೦೩೧, ೧೦೩೦, ೧೦೨೯ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಗಡಿ ರೇಖೆಯೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ.ನಂ. ೧೦೨೮ ನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು ರಾಯದುರ್ಗ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೦೨೭, ೨೦೧೬ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಗಾಡಿ ರಸ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಸ.ನಂ.೨೦೧೫, ೧೦೨೦, ೧೦೧೮, ೧೦೧೭, ೧೦೧೫, ೧೦೧೪, ೯೩೦, ೯೨೯ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ.ನಂ.೩೬೪ನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು ದೇವಲಾಪುರ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸ.ನಂ.೩೬೩, ೩೬೨, ೩೫೯, ೩೫೮, ೩೫೭, ೩೫೩, ೩೫೧ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಸಿರಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೩೪೫ ನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಿರಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಲಕ ಸುಮಾರು ೨ ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ಸಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಉಳಿದ ಪೂರ್ವದ ಭಾಗವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸ.ನಂ.೧೪೫೫ನ್ನು ತಲುಪುವುದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಿರಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸ.ನಂ.೧೪೫೬, ೧೪೫೭, ೧೪೫೮, ೧೪೬೩, ೧೪೬೪, ೧೪೬೫, ೧೪೬೬, ೧೪೬೮, ೧೪೭೧, ೧೫೫೦ (ರಾಚಪ್ಪನಕುಂಟೆ), ೧೫೫೧, ೧೫೫೨, ೧೫೫೩, ೧೫೫೪, ೧೫೫೫, ೧೫೫೬ (ಎಡ್ಡಿನ ಮಂದ್ಲಿ) ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ರಾಂಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೫೫೭, ೧೫೫೮, ೧೫೫೯, ೧೫೭೯, ೧೫೮೨, ೧೫೮೩, ೧೫೮೪, ೧೫೮೬, ೧೫೯೨ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದು ಅನಂತರ ಸ.ನಂ.೧೫೧೭ನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು-ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಮೇನ್ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾರಣ್ಯೆ ಪ್ರದೇಶದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೫೧೬, ೧೫೧೫, ೧೫೧೪, ೧೫೧೩, ೧೫೧೨, ೧೪೨೯, ೧೫೨೪, ೧೪೨೪, ೧೪೨೩, ೧೪೨೧ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೪೨೬, ೧೪೩೭, ೧೪೩೨, ೧೪೩೪, ೧೪೩೯, ೧೪೪೦, ೧೪೪೪, ೧೪೪೫, ೧೪೪೬ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ರಸ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಿರಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮೂಲಕ ಸುಮಾರು ೨ ಮೈಲು ಹೊರ ಮುಂದುವರೆದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೩೪೨ ನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ.ನಂ.೩೪೧, ೩೩೮, ೩೩೫, ೩, ೨, ೧ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸ.ನಂಬರುಗಳು ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದ ಗಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಶ್ಚಿಮ: ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೭೬ ನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನೈರುತ್ಯ ಮೂಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಳಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಸ.ನಂ.೫೯೫ನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗಜಾಪುರ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸ.ನಂ.೫೯೭ ರಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳವನ್ನು ದಆಟಿದ ತರುವಾಯ ಗಜಾಪುರಂ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸ.ನಂ.೬೦೩, ೬೦೪, ೬೦೫, ೬೦೭ ಮತ್ತು ೬೦೬ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸ.ನಂ.೬೦೪, ೬೧೦, ೬೧೧, ೬೨೭, ೬೨೬, ೬೨೮, ೬೩೦, ೬೩೧, ೬೩೬, ೬೩೮, ೬೨೭, ೬೪೦, ೭೫೩, ೭೫೮, ೭೫೯, ೭೬೨ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದು ಸ.ನಂ.೭೬೩ ಇದನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು–ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ ದಾಟುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೭೭೦, ೭೭೨, ೭೭೩, ೭೮೯, ೭೯೦, ೭೯೧, ೭೯೫, ೭೯೬, ೭೯೯, ೮೦೦, ೮೦೧, ೮೦೩, ೮೦೪, ೧೨೨೮, ೧೨೨೭, ೧೨೨೯, ೧೨೩೦, ೧೨೩೧, ೧೩೪೯, ೧೩೫೨, ೧೩೫೩, ೧೩೬೦, ೧೩೬೧, ೧೩೬೨, ೧೩೬೩, ೧೩೬೪, ೧೩೬೭, ೧೩೭೫, ೧೩೭೬, ೧೩೭೭, ೧೩೮೧, ೧೩೮೨, ೧೩೮೯, ೧೩೮೪ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಚಪ್ಪರದಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ. ೧೩೮೫, ೧೩೮೬, ೧೩೮೭, ೧೩೮೮, ೧೪೦೩, ೧೪೦೪, ೧೪೦೬ ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲವು ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕನ್ನಿನಾಯಕನಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೪೦೭, ೧೪೦೯, ೧೪೧೦, ೧೪೧೫ (ಮಾರೂರುಹಳ್ಳಿ) ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಸ.ನಂ.೧೩೮೪ ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ನೈರುತ್ಯ ಗಡಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಗಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ : ಸ.ನಂ. ೧ನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಗಡಿರೇಖೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಲಂಬ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾ ಸ.ನಂ.೧೦, ೧೧, ೧೩, ೨೨, ೨೩, ೨೪, ೨೫, ೩೪, ೩೫, ೫೧ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಹೊಸಪೇಟೆ ರೈಲ್ವೆ

ಮಾರ್ಗವನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸ.ನಂ.೫೨, ೬೨, ೬೩, ೬೬, ೭೭, ೭೮, ೧೦೮, ೧೦೪, ೧೧೪, ೧೧೫ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿ ಸ.ನಂ.೧೧೯, ೧೩೪, ೧೩೫, ೧೩೮, ೧೪೨, ೧೪೩, ೧೪೪, ೧೪೫, ೧೬೫, ೧೬೬ ಇವುಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರೆದು ಸ.ನಂ.೧೭೬ ರಲ್ಲಿ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯನ್ನು ತಲುಪುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸ.ನಂ.ಗಳು ಹ್ಯಾಳ್ಯ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ :- ಸ.ನಂ.೧೩೮೪ ರಲ್ಲಿ ನೈರುತ್ಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದು ಕನ್ನಿನಾಯಕನಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೬೦೧, ೧೬೦೨, ೧೨೦೦ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಉತ್ತರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಜೋಳದ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸ.ನಂ.೧೯೮, ೧೯೭, ೧೯೬ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಗಾಡಿ ರಸ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟೂರು ಉಜ್ಜನಿ ರಸ್ತೆಯಾಗಿರುವ ಸ.ನಂ.೧೨೮೬, ೧೨೮೫, ೧೨೮೪, ೧೨೮೧, ೧೨೮೦, ೧೨೭೯, ೧೨೭೮, ೧೨೭೬, ೧೨೭೩, ೧೨೫೮, ೧೨೭೨ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ. ಈ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ದಾಟಿದ ತರುವಾಯ ಸ.ನಂ.೧೨೭೧, ೧೨೭೦, ೧೨೬೯, ೧೨೬೮, ೧೨೬೭ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರೆದು ಸ.ನಂ.೧೧೮೫, ೧೧೮೪ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಸ.ನಂ.೧೧೯೫ ಇದನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೂರು (ಕೆರೆ) ಚರವು ಇದರ ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸ.ನಂ. ಗಳು ರಾಂಪುರ ಗ್ರಾಮ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಟೌನ್ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ವಿವರವು ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಾದ ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗಡಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಒಟ್ಟು ಮಾಹಿತಿಯು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇವೆ.

ನಗರ/ಪಟ್ಟಣ ಮಾಹಿತಿ :- ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಕೊಟ್ಟೂರು

ನಗರ / ಪಟ್ಟಣ ಮಾಹಿತಿ	
ಜನಸಂಖ್ಯೆ	೨೬,೨೮೯
ಪ್ರದೇಶ	೩೭.೬೫ Sq.Kms
ಆಸ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೧೪೨೮
ವಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೦
ರಸ್ತೆಗಳ ಉದ್ದ	೫೫.೭೬ Kms

ಒಟ್ಟು ನೀರಿನ ಸರಬರಾಜು	೨.೧೮೫ MLD
ಒಂದು ಏರಿಯಾಕ್ಕೆ ನೀರಿನ ಸರಬರಾಜು	೮೮ L.P.C.D
ಬೇಸಿಗೆಯ ತಾಪಮಾನ	೩೫–೪೦*C
ಚಳಿಗಾಲದ ತಾಪಮಾನ	೨೫–೨೮*C

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಕೊಟ್ಟೂರು

೨೦೧೧ – ಜನಗಣತಿ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಮಾಹಿತಿ.

ವಾರ್ಡ್‌ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಎಸ್.ಸಿ	ಒಟ್ಟು ಎಸ್.ಟಿ	ಎಸ್.ಸಿ+ಎಸ್.ಟಿ	ಇತರೆ
೧	೧೦೩೪	೯೦	೮೫	೧೭೫	೮೫೯
೨	೭೨೬	೫೭	೦	೫೭	೬೬೯
೩	೯೧೨	೪೫	೨೩	೬೮	೮೪೪
೪	೧೧೦೦	೩೫	೨೮೭	೩೨೨	೭೭೮
೫	೧೫೦೩	೨೭	೬೫೮	೬೮೫	೮೧೮
೬	೨೨೬೪	೩೦೨	೪೮೮	೭೯೦	೧೪೭೪
೭	೧೨೬೦	೧೫೫	೬೪	೨೧೯	೧೦೪೧
೮	೨೭೦೮	೩೨೨	೧೯೪	೫೧೬	೨೧೯೨
೯	೧೬೧೩	೩೨೧	೨೯	೩೫೦	೧೨೬೩
೧೦	೧೨೨೭	೧೦೪	೨೯	೧೩೩	೧೦೯೪
೧೧	೧೨೮೬	೬೮	೫೯	೧೨೭	೧೧೫೯
೧೨	೯೧೧	೧೬೫	೪	೧೬೯	೭೪೨
೧೩	೮೪೮	೩೩೬	೦	೩೩೬	೫೧೨
೧೪	೧೪೨೪	೯೦	೧೯	೧೦೯	೧೩೧೫
೧೫	೫೧೩	೮೫	೧೩	೯೮	೪೧೫
೧೬	೧೬೦೪	೩೬೩	೮೮	೪೫೧	೧೧೫೩
೧೭	೧೦೧೮	೬೧	೧	೬೨	೯೫೬
೧೮	೧೫೧೧	೨೧೧	೬೮	೨೭೯	೧೨೩೨
೧೯	೧೩೬೧	೧೫೪	೩೬	೧೯೦	೧೧೭೧
೨೦	೧೪೬೬	೧೪೦೯	೧೦	೧೪೧೯	೪೭
	೨೬೨೮೯	೪೪೦೦	೨೧೫೫	೬೫೫೫	೧೯೭೩೪

ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಯು.ಎಲ್.ಬಿ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಕ್ರಸಂ	ಯು.ಎಲ್.ಬಿ ಹೆಸರು	ಯು.ಎಲ್.ಬಿ. ಸ್ಟೇಟಸ್	೨೦೦೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆ	೨೦೧೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆ	೨೦೧೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗಂಡು	೨೦೧೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಣ್ಣು	(ಡಿಫರೆನ್ಸ್ ಬಿಟ್ವೀನ್) ಅಂತರ ೨೦೧೧–೨೦೦೧
				ಬಳ್ಳಾರಿ			
೧	ಬಳ್ಳಾರಿ	ಸಿಸಿ	೩೧೬೭೬೬	೪೧೦೪೪೫	೨೦೬೧೪೯	೨೦೪೨೯೬	೯೩೬೭೯
೨	ಹೂವಿನಹಡಗಲಿ	ಟಿಎಂಸಿ	೨೩೪೧೪	೨೮೯೬೭	೧೪೦೩೪	೧೪೯೩೩	೫೫೫೩
೩	ಹೊಸಪೇಟೆ	ಸಿಎಂಸಿ	೧೬೪೨೪೦	೨೦೬೧೬೭	೧೦೨೬೬೮	೧೦೩೪೯೯	೪೧೯೨೭
೪	ಕಮಲಾಪುರ	ಟಿಪಿ	೨೧೮೩೦	೨೫೫೫೨	೧೨೫೨೧	೧೩೦೩೧	೩೭೨೨
೫	ಕಂಪ್ಲಿ	ಟಿಎಂಸಿ	೩೫೩೮೦	೩೯೩೦೭	೧೯೪೭೬	೧೯೮೩೧	೩೯೨೭
೬	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಟಿಪಿ	೨೨೭೦೧	೨೬೨೪೯	೧೩೨೯೦	೧೨೯೫೯	೩೫೪೮
೭	ಕೂಡ್ಲಿಗಿ	ಟಿಪಿ	೨೧೮೪೯	೨೬೬೮೦	೧೩೪೨೮	೧೩೨೫೨	೪೮೩೧
೮	ಸಂಡೂರು	ಟಿಎಂಸಿ	೨೭೬೧೪	೩೭೪೩೧	೧೯೧೪೭	೧೮೨೮೪	೯೮೧೭
೯	ಶಿರುಗುಪ್ಪ	ಟಿಎಂಸಿ	೪೨೯೧೯	೫೨೪೯೨	೨೬೩೦೪	೨೬೧೮೮	೯೫೭೩
೧೦	ತೆಕ್ಕಲಕೋಟೆ	ಟಿಪಿ	೨೩೫೮೩	೨೬೨೨೪	೧೨೯೯೩	೧೩೨೩೧	೨೬೪೧
	ಒಟ್ಟು		೭೦೦೨೯೬	೮೭೮೫೫೪	೪೪೯೯೧೦	೪೩೮೬೪೪	೧೭೮೨೫೮

				ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ			
೧	ಅಫ್ಜಲ್‌ಪುರ	ಟಿಪಿ	೧೯೩೩೫	೨೭೦೮೮	೧೩೮೯೨	೧೩೧೯೬	೭೭೫೩
೨	ಅಲಂದ	ಟಿಎಂಸಿ	೩೫೨೪೫	೪೨೩೭೧	೨೧೮೮೫	೨೦೪೮೬	೭೧೨೬
೩	ಚಿಂಚೋಳಿ	ಟಿಪಿ	೧೭೧೪೪	೨೦೮೯೭	೧೦೮೫೨	೧೦೦೪೫	೩೭೫೩
೪	ಚಿತ್ತಾಪೂರ್	ಟಿಎಂಸಿ	೨೭೦೦೬	೩೧೨೯೯	೧೫೪೮೯	೧೫೮೧೦	೪೨೯೩
೫	ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ	ಟಿಪಿ	೪೩೦೨೬೫	೫೪೩೦೧೪೭	೨೭೬೫೫೨	೨೬೬೯೫೫	೧೧೨೮೮೨
೬	ಜೇವರ್ಗಿ	ಟಿಪಿ	೧೯೧೭೯	೨೫೬೮೬	೧೨೯೭೬	೧೨೭೧೦	೬೫೦೭
೭	ಸೇಡಂ	ಟಿಎಂಸಿ	೩೧೫೫೯	೩೯೩೪೧	೧೯೮೧೬	೧೯೫೨೫	೭೮೦೨
೮	ಶಹಾಬಾದ್	ಟಿಎಂಸಿ	೫೦೫೬೨	೪೭೫೮೨	೨೯೭೧೪	೨೩೮೬೮	-೨೯೮೦
೯	ವಾಡಿ	ಟಿಎಂಸಿ	೩೦೦೧೨	೩೭೯೮೮	೧೯೩೫೧	೧೮೬೩೭	೭೯೭೬
೧೦	ಶಹಾಬಾದ್	ಎನ್‌ಎಸಿ	೧೫೯೮೮	೧೩೬೮೦	೬೮೮೦	೬೮೦೦	-೨೩೦೮
	ಒಟ್ಟು		**೬೭೬೨೭೫**	**೮೨೯೦೭೯**	**೪೨೧೪೦೭**	**೪೦೭೬೭೨**	**೧೫೨೮೦೪**
				ಯಾದಗಿರಿ			
೧	ಗುರ್ಮಿಟ್‌ಕಲ್	ಟಿಪಿ	೧೬೯೨೩	೨೦೬೧೪	೧೦೫೩೪	೧೦೦೮೦	೩೬೧೯
೨	ಶಹಾಪುರ	ಟಿಎಂಸಿ	೩೮೯೦೭	೫೩೩೬೬	೨೭೨೦೬	೨೬೧೬೦	೧೪೪೫೯

೩	ಸುರಪುರ	ಟಿಎಂಸಿ	೪೩೬೨೨	೫೧೩೯೮	೨೫೭೭೦	೨೫೬೨೮	೨೭೭೬
೪	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಎಂಸಿ	೫೮೮೧೧	೭೪೨೯೪	೩೭೦೦೮	೩೭೨೮೬	೧೫೪೮೩
೫	ಭೀಮರಾಯನಗುಡಿ	ಎನ್‌ಎಸಿ	೪೭೯೨	೮೦೨೯	೪೧೭೯	೩೮೫೦	೩೨೩೭
	ಒಟ್ಟು		೧೬೩೦೫೫	೨೦೭೭೦೧	೧೦೪೬೯೭	೧೦೩೦೦೪	೪೪೬೪೬
				ಕೊಪ್ಪಳ			
೧	ಗಂಗಾವತಿ	ಟಿಎಂಸಿ	೧೦೧೩೯೨	೧೧೪೬೪೨	೫೭೨೩೦	೫೭೪೧೨	೧೩೨೫೦
೨	ಕೊಪ್ಪಳ	ಟಿಎಂಸಿ	೫೬೧೬೦	೭೦೬೯೮	೩೫೩೬೦	೩೫೩೩೮	೧೪೫೩೮
೩	ಕುಷ್ಟಗಿ	ಟಿಎಂಸಿ	೨೧೧೮೩	೨೪೮೭೮	೧೨೪೯೩	೧೨೩೮೫	೩೬೯೫
೪	ಯಲಬುರ್ಗ	ಟಿಪಿ	೧೧೪೪೨	೧೪೮೧೪	೭೪೯೨	೭೩೨೨	೩೩೭೨
	ಒಟ್ಟು		೧೯೦೧೭೭	೨೨೫೦೩೨	೧೧೨೫೭೫	೧೧೨೪೫೭	೩೪೮೫೫

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಸದಸ್ಯರ ವಿವರ ೨೦೧೮

ಕ್ರಸಂ	ವಾರ್ಡ್ ನಂ	ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರು	ಪದನಾಮ
೧	೧	ಶ್ರೀಮತಿ ಹೇಮಾವತಿ	ಸದಸ್ಯರು
೨	೨	ಶ್ರೀ ಅನಿಲ ಹೊಸಮನಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
೩	೩	ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮ ಮಂಜುನಾಥಗೌಡ್ರು	ಸದಸ್ಯರು
೪	೪	ಶ್ರೀಮತಿ ಅನುಸೂಯ ಶೆರೆಗಾರ	ಸದಸ್ಯರು
೫	೫	ಶ್ರೀ ಪಿ. ನಾಗಪ್ಪ	ಸದಸ್ಯರು
೬	೬	ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮ್ಮಕ್ಕ ದುರುಗಪ್ಪ	ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು
೭	೭	ಶ್ರೀ ಶಿರಿಬಿ ಕೊಟ್ರೇಶ	ಸದಸ್ಯರು
೮	೮	ಶ್ರೀ ಎ.ಹೆಚ್.ಗುರುಬಸವರಾಜ	ಸದಸ್ಯರು
೯	೯	ಶ್ರೀಮತಿ ಪಂಕಜ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ	ಸದಸ್ಯರು
೧೦	೧೦	ಶ್ರೀ ಶಿವಾನಂದಪ್ಪ ಬಾವಿಕಟ್ಟಿ	ಸದಸ್ಯರು
೧೧	೧೧	ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಗುರುಶಾಂತಪ್ಪ	ಸದಸ್ಯರು
೧೨	೧೨	ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮ	ಸದಸ್ಯರು
೧೩	೧೩	ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಂ.ಕೊಟ್ರಯ್ಯ	ಸದಸ್ಯರು
೧೪	೧೪	ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವ	ಸದಸ್ಯರು
೧೫	೧೫	ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ.ಆಶಾಬೇಗಂ	ಸದಸ್ಯರು
೧೬	೧೬	ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ವೀರೇಶ	ಸದಸ್ಯರು
೧೭	೧೭	ಶ್ರೀ ಡಿಶ್ ಮಂಜುನಾಥ ಟಿ.	ಸದಸ್ಯರು
೧೮	೧೮	ಶ್ರೀಮತಿ ಹಾಲಮ್ಮ	ಸದಸ್ಯರು
೧೯	೧೯	ಶ್ರೀಮತಿ ಕವಿತ	ಸದಸ್ಯರು
೨೦	೨೦	ಶ್ರೀ ಕೊಟ್ರಪ್ಪ ಸ್ಥಾಯಿಸಮಿತಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ

ಕ್ರಸಂ	ವಾರ್ಡ್‌ನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕ್ಷೇತ್ರವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿವರ
೧	೧	**ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ ನೀರಿನ ಗುಂಡಿಯಿಂದ ಗ್ಯಾಸ್ ಗೋಡಾಂ ಮುಖಾಂತರ ರೇವಡಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ತಿರುಗು ರಸ್ತೆಯವರೆಗೆ. **ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ** ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ತಿರುಗು ರಸ್ತೆಯಿಂದ ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲು ಮುಖಾಂತರ ಸಿ.ಹೆಚ್.ಎಂ.ಗುರುಬಸಯ್ಯನ ಮನೆಯವರೆಗೆ. **ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ** ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ ನೀರಿನ ಗುಂಡಿಯಿಂದ ಎನ್. ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಗದ್ದೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೆಳಗೇರಿ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. **ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ** ಸಿ.ಹೆಚ್.ಎಂ.ಗುರುಬಸಯ್ಯ ಮನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಟಿ. ಎಂ. ಸದ್ಯೋಜಾತರ ಭದ್ರಶೆಟ್ಟಿ ಚನ್ನವೀರಪೊಪ, ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಮುಖಾಂತರ ಕೆಳಗೇರಿಯ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ.
೨	೨	**ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಬೆಣ್ಣೆ ಶಾಂತಪ್ಪನವರ ಮನೆಯಿಂದ ನಿರಂಜನ ಗುರುಬಸವರಾಜ ಮನೆ ಹಾಗೂ ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. **ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ** ಚಿಲುಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಗುರುಬಸವರಾಜ ಕರಿಯಪ್ಪನ ಮನೆಯ **ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ** ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠದಿಂದ ಹಳೆಯ ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್ ಮೂಲಿಮನೆ ವೀರೇಶನ, ಊರಮ್ಮನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಚಿಲುಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. **ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ** ಬೆಣ್ಣೆ ಶಾಂತಪ್ಪ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆಯಿಂದ ಹಿರೇಮಠದ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದ ಮುಖಾಂತರ ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸೋಮಶೇಕರಪ್ಪ ಕೆಂಪಳ್ಳಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ.
೩	೩	**ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ತಿರುಗು ರಸ್ತೆಯಿಂದ (ಬಿಡಿಸಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮುಂಭಾಗದ ವೃತ್ತ) ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿ ತಿರುಗು ರಸ್ತೆವರೆಗೆ. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಗಚ್ಚಿನಮಠ ಶಾಲೆ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಕಟುಗರ ಮನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಕೆಳಗೇರಿ ಗರಡಿ ಮನೆ ತಿರುಗು ರಸ್ತೆಯವರೆಗೆ **ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ** ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ದ್ವಾರ ಬಾಗಿಲು ಮುಖಾಂತರ ಕೊಟ್ಟೂರು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ವೈ.ರಾಜಶೇಕರ, ವಾಸವಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪ, ಸಕ್ರಿಗೌಡರ ಮನೆ, ಪಿ.ವೆಂಕಣ್ಣ, ಎಂ.ಜಿ.ಗೋಡಾನ್ ಮುಖಾಂತರ ಗರಡಿ ಮನೆಯಿಂದ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆಯವರೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಯ ಮುಖಾಂತರ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಅಪ್ಟಿಕಲ್ಸ್, ಪಿಂಟು ಗಾರ್ಮೆಂಟ್ಸ್, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೪ ೪ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಚಿಲುಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಅಕ್ಕಸಲಿಯವರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬುದ್ಧ ಸರ್ಕಲ್ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಉರ್ದು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆ ಮುಖಾಂತರ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಗರಡಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೇರಿ ಹಳ್ಳಿ ರವಿಶಂಕರ ಮನೆಯಿಂದ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಾಯಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪಾತ್ರದ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನ ಮನೆ ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಾಷಾ ಸಾಬ್ ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಿರಿಣಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಉರ್ದು ಶಾಲೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ದುರುಗಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಂದರೆ ಮಜೀದ್ ಸಾಬ್ ಹಾಗೂ ಗುರುಸಿದ್ದನಗೌಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧ ಸರ್ಕಲ್ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೫ ೫ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಕೆಳಗೇರಿ ದಿದ್ದಗಿ ಗಂಗಮ್ಮನ ಮನೆಯಿಂದ ಪಾತ್ರದ ಸೋಮಣ್ಣನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪತ್ರದ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಸಿದ್ದನಗೌಡ ಮನೆಯಿಂದ ಕೋರಿಯವರ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವಳಿ ರಾಜಶೇಖರ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಹೌಸಿಂಗ್ (ಬೋರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ)

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಸಿದ್ದನಗೌಡ ಗದ್ದೆ ಬಂದಂತರ ಸಿದ್ದನಗೌಡ ಗದ್ದೆ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯವರ ಗದ್ದೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರದ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ಮನೆ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಉಜ್ಜಿನಿ ಮಠದ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಬೇಲಿ ಗೌಡರ ಸೋಮಣ್ಣನ ಮನೆಯಿಂದ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೬ ೬ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಉಜ್ಜಿನಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಗದ್ದುಗೆ ಮಠದಿಂದ ಆರ್.ಎಂ.ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಪೊಲೀಸ್ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ವಡ್ಡರ ಭೀಮಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಕೆರೆಯ ಅಂಗಳದಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ ಭೂಮಿಯಿಂದ ರಂಗಪ್ಪನ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಉಜ್ಜಿನಿ ರಸ್ತೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಕೆರೆಯ ಗೋವಿಂದಪ್ಪನ ಗದ್ದೆ ಹಾಗೂ ತೂಲಹಳ್ಳಿ ಕೊಟ್ರಪ್ಪನ ಗದ್ದೆಯಿಂದ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ಗದ್ದುಗೆ ಮಠ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ವಡ್ಡರ ಭಿಮಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜ್ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ವಿ.ಎಫ್.ಹಾಸ್ಟಲ್‌ನಿಂದ ಕೆರೆಯ ನಿರಾವರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೭ ೭ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ವಿ ನಾಗರಾಜ ಮನೆ ಮುಂಭಾಗದಿಂದ ಸರಕಾರಿ ಬಾಲಕರ ಶಾಲಾ ಹುಡೇದ್ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಅಂಗಡಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಿನಿ ರಸ್ತೆ ರಂಗಪ್ಪ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಇದರ ಹಿಂಭಾಗದ ಹೊಲಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬಿಕ್ಕಿನಮರಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಚಿರಿಬಿ ರಸ್ತೆ ವಿ.ನಾಗರಾಜ ಮನೆಯಿಂದ ಪೊಲೀಸ್ ಅಬ್ದುಲ್ ನಬೀಸಾಬ್ (ನಿವೃತ್ತಿ) ಮನೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜ್ ಮೈದಾನವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ವಸ್ತಿ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಿನಿ ವೃತ್ತ ಹಳ್ಳಿ ಕರಿವಿರಪ್ಪ ಡಾ॥ಮೂಗಣ್ಣ ಉಜ್ಜಿನಿ ರಸ್ತೆ ಇಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನೀರಿನ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಗುರುದೇವ ಶಾಲೆ ಪಿ.ವೆಂಕಣ್ಣನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಂಗಪ್ಪ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೮ ೮ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಉಜ್ಜಿನಿ ರಸ್ತೆ ಮಾನಸ ಹೋಟೆಲ್ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆ ೮೦ ಅಡಿ ಅಗಲದ ರಸ್ತೆ ಮುಖಾಂತರ ಪೂಜಾರ್ ಕೊಟ್ರಪ್ಪನ ಮನೆ ಮುಖಾಂತರ ಜಿ. ಪಿ. ನಗರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಹಳೇಮನಿ ಶಿವಯ್ಯನ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸಿ. ಪಿ. ಇಡಿ ಆಟದ ಮೈದಾನದಿಂದ ಆರ್. ಎಂ. ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕೋಳಿ ಫಾರಂ ಮುಖಾಂತರ ಚಟ್ರಕಿ ಇಶಪ್ಪನ ಹೊಲವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಿನಿ ರಸ್ತೆ ಮಾನಸ ಹೋಟೆಲ್ ಮುಂಭಾಗದಿಂದ ಸಿ.ಪಿ.ಇಡಿ ಆಟದ ಮೈದಾನದವರೆಗೆ

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹಳೇಮನಿ ಶಿವಯ್ಯನ ಹೊಲದಿಂದ ಅಟವಾಳ್ಗಿ ಕೊಟ್ರಯ್ಯನ ಹೊಲವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೯	೯	**ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಬನಶಂಕರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಾರದನಿಕೇತನ ಶಾಲೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸಿ.ಪಿ.ಐ ಆಫಿಸಿನಿಂದ ಒಂದನೇ ಹಂತದ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕ್ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. **ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ** ಉಜ್ಜನಿ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ೮೦ ಅಡಿ ರಸ್ತೆಯ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜಿ. ಪಿ. ನಗರ ಆಶ್ರಯ ಹತ್ತಿರ ಪಿ.ವೆಂಕಣ್ಣನ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸದವರೆಗೆ. **ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ** ಕರಿಬಸವೇಶ್ವರ ಶಾಲೆಯ ಬಲ ಭಾಗದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಸೊಸೈಟಿ ಮುಖಾಂತರ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. **ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ** ಎಲೈಯನ್ಸ್ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕ್ ಪಕ್ಕದ ೮೦ ಅಡಿ ರಸ್ತೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಜಿ. ಪಿ. ನಗರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
೧೦	೧೦	**ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಹುಡೇದ್ ಶಂಕ್ರಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಚಳ್ಳಕೇರಿ ಪಟ್ಟ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಸಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಕರಿಬಸವೇಶ್ವರ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. **ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ** ಉಜ್ಜನಿ ರಸ್ತೆ ೮ ಅಡಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೇಕಾರ ಕಾಲೋನಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. **ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ** ಉಜ್ಜನಿ ರಸ್ತೆ ೮ ಅಡಿ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿ ವೀರಣ್ಣ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹನಸಿ ಕೊಟ್ರಪ್ಪ ಮನೆಯಿಂದ ಪಿ.ಎಲ್.ಡಿ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಹುಡೇದ್ ಶರಣಪ್ಪ ಸೇರುವುದು. **ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ** ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸದ ಹತ್ತಿರ ೮೦ ಅಡಿ ರಸ್ತೆಯ ಮಡ್ಡೇರ ಓಣಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅರವದ ರಾಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಬನಶಂಕರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ ಎಸ್. ಡಿ. .ಡಿ ಪೂಜಾರ್ ನಿಂಗಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
೧೧	೧೧	**ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಆವಳಿ ಸಂಗಜ್ಜನ ಮನೆಯಿಂದ ಸಂಗಮೇಶ್ವರದ ಗುರುಶಾಂತಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬೆಣ್ಣಿಹಳ್ಳಿ ಶೆಟ್ಟಿಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಜವಳಿ ಗುರುಶಾಂತಪ್ಪ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬೆಣ್ಣಿಶೆಟ್ಟಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಜವಳಿ ಮರಿಗೆಪ್ಪ ಕೆಂಗನವರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಮನೆವರೆಗೆ. **ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ** ಉಜ್ಜನಿ ರಸ್ತೆ ಹಳೇ ಪಿ.ಎಲ್.ಡಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಹಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎಡ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಸಲ ಕೊಟ್ರಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅರವದ ರಾಮಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಜವಳಿ ಸಂಗಜ್ಜ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಳಿಗೆಯಿಂದ ಗುಳಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಚಟ್ರಕಿ ಬಸವರಾಜ ನೂರುಲ್ಲ ಖಾನ್ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ (ಉಜ್ಜಿನಿ)

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಪೂಜಾರ್ ನಿಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಅರವದ ರಾಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಎಡಭಾಘಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಹಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಎಡ ಭಾಗದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡ ಹಳೇ ಪಿ. ಎಲ್. ಡಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೧೨ ೧೨ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ವೃತ್ತ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಳಿಗೆಯಿಂದ ತೇರುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ರೇಣುಕಾ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದ ರಸ್ತೆ ಚಾವಡಿ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಿನಿ ವೃತ್ತ ಪಳಾರದ ಅಂಗಡಿ ಕೊಟ್ರೇಶಪ್ಪ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿ ಪಂಪಣ್ಣ ಅಂಗಡಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ವೃತ್ತ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಯಿಂದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎನ್.ವಿಜಯ್ ಬೆಲ್ಲದ ಪ್ರಕಶ್ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಪಳಾರದ ಅಂಗಡಿ ಕೊಟ್ರೇಶಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಳಿಗೆ ಚಾವಡಿ ರೇಣುಕಾ ಚಿತ್ರಮಂದಿರ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಾನುಕೋಟಿ ಮಠ ವಿಠಲ ಸರ್ಕಲ್, ಜವಳಿ ರಾಜು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಿನಿ ವೃತ್ತ ಕೊಳ್ಳಿ ಪಂಪಣ್ಣನ ಅಂಗಡಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೧೩ ೧೩ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಪ. ಪಂ. ಮಳಿಗೆ ಕರಡಿ ಕೊಟ್ರಯ್ಯ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತೇರು ಬಯಲು ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಇಳಗೊಂಡು ಅಂಬೂರು ಬಿಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ನಾಗರಾಜ ಶಾಲೆ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಚಾನುಕೋಟಿ ಮಠದ ರಸ್ತೆ ಹೂಗಾರ್ ರಾಜಣ್ಣನ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಿ.ಜಗದೇವಯ್ಯ (ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು) ಹಾಗೂ ಬಾಡದ ಶೇಖರಯ್ಯನ ಮನೆ ಹಾದು ಮಾಕಿ ಸುಜಾತಮ್ಮನ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಚಾನುಕೋಟಿ ಮಠದ ರಸ್ತೆ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಳಿಗೆ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಡ್ಡೇರ್ ರಾಜಣ್ಣನ ಮನೆಯಿಂದ ಗೂಗಾರ್ ರಾಜಣ್ಣನ ಮಳಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ನಾಗರಾಜ ಶಾಲೆ ಹಿಂಭಾಗದ ರಸ್ತೆ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಕುಡಾಳ್ ಕರ್ ಗಣೇಶಪ್ಪರ ಮನೆ ಹಾದು ಮಾಕಿ ಸುಜಾತಮ್ಮನ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

೧೪ ೧೪ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಚಾನುಕೋಟಿ ಮಠದ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಎಂ. ಎಂ. ಜೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ಮನೆ ಸೇರಿ ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಟವಾಳ್ಗಿ ಕಸ್ತೂರಮ್ಮ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶೀಲವಂತರ ಶೇಖರಯ್ಯ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಚಾಪಿ ಭೂಮಾತೆಯ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಜವಳಿ ತೂಲಹಳ್ಳಿ ಕೊಟ್ರೇಶಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಜವಳಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಸೇರತಿಕೊಂಡು ಅಲಂಕಾರ ಟೈಲರ್ ಎಂ.ಎಂ.ಜೆ.ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಮನೆಯಿಂದ ಮುದುಕನಕಟ್ಟೆ ರಸ್ತೆ ಮಂಡಕ್ಕೆ ಭಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಚಾನುಕೋಟಿ ಮಠದ ರಸ್ತೆ ಎಂ.ಎಂ.ಜೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ಮನೆಯಿಂದ ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂಗಡಿ ಅಶೋಕ್ ಬಿ. ಎಸ್. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ರಮೇಶ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಒಳಗೊಂಡು ತೂಲಹಳ್ಳಿ ಕೊಟ್ರಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಭೂಮಾತ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ಕಂಚಿಕೇರಿ ಬಸವರಾಜಪ್ಪ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕಂಪ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಪ್ಪನ ನಿವೇಶನದಿಂದ ಅಂಟುಗೋಲ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

೧೫ ೧೫ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ನಾಫೂ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್‌ನಿಂದ ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಫುಟ್‌ವೇರ್ ಮುಖಾಂತರ ಎಂ.ಜಿ.ಹಾಲಯ್ಯ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಶಾಂತವೀರಪ್ಪ ನಿರ್ವಾಹಕರ ಮನೆಯಿಂದ ಕೆ.ಎನ್.ಕೊಟ್ರೇಶಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸುಧಾಕರ ಗೌಡರ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ಶಿಲ್ಪ ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ನಿಂದ ಕೆ. ಎಂ. ಕೊಟ್ರಯ್ಯ ಸಿ. ಎಂ. ಕೊಟ್ರೇಶ್ ಮನೆಯಿಂದ ಕಂಪ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶ ನಿವೇಶನದಿಂದ ಅಂಟುಗೋಲರ ಮನೆ ರಸ್ತೆ ಸೇರುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ಎಂ.ಜೆ.ಹಾಲಯ್ಯನ ಆಫೀಸ್‌ನಿಂದ ಕೊಟ್ರಬಸಪ್ಪ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮುದುಕನಕಟ್ಟೆ ಮಹಿಳಾ ಶೌಚಾಲಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಕಾಟಿವಡಿ ಮಂಜುನಾಥ ಮನೆ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಟಿ. ಎಸ್. ವಿರಣ್ಣನ ಮನೆ ಸೇಎರಿಕೊಂಡು ಶಿವಮೂರ್ತನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸುಧಾಕರಗೌಡನ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

೧೬ ೧೬ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ವಿ.ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಬಾಲಾಜಿ ಲಾಡ್ಜ್‌ನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಲಾಡ್ಜ್ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ರೇವಣ್ಣನ ಮನೆಯಿಂದ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗಣೇಶಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ರಂಗನಾಥ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅಟವಾಳ್ಗಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮನೆ ಹಿಂಭಾಗದ ಮುದುಕನಕಟ್ಟಿ ರಸ್ತೆ ಫಿಟ್ಟರ್ ಅಲ್ಲಾಭಕ್ಷಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್. ಎನ್. ವಿವೇಕ್ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಡಾ॥ ಹಡದಲಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ರೇವಣ್ಣ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪತ್ತಿಕೊಂಡ ರಂಗನಾಥ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್‌ನಿಂದ ಕುಪ್ಪಿನಕೇರಿ ಮೂಗಣ್ಣನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಂಗನಾಥ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಸೇರುವುದು.

೧೭ ೧೭ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಎ. ಪತ್ರೆಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವು ಎಂ.ಎಂ.ಜೆ ಹರ್ಷವರ್ಧನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅಂಟುಗೋಲು ನಾಗರಾಜ ಎಂ. ಎಂ. ಜೆ ಸೋಮಣ್ಣನ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸೇಂಟ್ ಥಾಮಸ್ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮಂಜುನಾಥಶೆಟ್ಟಿ ವಂಕದಾಡಿ ಮನೆಯಿಂದ ಟಿ.ಆನಂದ್ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಥಿಯೋಸಾಫಿಕಲ್ ಲಾಡ್ಜ್‌ನಿಂದ ಹುಡೇದ್ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಎ. ಸಿ. ಪತ್ರೆಪ್ಪ ಮನೆಯಿಂದ ವಂಕದಾರಿ ಮಂಜುನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ಮನೆಯವರೆಗೆ

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಸೆಂಟ್ ಥಾಮಸ್ ಕಾರ್ಮೆಂಟ್‌ನಿಂದ ಹೆಚ್. ಎಂ. ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯನ ಮನೆಯಿಂದ ಹುಡೇದ್ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪನ ಮನೆ ಸೇರುವುದು.

೧೮ ೧೮ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಎ. ಪಿ. ಎಂ. ಸಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಟೆಲಿಫೋನ್‌ನಿಂದ ನಿವೇಶನದಿಂದ ಗಜಾಪುರ ರಸ್ತೆಯವರೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪಿ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಡಿ ಖಾಲಿ ನಿವೇಶನದಿಂದ ಮರಿಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡ ಮಸಲುವಾಡೆ ವೀರೇಶ್ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸದವರೆಗೆ

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆ ಎ. ಪಿ. ಎಂ. ಸಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಸೇರುವುದು. ಗಣೇಶನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪಿ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಡಿ ಗೋಡಾನ್‌ನಿಂದ ಮರಿಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಳ್ಳಿ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ವಸತಿ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಹೊಲದಿಂದ ರೈಲ್ವೆ ವಸತಿ ಗೃಹ ರೈಲ್ವೆ ಟ್ರಾಕ್‌ನಿಂದ ಗಜಾಪುರ ರಸ್ತೆ ಸೇರುವುದು.

೧೯ ೧೯ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಮಂಡ್ಗಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಗದ್ದೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಹ್ಯಾಳ್ಯಾ ರಸ್ತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಳೇ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮುಖಾಂತರ ಹೊಲಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಗಜಾಪುರ ರಸ್ತೆ ಸೇರುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ಕೊಟ್ರೇಶ್ ಟೈಲರ್ ಬಸ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡ್ ಮುಖಾಂತರ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಗಜಾಪುರ ರಸ್ತೆ ರೈಲ್ವೆ ಟ್ರಕ್ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದಿಂದ ಬಲರಾಮಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಹರಿಹರ ರೈಲ್ವೆ ಟ್ರಾಕ್

೨೦ ೨೦ **ಉತ್ತರಕ್ಕೆ** ಕಡ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣನ ಗದ್ದೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಂಡ್ಗಿ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಗದ್ದೆಗಳವರೆಗೆ

ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕಡ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣ ಗದ್ದೆ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ರಸ್ತೆ ಹರಿಜನ ಕೇರಿ ಶಾಲೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕಡ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣನ ಗದ್ದೆಗಳು

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದ ವಾನಿಜ್ಯ ಮಳಿಗೆ ಕರ್ಣ ಮಹಾಂತಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಸೇರುವುದು.

೭.೨. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ಕೊಟ್ಟೂರು

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎ. ಪಿ. ಎಂ. ಸಿ. ಯು ಈ

ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ.ಯ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ೧೭ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ೧೯೭೩ ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಾಪನೆ : ಬಳ್ಳಾರಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಉಪಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿ ೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು ದಿನಾಂಕ:೧೨-೧೧-೧೯೭೩ ರಂದು ಬಳ್ಳಾರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡು ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಉಪಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒಳಗೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ತದನಂತರ ದಿನಾಂಕ:೧೫-೧೧-೧೯೭೭ ರಂದು ಕೊಟ್ಟೂರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಭಜನೆ ಹೊಂದಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣಾ ಸಮಿತಿಯ ದಿನಾಂಕ:೦೩-೯-೨೦೦೧ ರಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು, ದಿನಾಂಕ: ೦೩-೧೧-೨೦೦೧ ರಂದು ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಸಂ.ಸ.ಇ.೪೧ಎಂ.ಆರ್.ಇ.೨೦೦೨ ದಿನಾಂಕ:೨೦-೦೩-೨೦೦೨ ರ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ೪ ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವಕ್ತೃಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ಸಮಿತಿಯ ೨೦೧೬-೧೭ ರ ಸಮಿತಿ ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡು ಇದರಲ್ಲಿ ೧೬ ಜನ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು, ಈ ೧೬ ಜನರ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಹೀಗೆ ಸಮಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಿರುವ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ಕೊಟ್ಟೂರು, ಈ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಿ.ಇ.ಮಂಜುನಾಥ ಹಾಗೂ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಕಾವಲು ಶಿವಣ್ಣ ಎಂಬುದು ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನೂರಾರು ಜನರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯವರು ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿಗಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ತೊಡಗಿರುವುದು. ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಮತ್ತು ಗುರುವಾರದಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಹರಾಜು ಹಾಕುವುದು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಇರುವ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು, ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕು, ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು, ಹೊಸಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಊರುಗಳಿಂದ ರೈತರು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಈ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಾಂಧ್ರತೆ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಯು ಪಡೆದಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು–ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ. ಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ೩೩ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಳಿಗೆ ಕೊಠಡಿಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒಳಗಡೆ ೧೧೮ ಮಳಿಗೆಗಳು ಇವೆ. ಇಲಾಖೆಯ ೨ ವಾಹನಗಳು ಇವೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯು ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಈ ೧೭ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದರ ಒಳಗಡೆ ಇರುವ ೧೧೮ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಊರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲು ಇರುವಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದು ಕೋಟಿಗೂ ಅಧಿಕವಾದ ವಹಿವಾಟು ಈ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ ಯ ಅಕೌಂಟೆಂಟ್ ಆದ ಬಸವರಾಜ.ಸಿ ಇವರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಹತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿಗೋಸ್ಕರ ಆಗಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ರೈಲು ಮಾರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ರೈತರು ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಂಗಾ, ಜೋಳ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ರಾಗಿ, ನವಣೆ ಹೀಗೆ ಧವಸ, ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಒಳಗಡೆ ಒಂದು ವೇ–ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನ್ನು ಕೂಡಾ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೯೭೩ ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ಲಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಕಛೇರಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದ್ದು, ನಂತರ ಚಳ್ಳಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಪಕಛೇರಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಾದ ಬಸವರಾಜ.ಸಿ ಇವರಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

೭.೩. ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿ

ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯು ದಿನಾಂಕ:೨೪–೦೧–೨೦೧೮ ರಂದು ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಛೇರಿಯು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಹೋಗುವ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಕಛೇರಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆಯವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಯಾತ್ರಾ ನಿವಾಸವನ್ನು ಈ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿಯೇ ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಟ್ಟಡವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಸ ವಿನ್ಯಾಸ ಆಕೃತಿಯ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಕೊಠಡಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಹೊರಾಂಗಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಾದ ಮಂಜುನಾಥ ಎನ್.ಕೆ. ಇವರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯ ಒಟ್ಟು ಸಿಬ್ಬಂದಿಯು ೧೭ ಜನ ಹೊಂದಿದೆ.

ಕ್ರಸಂ	ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿ	ಹುದ್ದೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ
೧	ತಹಶಿಲ್ದಾರ್ ಗ್ರೇಡ್–೧	೧
೨	ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಗ್ರೇಡ್ –೨	೧
೩	ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು	೨

೪	ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು	೩
೫	ಆಹಾರ ನಿರೀಕ್ಷಕರು	೧
೬	ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು	೪
೭	ಬೆರಳಚ್ಚುಗಾರರು	೧
೮	ಗ್ರೂಪ್ 'ಡಿ' ದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು	೩
೯	ವಾಹನ ಚಾಲಕ	೧

ಮೇಲಿನ ಒಟ್ಟು ೧೭ ಹುದ್ದೆಗಳು ಈ ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಒಳಪಡುವಂತಹ ಒಟ್ಟು ೬೩ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ	ಗ್ರಾಮಗಳ ಹೆಸರು
೧	ಕೋಗಳಿ
೨	ಕೆ.ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ
೩	ದಿಬ್ಬದಹಳ್ಳಿ
೪	ಅಲಬೂರು
೫	ಹೊನ್ನಹಳ್ಳಿ
೬	ಅಂಬಳಿ
೭	ಕುಡಿತಿನಿಮಗ್ಗಿ
೮	ಸಂಗಮೇಶ
೯	ಗೊಲ್ಲರಹಳ್ಳಿ
೧೦	ಕೆ.ಬಸಾಪುರ ತಾಂಡ
೧೧	ದೂಪದಹಳ್ಳಿ
೧೨	ಬೇವೂರು
೧೩	ಹಂಪಾಪುರ
೧೪	ಮೋತಿಕಲ್ ತಾಂಡ
೧೫	ಹ್ಯಾಳ್ಯಾ
೧೬	ಲೊಟ್ಟನಕೇರೆ
೧೭	ಮಲ್ಲಾನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ
೧೮	ಸಿರಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ

೧೯	ಬೋರನಹಳ್ಳಿ
೨೦	ಸುಟ್ಟ ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ
೨೧	ಹೊಸ ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ
೨೨	ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ
೨೩	ತಿಮ್ಲಾಪುರ ಹಳೇ ತಾಂಡ
೨೪	ತಿಮ್ಲಾಪುರ
೨೫	ತಿಮ್ಲಾಪುರ ಹೊಸ ತಾಂಡ
೨೬	ಕಂದಗಲ್
೨೭	ಗಜಾಪುರ
೨೮	ಅಕ್ಕಾಪುರ
೨೯	ಬತ್ತನಹಳ್ಳಿ
೩೦	ಚಿರಿಬಿ
೩೧	ಗಂಗಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ
೩೨	ಸುಂಕದಕಲ್ಲು
೩೩	ಜಾಗಟಿಗೇರಿ
೩೪	ರಾಂಪುರ
೩೫	ಹರಾಳು
೩೬	ಚಪ್ಪರದಹಳ್ಳಿ
೩೭	ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ
೩೮	ರಾಮನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ
೩೯	ಮರೂರು
೪೦	ಕನ್ನನಾಯಕನಕಟ್ಟೆ
೪೧	ಹುಣಸಿಕಟ್ಟೆ
೪೨	ಜೋಳದ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ
೪೩	ಮಂಗನಹಳ್ಳಿ
೪೪	ನಾಗರಕಟ್ಟೆ
೪೫	ಕೋಣನಹಳ್ಳಿ

೪೬	ಕುರುಬನ ಹಳ್ಳಿ
೪೭	ಹನುಮನಹಳ್ಳಿ
೪೮	ತೂಲಹಳ್ಳಿ
೪೯	ಮೂರ್ತಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ
೫೦	ಹಿರೇವಡ್ರಹಳ್ಳಿ
೫೧	ಹಾರಕನಹಾಳು
೫೨	ನಡುಮಾವಿನಹಳ್ಳಿ
೫೩	ಚಿನ್ನೇನಹಳ್ಳಿ
೫೪	ಕಾಳಾಪುರ
೫೫	ಭೈರದೇವರಗುಡ್ಡ
೫೬	ಉಜ್ಜಿನಿ
೫೭	ಬೆನಕನಹಳ್ಳಿ
೫೮	ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿ
೫೯	ಬೆಳದೇರಿ
೬೦	ಮಂಗಾಪುರ
೬೧	ನಿಂಬಳಗೇರಿ
೬೨	ಯರ್ರಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ
೬೩	ಗಾಣಗಟ್ಟೆ

ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಗೆ ಒಳಪಡುವಂತಹ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಉಪಗ್ರಾಮಗಳ ವಿವರ.

ಕ್ರಸಂ	ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಂದಾಯ ವೃತ್ತ	ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳು	ಉಪ ಗ್ರಾಮಗಳು
೧	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಕೊಟ್ಟೂರು	
೨	ಹ್ಯಾಳ್ಯಾ	ಹ್ಯಾಳ್ಯಾ	ಮೋತಿಕಲ್ ತಾಂಡ
			ಮಲ್ಲನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ
			ಲೊಟ್ಟನಕೇರೆ
	ಹಂಪಾಪುರ (ಬೇಚರಾಕ್)		
೩	ದೂಪದಹಳ್ಳಿ	ದೂಪದಹಳ್ಳಿ	ಗೊಲ್ಲರಹಳ್ಳಿ
			ಕೆ.ಬಸಾಪುರ ತಾಂಡ
		ಬೇವೂರು	

೪	ಗಜಾಪುರ	ಗಜಾಪುರ	ಅಕ್ಕಪುರ
		ಕಂದಗಲ್ಲು	ಭತ್ತನಹಳ್ಳಿ
		ತಿಮ್ಮಲಾಪುರ	ತಿಮ್ಮಲಾಪುರ ತಾಂಡ
೫	ಉಜ್ಜನಿ	ಉಜ್ಜನಿ	ಭೈರದೇವರಗುಡ್ಡ
			ಬೆನಕನಹಳ್ಳಿ
೬	ರಾಂಪುರ	ರಾಂಪುರ	ಜಾಗಟಗೇರಿ
		ಸಿರಿನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ	
೭	ಹಿರೇವಡೇರಹಳ್ಳಿ	ಹಿರೇವಡೇರಹಳ್ಳಿ	ಹಾರಕನಾಳು
			ಮೂರ್ತಿನಾಯ್ಕನಹಳ್ಳಿ
		ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ	ಸುಟ್ಟಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ
			ಬೋರನಹಳ್ಳಿ
೮	ತೂಲಹಳ್ಳಿ	ತೂಲಹಳ್ಳಿ	ಹನುಮನಹಳ್ಳಿ
೯	ಚಿರಿಬಿ	ಚಿರಿಬಿ	ಗಂಗಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ
೧೦	ಕಾಳಾಪುರ	ಕಾಳಾಪುರ	ನಡುಮಾವಿನಹಳ್ಳಿ
			ಚೆನ್ನೇನಹಳ್ಳಿ
		ನಾಗರಕಟ್ಟೆ	ಕುರುಬನಹಳ್ಳಿ
			ಕೋಣನಹಳ್ಳಿ
೧೧	ಜೋಳದ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ	ಜೋಳದ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ	ಹುಣಸಿಕಟ್ಟೆ
			ಮಂಗನಹಳ್ಳಿ
		ಕನ್ನ ನಾಯಕನಕಟ್ಟೆ	
೧೨	ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಕೆ.ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಹರಾಳು
			ರಾಮನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ
		ಚಪ್ಪರದಹಳ್ಳಿ	ಮರೂರು
	ಹೊಸಹಳ್ಳಿ ಹೋಬಳಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಗ್ರಾಮಗಳು		
೧೩	ನಿಂಬಳಗೆರೆ	ನಿಂಬಳಗೆರೆ	ಯರ್ರಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ
			ಗಾಣಗಟ್ಟ
೧೪	ಮಂಗಾಪುರ	ಮಂಗಾಪುರ ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿ	ಬೆಳದೇರಿ

೧೫	ಸುಂಕದಕಲ್ಲು	ಸುಂಕದಕಲ್ಲು	
ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಗ್ರಾಮಗಳು			
೧೬	ಕೋಗಳಿ	ಕೋಗಳಿ	
		ಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ	ಕೆ.ಕೆ.ತಾಂಡ
೧೭	ಅಲಬೂರು	ಅಲಬೂರು	ದಿಬ್ಬದಹಳ್ಳಿ
			ಹೊನ್ನಹಳ್ಳಿ
೧೮	ಅಂಬಳಿ	ಅಂಬಳಿ	
		ಕುಡಿತಿನಿಮಗ್ಗಿ	ಸಂಗಮೇಶ್ವರ

ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯು ಈಗ ೬ ತಿಂಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಇನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಮಿಯ ದಾಖಲೆಗಳು ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿಯಿಂದಲೇ ಪಹಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ನಮೂದಿಸಿದ್ದು, ನಂತರ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಈಗ ತಾಂತ್ರಿಕ ಉಪಕರಣ ಜೋಡಣೆಯು ಸಹ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

೨.೪. ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯು ಊರಿನ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಊರಿನ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ "ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯು ೧೯೨೭ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿದ್ದು" ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯು "೧೯೩೦" ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ "೪೩೨೨.೫ ಚದರ ಅಡಿ, ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ೧೯೨೫ ಚದರ ಅಡಿ" ಒಳಗಡೆ ಆಗಿದೆ.

ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಟ್ಟು "೪೯ ಹಳ್ಳಿಗಳು" ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಉಪಠಾಣೆ ಎಂದರೆ ಉಜ್ಜಿನಿಯ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ "೨೭ ಹಳ್ಳಿಗಳು" ಇವು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವಂತಹವು. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಉಪಠಾಣೆಯಾದ ಉಜ್ಜಿನಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ೨೨ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು "ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣದ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ೦೧ ಅಧಿಕಾರಿ ಪಿ.ಎಸ್.ಐ, ೦೫ ಜನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎ.ಎಸ್.ಐ, ೦೧ ಮಹಿಳಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಎ.ಎಸ್.ಐ, ೦೪ ಜನ ಪುರುಷರು, ಒಟ್ಟು ೫ ಜನ, ಹಾಗೂ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು (ಪಿ.ಸಿ) ೨೧ ಜನ ಪುರುಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು, ೦೬ ಜನ ಮಹಿಳಾ

ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು, ಒಟ್ಟು ೨೭ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹೆಚ್.ಸಿ (ಹೆಡ್ ಕಾನ್ಸ್‌ಟೇಬಲ್) ೧೭ ಜನ ಪುರುಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ, ಉಪಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ೦೨ ಜನ ಪುರುಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ" ಇದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ನಿವೇಶನಗಳು ಒಟ್ಟು ೩೬ ನಿವೇಶನಗಳಿವೆ. ಈ ನಿವೇಶನಗಳು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ "೧೯೨೭" ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪೊಲೀಸ್ ಕ್ವಾರ್ಟಸ್‌ನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಂಚರಿಸಲು ಕುದುರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಪೊಲೀಸ್ ಕ್ವಾರ್ಟಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು "ಕುದುರೆ ಲಾಯ"(ಮನೆ)ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ "ಸರ್ಕಾರದ ವಾಹನಗಳೆಂದರೆ ೦೧ ಬೈಕ್, ಹಾಗೂ ೦೨ ಜೀಪುಗಳಿವೆ." ಈ ಠಾಣೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಛಾವಣೆಯನ್ನು ತೀರು, ಕಡಪ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಗಾರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಠಾಣೆಯ ಮುಂಭಾಗ ಹೆಂಚುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ತೀರುಗಳಿಂದ ಛಾವಣಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ನೀಲಿಬಣ್ಣದ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. "ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಒಳಗಡೆ ೦೨ ಬಂಧಿಖಾನೆಗಳಿವೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ೦೧ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿದ್ದು ಇಡೀ ಕಟ್ಟಡವೇ ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ" ಎಂಬುದು ಠಾಣೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಾದ ಪಿ.ಸಿ. ರಮೇಶ್ ಟಿ. ಇವರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೧೪ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಜಗಳೂರು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೨೫ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೧೪ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಇಟ್ಟಿಗಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೧೨ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಚಿರಿಬಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಸಂಕದಕಲ್ಲಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಠಾಣೆಯು ಈ ಮೇಲಿನ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಠಾಣೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಈ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ೧೨೧ ದೂರುಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಈ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಜಾಗವು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂಬುದು ಠಾಣೆಯ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಪಠಾಣೆಯಾದ ಉಜ್ಜಿನಿಯಲ್ಲಿ ೨೫ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಿವೇಶನಗಳಿದ್ದು, ೦೧ ಪಿ.ಎಸ್.ಐ, ೦೨ ಹೆಚ್.ಸಿ (ಹೆಡ್ ಕಾನ್ಸ್‌ಟೇಬಲ್) ಹಾಗೂ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊರತೆ ಎಂದರೆ "೨೫ ಜನ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಕೊರತೆ" ಇದೆ ಎಂಬುದು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ "ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ೩೦ ರಿಂದ ೪೦ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು" ನಡೆಯುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಸ್ತೆ ಸಂಚಾರದ ನಿಯಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಹಾಗೂ ವಾಹನ ಚಾಲನಾ ಪರವಾನಿಗೆ ನಿಯಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಠಾಣೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ರಮೇಶ್.ಟಿ (ಪಿ.ಸಿ) ಇವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯು ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಬುನಾದಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಠಾಣೆಯು ಈಗ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ಈಗಿನ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯು ಊರಿನ ಮಧ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದ ಊರಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳ ಕೊರತೆಯೂ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಅಳಲಾಗಿದೆ.

೭.೫. ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣದ ಊರ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಕೂಡ್ಲಿಗಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ ಇದೆ. ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಹೊಸವಿನ್ಯಾಸ ರೀತಿಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಸಿಮೆಂಟ್, ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಠಾಣೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಶೀಟುಗಳಿಂದ ಛಾವಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಗೋಡೆಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾತಿ ಆದೇಶ ಮತ್ತು ದಿನಾಂಕ, ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆ/ಕ.ಆ.ಸೇ/೦೪/ಬೆಂಗಳೂರು/ದಿನಾಂಕ: ೧೭-೦೫-೨೦೦೫ ರಂದು ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಸುತ್ತಳತೆ ೧ ಎಕರೆ ೮೮ ಸೆಂಟ್ಸ್ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟು ೧೪ ನಿವೇಶನಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೦೨ ಗೃಹ ನಿವೇಶನಗಳು ಠಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಳಿದ ೧೨ ನಿವೇಶನಗಳಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವಸತಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ೦೯-೦೫-೨೦೦೬ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ, ಕೊಟ್ಟೂರು ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ಕ್ಯರ್ಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಖಾಯಂ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರ ಮಾಡಿ ದಿನಾಂಕ: ೧೦-೦೭-೨೦೦೮ ರಂದು ಖಾಯಂ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಕೂಡ್ಲಿಗಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಪೋಲೀಸ್ ಹೌಸಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಎಂಬುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಗೆ ಮಂಜೂರಾದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಒಟ್ಟು ೨೬. ಈ ಠಾಣೆಯು ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಠಾಣೆಯ ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ೨೦೧೫-೧೬ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಪಾವತಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೊತ್ತ ರೂ.೨೯,೯೭೯/- ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಚೆಕ್ ನಂ.೭೨೫೩೩೫೨ ಹಾಗೂ ಈ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಸ.ನಂ.೩೪೪/ಎಫ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೧ ಎಕರೆ ೮೮ ಸೆಂಟ್ಸ್ ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಠಾಣೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೭-೪೫ ರಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ ೪-೪೫ ರವರೆಗೆ ಒಂದು ಗುಂಪು, ನಂತರ ಸಾಯಂಕಾಲ ೪-೪೫ ರಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೮-೦೦ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಜಲವಾಹನ ಇದೆ. ಇದು ೪೪೫ ಲೀಟರ್ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ೩೫ ರಿಂದ ೫೦ ಕೇಸುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಒಳಗೆ ಇರುವಂತಹ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೂ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಆಗಸ್ಟ್, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಠಾಣೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ವಾಸುದೇವ ಎಂ. ಇವರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಒಳಗಡೆ ಉತ್ತಮವಾದ ತರಗತಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ, ನಂತರ ಇದರ ವಲಯ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಟ್ಟದ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಎರಡೂ ಗುಂಪುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ವಾಹನವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗಂಟೆಗೆ ಸೈರನ್ ಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ವಾಹನ ಚೆಕ್ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜಲವಾಹನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಾತಾಗಿದೆ.

೭.೬. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮುದಾಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಊರ ವಲಯದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೩.೫ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸ್ಥಳೀಯರು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ದಾನ ನೀಡಿದ ವಂಶಸ್ಥರು ಎಂ.ಎಂ.ಜೆ. ವಂಶಸ್ಥರು ದಾನವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ೨೦ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಒಳಗಡೆ ೩೦ ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ೪೮ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ೦೮ ಜನ, ಪುರುಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ೪೦ ಜನ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಗೃಹ ವಸತಿಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ೧೫ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ೨ ವಾಹನಗಳು ೨೪ ಗಂಟೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ರುದ್ರಪ್ಪ ರವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವೈದ್ಯರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ವೈದ್ಯರ ಕೊರತೆಯೂ ಕೂಡ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀರೋಗ ತಜ್ಞರು ಅರವಳಿಕೆ ತಜ್ಞರು, ಮಕ್ಕಳ ತಜ್ಞರು, ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಇಲ್ಲಿರುವಂತಹ ದಂತ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಿ.ಡಿ.ಮಂಜುನಾಥ ಹಾಗೂ ನೇತ್ರ ಸಹಾಯಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಡಿ.ನಾರಾಯನಮೂರ್ತಿ, ಕಿರಿಯ ಮಹಿಳಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಸಹಾಯಕಿ ಶ್ರೀಮತಿ ದೀಪಾ ಹೀಗೆ ಕೆಲವೇ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇರುವುದು ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಮೊದಲಿಗೆ ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದು, ನಂತರ ಈಗ ೩೦ ಕೊಠಡಿಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸರಿಯಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ

ಅಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ರೋಗಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅವರನ್ನು ದಾವಣಗೆರೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಹೀಗೆ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯರು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಲವಾರು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ನೇತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಕೀಲು ಮತ್ತು ಮೂಳೆ ತಜ್ಞರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೨, ೩ ಬಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೇತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಾವಳಿ ಅನುಸಾರ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

೭.೭. ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಹೌದು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೌಕರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೧೯೧೬ ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳ್ಳಾರಿ ವೀರಶೈವ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘವು ಇಂದು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನಬೆಳಕು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ೧೯೬೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಪದವಿಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಇರುವುದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯು ದೊಡ್ಡ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಕ್ರಸಂ	ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧	ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು೭	
೨	ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು	೬

೩	ಸರ್ಕಾರಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳು	೨
೪	ಸರ್ಕಾರಿ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜು	೧ (ಅನುದಾನಿತ ಕಾಲೇಜು ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ) ಬಳ್ಳಾರಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಕ್ರಸಂ	ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧	ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿ ತರಬೇತಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಮಹಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	೧
೨	ಕೈಗಾರಿಕಾ ತಾಂತ್ರಿಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ	೬
೩	ಬಿ.ಪಿ.ಇ.ಡಿ (ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ) ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ	೧

ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಕ್ರಸಂ	ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು	೧೩
೨	ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು	೭
೩	ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜ್	೪
೪	ಪದವಿ ಕಾಲೇಜ್	೧

ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಕ್ರಸಂ	ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
೧	ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜ್ ಎಂ.ಕಾಂ.	೧ (ಬಳ್ಳಾರಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ)
೨	ಎಂ.ಎಸ್.ಡಬ್ಲ್ಯು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕಾಲೇಜ್	೧ (ಬಳ್ಳಾರಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ)

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೊಟ್ಟೂರು ಉತ್ತಮವಾದ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಶಿಕ್ಷಣ

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲ್ಲದೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೭.೮. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಊರ ಮುಂಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವಿದೆ. ಇದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ೨೫ ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಬಸ್ ಡಿಪೋದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದು. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಸ್‌ಗಳಿಂದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ಸಂಚರಿಸಬಹುದಾದ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಬಸ್‌ನ ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಡಿಪೋ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಡಿಪೋ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಡಿಪೋ, ದಾವಣಗೆರೆ ಡಿಪೋ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಡಿಪೋ, ಜಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಡಿಪೋ ಹೀಗೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕುಗಳ ಡಿಪೋಗಳಿಂದ ಬಸ್‌ಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ೨೨೫ ಬಸ್‌ಗಳು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಸರ್ಕಾರಿ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಜಿಲಾನ್ ಇವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ೩೫೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಅಗಲವಿರುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಬಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಲು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಭಕ್ತಾಧಿಗಳು ಬಂದು ಹೋಗುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಸಹ ತೊಂದರೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಒಳಗಡೆ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದು ಮೇಲ್ಛಾವಣೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಸಿಮೆಂಟ್ ಬಳಸಿ ಆರ್.ಸಿ.ಸಿ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಒಳಗಡೆ ಹೋಟೆಲ್ ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಳಿಗೆ ಕೂಡಾ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಆರ್.ಸಿ.ಸಿ.ಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಗಡಿನ ಶೀಟ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಸ್‌ಗಳು ನಿಲ್ಲಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಕಾಂಪೌಂಡ್‌ನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಎದುರುಗಡೆ ಖಾಸಗಿ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವೂ ಸಹ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ: ಎಂಟು

ಉಪಸಂಹಾರ

ಅನುಬಂಧಗಳು

ಪರಮಾರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

೮.೧. ಮಾಹಿತಿದಾರರ ವಿವರ

೮.೨. ನಕ್ಷೆಗಳು

೫.೩. ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳು,

ಅಧ್ಯಾಯ: ಎಂಟು

ಉಪಸಂಹಾರ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಂ ಫಿಲ್ ಸಂಶೋಧನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು, ಕೊಟ್ಟೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮೂಲ ಶೈವ ಪಂಥಗಳ ತವರೂರಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಒಟ್ಟು ೦೮ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಗಳು ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸುಮಾರು ೯ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರು ನೆಲೆ ನಿಂತು, ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಕೊಟ್ಟೂರು ಮೊದಲು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು, ಬೆನ್ನಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಪಂಪಾಪತಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ೧೧೮೯ರ ಶಾಸನವು ೨ನೇ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ವೀರಪಾಂಡ್ಯ ದೇವನು ಉಚ್ಚಂಗಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ನೊಳಂಬವಾಡಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕದಂಬ ವಂಶದ ನಾಚಿದೇವರಸನು ಕೋಗಳಿಯ ೨೦೦ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೂರು ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ರೈಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಾಪಾರದ ವಹಿವಾಟಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಕೂಡಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಗಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯು ಇದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತಹ ಉತ್ತಮ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೈವವಾಗಿ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕೂಡಾ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ನೋಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆಗಳು ಸರ್ವ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಲು ಇಲ್ಲಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಈಗಲೂ ಸಹ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ೨೦ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಸರಕಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿರುವ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ, ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ, ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಉತ್ತಮವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಈಗಿನ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ ಕೂಡಾ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಪರಿವಿಡಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಎಂಬ ನಾಮಪದದ ನಿಮಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹಾಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿಂದಲ್ಲದೇ ಪೂಜಾ ವಿಧಿ, ವಿಧಾನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಪವಾಡಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಎಂಟು ದೇವಾಲಯಗಳು ಇದ್ದು, ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ರಚನೆಯ ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ

ಬಗ್ಗೆ, ಪೂಜಾ ವಿಧಿ, ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ "ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಮಠಗಳ ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಠಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಂಬಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರರ ಒಂದೇ ಮಠಗಳಾಗಿರುವ ಐದು ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಮಠಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಠಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರ್ಮಾಣದ ಶೈಲಿಗಳು, ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಐದು ಮಠಗಳಾಗಿರುವ ಹಿರೇಮಠ, ಗಚ್ಚಿನಮಠ, ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ, ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ, ಮರಿ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಮಠ, ಈ ಮಠಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ದಾರಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಈ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಠಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐದನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರೆಯ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆ ಮತ್ತು ಸಂತರ್ಪಣೆ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ರಥೋತ್ಸವದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಲಕ್ಷ ದೀಪೋತ್ಸವ ಆಚರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವದ ವೈಭವ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಐದನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆರನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಪಾತ್ರ ಎಂಬಂತೆ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಸಮುದಾಯದ ಒಗ್ಗೂಡುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದವರ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ರೇಶ್ವರರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಕಾರಣಗಳು ಏನೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ವಿಶೇಷ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಾವಿಗಳ ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ ಆರರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ, ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಇವುಗಳ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಸ್ಥಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶ, ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಟನೇಯ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರವಾಗಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ "ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ" ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವಂತ ವರ್ಕ್ತೃಗಳ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಕಾರಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವರ್ಕ್ತೃಗಳೊಂದಿಗಿನ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು

೧. ಕೊಟ್ಟೂರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳು ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ.

೨. ಈ ಊರಿನ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮತೋಲನವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

೩. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಾತ್ರೆಯು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸಮನ್ವಯತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೪. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

೫. ಕೊಟ್ಟೂರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

೬. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವಾಕೇಂದ್ರಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೭. ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

೮. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಯು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೯. ಕೊಟ್ಟೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ದೇವತೆಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧೦. ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಂಜಿನೇಯ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕಡುಬಿನ ಕಾಳಗ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೧೧. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

೧೨. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

೧೩. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಂದೇ ದೇವರಿಗೆ ೫ ಮಠಗಳು ಇರುವುದು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

೧೪. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳು ನೈಜತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ.

೧೫. ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಸಲಹೆಗಳು

೧. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಕೊರತೆ ಇದ್ದು, ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೨. ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

೩. ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯು ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಜನತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಊರಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೪. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೇಂದ್ರವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಕೊರತೆ ಇದೆ.

೫. ೩೦ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೊಟ್ಟೂರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ೨ ಟ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೬. ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಕಟ್ಟಡವು ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಟ್ಟಡ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

೭. ಕೊಟ್ಟೂರು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇವೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕೇವಲ ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಕೊಠಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯರು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

೮. ಕೊಟ್ಟೂರು ಉತ್ತಮವಾದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಟ್ಟೂರನ್ನು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಯಿಂದ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೯. ಕೊಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಂಚರಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗವಿದ್ದು, ಈ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಅಗಲೀಕರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಪರಮಾರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಅರ್ಜುನ ಯು., ಗೊಳಸಂಗಿ, 'ಗೊಳಸಂಗಿ ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗೊಳಸಂಗಿ, ೧೯೯೫.

೨. ಈಶ್ವರನ್ ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರ ಕೆ., 'ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗಳು' ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೈಸೂರು, ವಿ.ವಿ. ಮೈಸೂರು ೧೯೭೨.

೩. ಕೊಟ್ರಸ್ವಾಮಿ ಎ. ಎಂ. ಎಂ., ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಬೆಂಘಳೂರು, ೨೦೦೫

೪. ಕೊಟ್ರಪ್ಪ ಎಚ್.ಎನ್., 'ಶ್ರೀ ಗೋಣಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ, ಇಂಚರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹರಾಳು, ೨೦೦೫

೫. ಕೊಟ್ರಯ್ಯ ಸಿ ಎಚ್ ಎಂ., ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರಿನ ಕೃತಿ, ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಕೊಟ್ಟೂರು, ೨೦೦೮.

೬. ಗೋವಿಂದರಾಜು ಟಿ., 'ಚನ್ನದೇವಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ, ತಳಗವಾಡಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೮.

೭. ಚನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ, 'ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ' ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ, ೧೯೯೧

೮. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ., ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮಿಂಚು ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೦.

೯. ಜೋಗನ್ ಶಂಕರ್, 'ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜ' ಜೀವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೫.

೧೦. ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ ಡಿ. ವಿ., ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೭.

೧೧. ಬಸವರಾಜ ಎ ಕೆ, ಕೊಟ್ಟೂರು ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ, ಎಂ ಫಿಲ್ ಸಂಪ್ರಬಂಧ,೨೦೦೮.

೧೨. ಮರುಳು ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಎಚ್. ಎಂ,. 'ಗ್ರಾಮೋನ್ನತಿ' ಸ್ವತ್ತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಇಟ್ಟಿಗಿ, ೧೯೯೦.

೧೩. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಬಿ., 'ಹುಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳದ ಹಾಡು' ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೈಸೂರು, ವಿ. ವಿ. ಮೈಸೂರು, ೧೯೯೩.

೧೪. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಕೆ., ಕರ್ನಾಟಕ ವೀರಶೈವ ಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ ಸೊಂಡೂರು, ೨೦೦೭.

೧೫. ರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣನವರ., ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಜಾನಪದ, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೧೯೯೫.

೧೬. ರಾಮ., ಹಲಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಯನ, ೧೯೯೫.

೧೭. ರುದ್ರಯ್ಯ ಎಸ್. ಎಂ. ಕೊಟ್ಟೂರು., 'ಶ್ರೀ ಗುರುಬಸವ ರಾಜೀಯಂ' ಪಲ್ಲವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕೊಟ್ಟೂರು, ೨೦೦೫

೧೮. ರುದ್ರಮುನಿ ಅಯ್ಯ., ಶ್ರೀ ಗುರು ಬಸವ ರಾಜೀವ, ಗದಗ, ೨೦೦೫

೧೯. ರೇಖಾ ಎಸ್ ಟಿ, ೨೦೧೨, ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ ಪವಾಡಗಳು : ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಥನ ಎಂಬ ಇವರ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ

೨೦. ವಿಶ್ವನಾಥ ಅಡಿಗ., 'ಜಂಗಮ' ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿ, ಕೊಟ್ಟೂರು, ೨೦೦೬.

೨೧. ಶಶಿಕಿರಣ ಚಿ., ಕೊಟ್ಟೂರು ನವನಿರ್ಮಾಣ ದತ್ತ, ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕೊಟ್ಟೂರು,

೨೨. ಶೇಷಯ್ಯ ಬಿ., ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೧೯೯೮.

೨೩. ಸತೀಶ್ ಪಾಟೀಲ್, ೨೦೦೪, ಪಂಚಗಣಾಧೀಶರ: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಇವರ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ

ಸುರೇಶ್ ಕೆ ಎಂ., ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ, (ಸಂ), ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೦೧

೨೪. ಹುಡೇದ ಎಂ.ಎಂ., ವಿದ್ಯಾಶಿಖರ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ಶ್ರೀ ಜಿ. ಸಿದ್ಧಬಸವನಗೌಡ ಕೊಟ್ಟೂರು, ೧೯೯೬.

೨೫. ಹಿರೇಮಠ ಆರ್ ಸಿ., ಶ್ರೀ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ, ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪ ಸಮಿತಿ (ರಿ), ಕೊಟ್ಟೂರು, ೧೯೬೧,

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

೧. ಬಸಲಿಂಗಯ್ಯ ಪಿ ಎಂ, ೨೩.೨.೨೦೦೬, ಮಹಾಮಹಿಮೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಪುಟ ೩, ಕನ್ನಡಪ್ರಭ

೨. ಬಸವರಾಜ ಇ ಎಂ, ೯.೫.೨೦೧೮, ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆ, ಶರಣರ ಸ್ಮರಣಿಕೆ ಕೈದೀವಿಗೆ. (ಭೋದಿವೃಕ್ಷ) ಪುಟ ೨,

೩. ರಾಜು ಕೆ ಎಂ, ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ೨೩.೨.೨೦೦೯, ಕನ್ನಡಪ್ರಭ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ಪುಟ ೩.

೪. ಶರಣಪ್ಪ ಎಂ., ಕೊಟ್ಟೂರು ಸ್ಥಳನಾಮ ವಿಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆ, ವಿದ್ಯಾಶೀಖರ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಕೊಟ್ಟೂರು ಮಹಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ೧೯೯೬.

೮.೧. ವಕ್ತೃಗಳ ವಿವರ

ಕ್ರಸಂ	ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ	ಜಾತಿ	ವೃತ್ತಿ	ವಯಸ್ಸು	ದಿನಾಂಕ	ವಾರ	ಸಮಯ
೧	ಶರಣಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಉಪನ್ಯಾಸಕರು	೫೫	೨೦-೫-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ೩
೨	ಹಾಲಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಹಿರೇಮಠದ ಸೇವಕರು	೭೧	೨೦-೫-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೨
೩	ಪಾಲಾಕ್ಷಯ್ಯ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ನಿವೃತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೌಕರ	೭೩	೨೨-೫-೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ಸಂಜೆ ೫
೪	ಜಿ.ಕೆ.ವೀರಣ್ಣ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ ದಲ್ಲಾಳಿ	೮೦	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಸಂಜೆ ೪
೫	ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಉಮ್ಮಣ್ಣ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರು	೮೦	೭-೬-೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩
೬	ಪಿ.ಎಂ.ಬಸಲಿಂಗಯ್ಯ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಉಪನ್ಯಾಸಕರು	೫೦	೭-೬-೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ರಾತ್ರಿ ೮.೩೦
೭	ವೀರೇಶ್ ಎಸ್.	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಬಣಕಾರ	ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು	೫೦	೧೦-೬-೨೦೧೮	ಭಾನುವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೨
೮	ಸುರೇಶ್	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು	೪೫	೪-೬-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಸಂಜೆ ೪.೩೦
೯	ರಾಘವಾಂಕ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ನಿವೃತ್ತಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನೌಕರ	೬೫	೫-೬-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೨
೧೦	ನಾಗರಾಜ	ಕೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮರು	ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರು	೪೫	೫-೬-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಸಂಜೆ ೬
೧೧	ಗುರುಮೂರ್ತಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು	೫೦	೧೫-೬-೨೦೧೮	ಶುಕ್ರವಾರ	ಸಂಜೆ ೬
೧೨	ಬಸವರಾಜ ಎ.	ಕೊಟ್ಟೂರು		ಎ.ಪಿ.ಎಂ.ಸಿ ನೌಕರ	೩೭	೧೩-೬-೨೦೧೮	ಬುಧವಾರ	ಸಂಜೆ ೪.೫೦
೧೩	ಕೊಟ್ರಯ್ಯ	ಕೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮರು	ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರು	೬೦	೬-೬-೨೦೧೮	ಬುಧವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩.೩೦

೧೪	ಟಿ ಎಂ ಅಜ್ಜಯ್ಯ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಮರಿಕೊಟ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು	೪೫	೮-೫-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಸಂಜೆ ೪
೧೫	ಎಂ ಯು ಬಸಲಿಂಗಯ್ಯ	ಕೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮರು	ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರು	೬೦	೭-೫-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಸಂಜೆ ೪.೧೫
೧೬	ಎಂ ಕೆ ಲೋಕಯ್ಯ	ಕೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮರು	ಅರ್ಚಕರು	೬೫	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨.೫೭
೧೭	ಎ ಅಣ್ಣಯ್ಯ	ಕೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮರು	ಅರ್ಚಕರು	೫೦	೨೨-೫-೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೨.೩೪
೧೮	ತೋಟಯ್ಯ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಗಚ್ಚಿನಮಠದ ಅರ್ಚಕರು	೫೨	೪-೬-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩.೫೭
೧೯	ರುದ್ರಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಸರ್ಕಾರಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನೌಕರ	೫೦	೫-೬-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಸಂಜ್ಜೆ ೫
೨೦	ಸಿ ಹೆಚ್ ಎಂ ಕೊಟ್ರೇಶ್	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಅರ್ಚಕರು	೪೫	೨೪-೪-೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨.೮
೨೧	ಗೋಣೆಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ವ್ಯವಸಾಯ	೭೩	೨೫-೪-೨೦೧೮	ಶುಕ್ರವಾರ	ಸಂಜೆ ೬.೩೦
೨೨	ನಾಗರಾಜ ಜಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ವ್ಯಾಪಾರ	೩೭	೨೬-೪-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦.
೨೩	ಕಾವಲಿ ವೆಂಕಟೇಶ್	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ವ್ಯವಸಾಯ	೭೫	೨೭-೪-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಸಂಜ್ಜೆ ೫.೦೦
೨೪	ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಕಾಳವ್ವ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ಗೃಹಿಣಿ	೬೩	೧೭-೭-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ರಾತ್ರಿ ೭
೨೫	ಕೊಟ್ರಮ್ಮ ಜಿ.ಕೆ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಗೃಹಿಣಿ	೬೮	೧೪-೬-೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩

೨೬	ರಮೇಶ್.ಟಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಪೊಲೀಸ್ ಪೇದೆ	೪೫	೯-೭-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಸಂಜೆ ೬.೨೦
೨೭	ವಾಸುದೇವ ಎಂ.	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣಾಧಿಕಾರಿ	೫೦	೧೪-೭-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಸಂಜೆ ೬
೨೮	ಕೇಶವ.ಎಸ್.	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ವ್ಯಾಪಾರ	೫೦	೧೭-೭-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦.೩೦
೨೯	ಗಜಾಪುರದ ಕಶೆಟ್ಟಿ ಮಂಜುನಾಥ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಕೆ.ಇ.ಬಿ ನೌಕರ	೫೦	೧೫.೭.೨೦೧೮	ಭಾನುವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦
೩೦	ಸೊನ್ನದ ಶಿವಯ್ಯ	ಸೊನ್ನ	ಜಂಗಮರು	ವ್ಯಾಪಾರ	೪೦	೨೨.೫.೨೦೧೮	ಗುರುವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧
೩೧	ಬಸಣ್ಣ ಜಿ.ಕೆ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ನಿವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಕ	೭೦	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯-೩೫
೩೨	ದೇವರಾಜ್ ಎಂ ಜಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರ	೫೦	೦೫-೬-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯
೩೩	ಹರಾಳ್ ನಾಗರಾಜ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ವ್ಯವಸಾಯ	೬೦	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨
೩೪	ಜಿಲಾನ್	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಕೆ.ಎಸ್.ಆರ್.ಟಿ.ಸಿ ನಿರ್ವಾಹಕ	೫೦	೦೬-೭-೨೦೧೮	ಶುಕ್ರವಾರ	ಸಂಜೆ ೪.೭
೩೫	ಬಣಕಾರ ಸುರೇಶ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಬಣಕಾರ	ವ್ಯಾಪಾರ	೫೦	೨೦-೫-೨೦೧೮	ಭಾನುವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧
೩೬	ಕೊಟ್ರಯ್ಯ	ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮರು	ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರು	೫೫	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨
೩೭	ಗುರುಮೂರ್ತಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಜಂಗಮರು	ಅರ್ಚಕರು	೫೦	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨
೩೮	ಬಡಿಗೇರ ಜಟ್ಟಿಂಗೆಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಬಡಿಗರು	ಬಡಿಗಿತನ	೮೫	೨೮-೫-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೧
೩೯	ಕೊಟ್ರಬಸಮ್ಮ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಬಡಿಗರು	ಗೃಹಿಣಿ	೭೫			
೪೦	ಬಡಿಗೇರ ಈರಣ್ಣ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಬಡಿಗರು	ವ್ಯವಸಾಯ	೬೦			
೪೧	ಸಾಧ್ರು ಗುರುವಣ್ಣ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ವ್ಯವಸಾಯ	೫೫	೧೪-೭-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨

೪೨	ಸಾದ್ರು ಕೆಂಚಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ವ್ಯವಸಾಯ	೫೦	೧೪-೭-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೨
೪೩	ಸೋಮಶೇಖರ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಶಿಕ್ಷಕರು	೪೫	೪-೬-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩.೫೭
೪೪	ಗಜಾಪುರ ಶಾಂತವೀರ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಶಿಕ್ಷಕರು	೫೫	೨೬-೫-೨೦೧೮	ಶನಿವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೮
೪೫	ದುರುಗಮ್ಮ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಸಿ	ಗೃಹಿಣಿ	೪೫	೨೫-೫-೨೦೧೮	ಶುಕ್ರವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩
೪೬	ಕರಿಬಸವರಾಜ ಜಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ವ್ಯವಸಾಯ	೫೦	೨೩-೫-೨೦೧೮	ಬುಧವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೦
೪೭	ಲೋಕೇಶ್	ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಜಂಗಮ	ಹಿರೇಮಠದ ಅರ್ಚಕರು	೫೦	೨೨-೫-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಸಂಜೆ ೬
೪೮	ರಾಮನಾಯ್ಕ ಎಚ್ ಸಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಸಿ	ಹೆಡ್ ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲ್	೫೦	೯-೭-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಸಂಜೆ ೪
೪೯	ರಮೇಶ್ ಟಿ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಪಿ.ಸಿ	೪೩	೯-೭-೨೦೧೮	ಸೋಮವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೨
೫೦	ಪ್ರಕಾಶ್	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಲಿಂಗಾಯತ	ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ ಬಿಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್	೪೭	೧೭-೭-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧
೫೧	ಭಾಸ್ಕರ್ ಎಂ ಬಿ ಎಸ್	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಪಟ್ಟಣ	ಪಂಚಾಯತಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ	೪೦	೧೭-೭-೨೦೧೮	ಮಂಗಳವಾರ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೨
೫೨	ಹನುಮಂತಪ್ಪ	ಕೊಟ್ಟೂರು	ಎಸ್.ಟಿ	ವ್ಯಾಪಾರಿ	೫೦	೬-೭-೨೦೧೮	ಶುಕ್ರವಾರ	ಸಂಜೆ ೪

೮.೨. ನಕ್ಷೆಗಳು

ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಖ್ಯ ರಾಥೋತ್ಸವ

ಉರಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿ

ಶ್ರೀ ಮಳೆಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಸೀರಿ ಮಠ (ಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ)

ಸೀರಿ ಮಠ (ಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳ ನೋಟ)

ಬಿಕ್ಕಿಮಳ್ಳಿ ದುರ್ಗಮ್ಮನ ದೇವಸ್ಥಾನ

ದುರ್ಗಮ್ಮ ದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟೂರು

ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ

ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿರು ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಬಿಕ್ಕಿಮಳ್ಳಿ ದುರ್ಗಮನ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಕೆರೆ

ಶ್ರೀ ಹೀರೆ ಮಠ

ಗಚ್ಚಿನ ಮಠ (ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಜೀವಂತ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಾದ ಸ್ಥಳ)

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಠ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠ ಮೂಲಸ್ಥಾನ

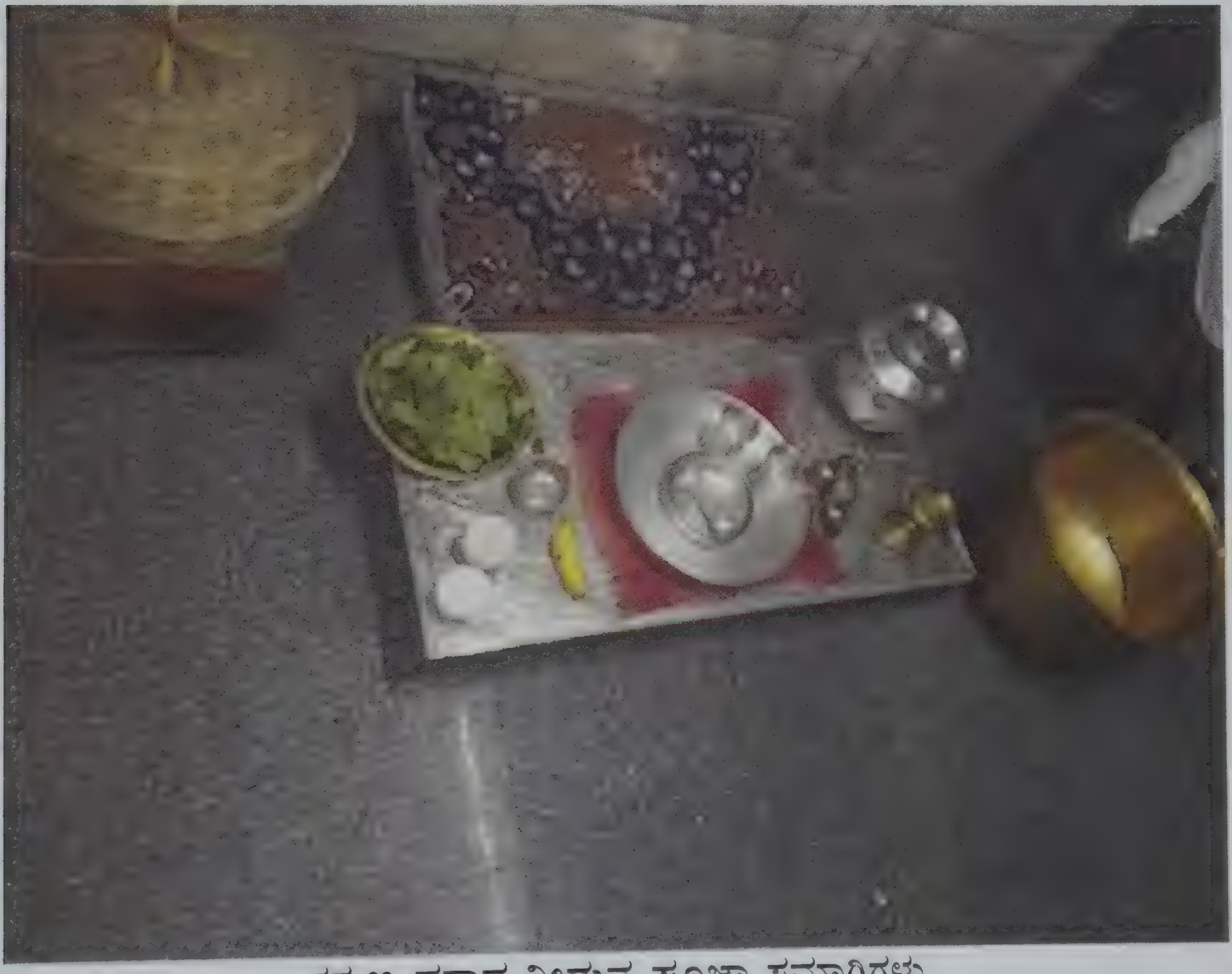
ಶ್ರೀ ಮರಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಠ (ಹೊರ ನೋಟ)

ಶ್ರೀ ಮರಿ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಠ (ಒಳ ನೋಟ)

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ

ಕರುಣ ಪ್ರಸಾದ ನೀಡುವ ಪೂಜಾ ಸಮಾಗ್ರಿಗಳು

ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ (ಬುಟ್ಟಿ)

ಮೂಲ ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವ

ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಕಂಚಿನ ಬಸವಣ್ಣ ಮೂರ್ತಿ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ರುದ್ರ ಕೊಲು

ಬೆಳ್ಳಿ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಕಂಚಿನ ಆನೆಯ ಮೂರ್ತಿ

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಹೀರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದ ತಯಾರಿಕೆ

ಮದ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮನ ದೇವಾಲಯ

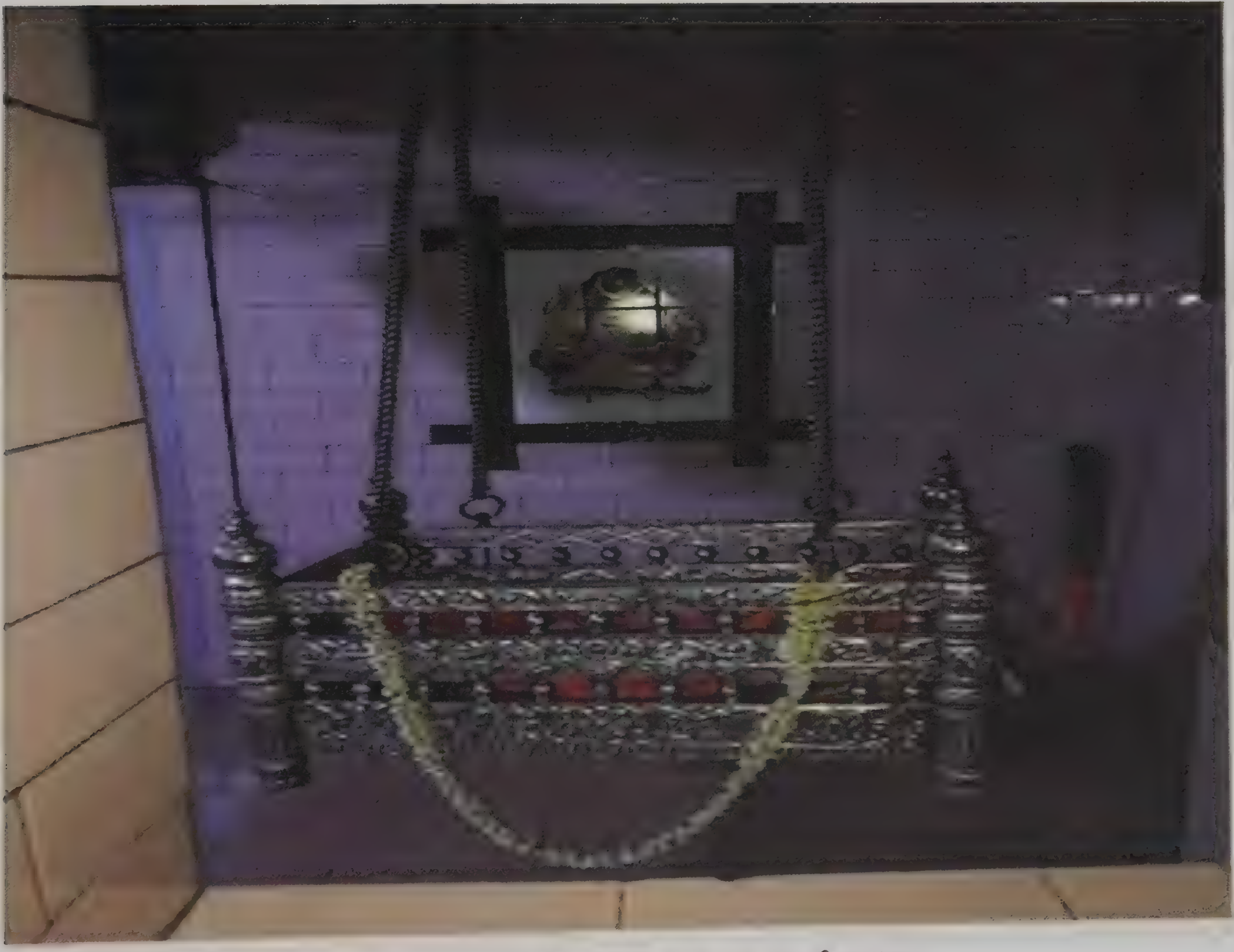
ಮಡ್ರಳ್ಳಿ ಚೌಡಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿ

ದಲಿತ ಮಹಿಳೆ ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಾತ್ರ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಕಳಸ

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಕ್ಬರ್ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಮಣೆ ಮಂಚ

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಕ್ಬರ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ತೊಟ್ಟಿಲು

ಕಣ್ಣೀರಮ್ಮನ ಬಾವಿ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೋದ ಸ್ಥಳ

ಹೀರೆ ಮಠದ ಹಿಂಬಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೊಠಡಿಗಳು

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ೧೦೦ ವರ್ಷದ ಹಳೆಯ ರಥ

ಕೊಟ್ಟೂರೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ನೂತನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ರಥ (೨೦೧೮)

ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ

ಮೂರ್ಕಲ್ ಮಠದ ಒಳಗಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೂರ್ತಿ

ಮಲೆಮಾದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಿರುವ ಶಾಸನ

ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ-೧

ಗದ್ದಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ-೨

ಗಚ್ಚಿನ ಮಠದ ಒಳಗಿರುವ ದೊಡ್ಡದಾದ ರಥೋತ್ಸವದ ಏಣಿ

ಕೊಟ್ರಮ್ಮನ ದೇವಾಲಯ

ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆ ಕೊಟ್ಟೂರು

ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರ ಕಛೇರಿ

ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯ

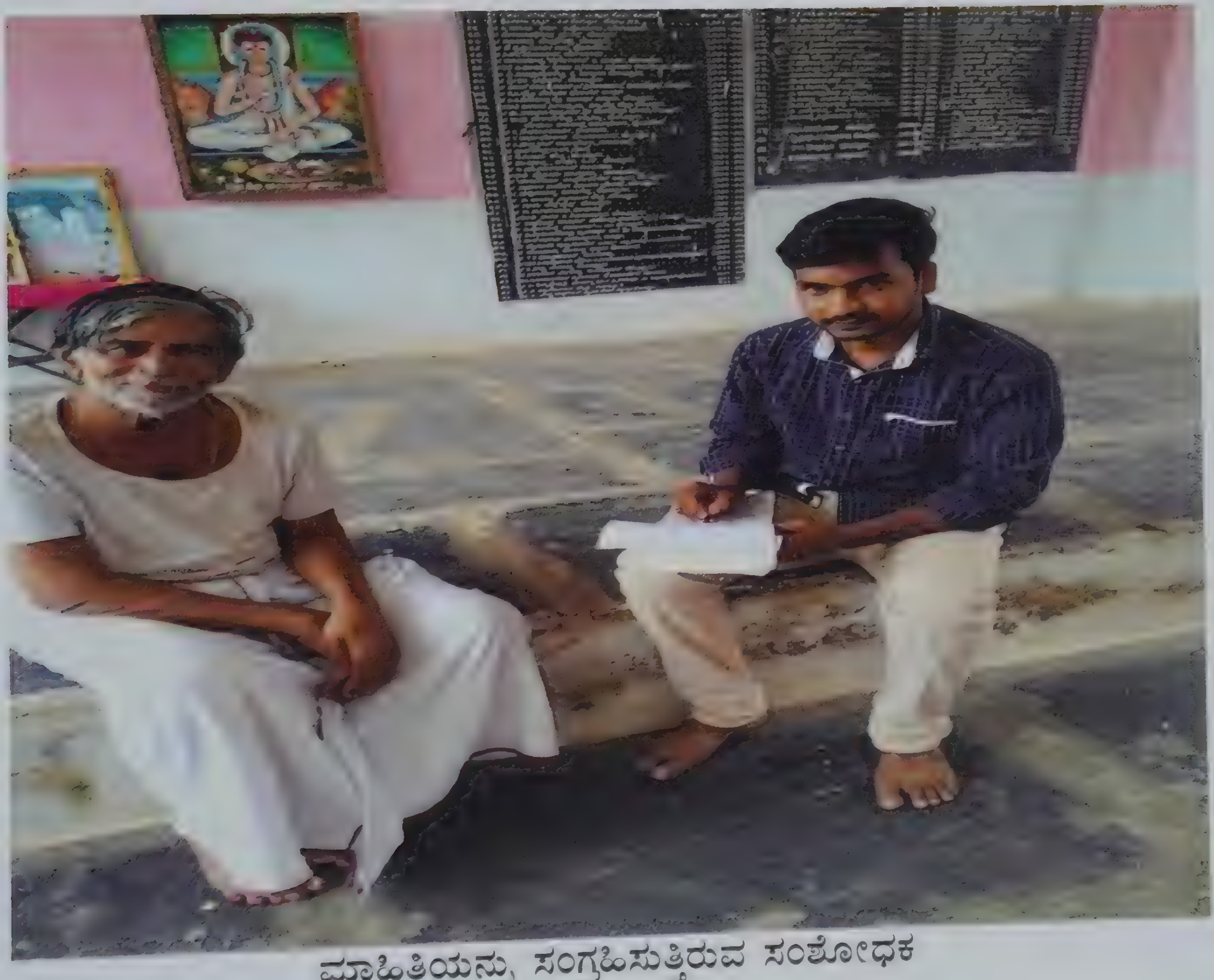
ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಕೊಟ್ಟೂರು

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ಕೊಟ್ಟೂರು

ಕೊಟ್ಟೂರು ಪೋಲಿಸ್ ಠಾಣೆ

ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಶೋಧಕ

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ